

Marktrapport Elektriciteit en gas 2021

23/06/2022

Een blik op de cijfers achter de elektriciteits- en gasmarkt in Vlaanderen 2021

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
1 Energieleveranciers	8
1.1 Rol energieleveranciers	8
1.2 Types energieleveranciers.....	8
1.3 Vergunde leveranciers.....	9
1.3.1 Elektriciteit	9
1.3.2 Aardgas	9
1.4 Dienstverlening energieleveranciers.....	10
1.4.1 Klachtenindicator	10
1.4.2 Klachtenbeeld over 2021.....	11
1.4.2.1 Trends.....	11
1.4.2.2 Klachten per leverancier ten opzichte van het marktaandeel per leverancier.....	12
1.4.2.3 Veelvoorkomende klachten	12
1.5 Leverancierswissels	13
1.5.1 Elektriciteit	14
1.5.2 Aardgas.....	15
1.6 Marktaandelen van de energieleveranciers.....	16
1.6.1 Elektriciteit	16
1.6.2 Aardgas.....	18
1.7 Herfindahl-Hirschman index (HHI)	19
1.7.1 Elektriciteit	19
1.7.2 Aardgas.....	20
2 Aanbod elektriciteits- en aardgascontracten	21
2.1 Actief aangeboden energiecontracten in de V-test®	21
2.1.1.1 Aanbod vaste versus variabele contracten	22
2.1.1.2 Aanbod groene contracten.....	23
2.1.1.3 Aanbod leveringscontracten met al dan niet louter digitale dienstverlening	24
2.1.1.4 Voorwaarden verbonden aan het contract.....	26
2.1.1.5 Verplichte domiciliëring.....	26
2.1.1.6 Opties (al dan niet tegen extra betaling).....	27
2.2 Welke elektriciteits- en aardgascontracten kiezen klanten?	28
2.2.1 Vaste versus variabele contracten.....	28
2.2.2 Groene of grijze contracten?	31
3 Elektriciteits- en aardgasprijzen	32
3.1 Evolutie van de elektriciteitsprijzen	33
3.1.1 Huishoudelijke afnemers.....	33
3.1.1.1 Commerciële contracten.....	33

3.1.1.2	<i>Sociale maximumprijs en standaard elektriciteitsstarief DNB</i>	36
3.1.2	Kleine professionele afnemers	37
3.2	Evolutie van de aardgasprijzen	39
3.2.1	Huishoudelijke afnemers.....	39
3.2.1.1	<i>Commerciële contracten</i>	39
3.2.1.2	<i>Sociale maximumprijs en standaard aardgastarief netbeheerder</i>	41
3.2.2	Kleine professionele afnemers	42
3.3	Terugleveringscontracten	43
3.4	Dynamische contracten.....	47
4	Nieuwe evoluties	50
4.1	Maandfacturatie.....	50
4.2	Energiegemeenschappen	51
4.3	Energiedelen en persoon-aan-persoonverkoop	51
4.3.1	Energiedelen en persoon-aan-persoonverkoop in 2022	52
4.3.2	Voordelen en risico's energiedelen	52
4.4	Flexibiliteitsdiensten	53
5	Conclusies	54
5.1	Marktontwikkelingen	54
5.2	Elektriciteits- en aardgasprijzen	54
5.2.1	Elektriciteitsprijzen	54
5.2.2	Aardgasprijzen.....	55
5.2.3	Terugleveringscontracten.....	55
5.2.4	Dynamische contracten.....	55
5.3	Nieuwe evoluties.....	56
6	Bijlagen	58
6.1	Bijlage 1: Vergunde en actieve leveranciers op 31/12/2021	58
6.2	Bijlage 2: Leveringscijfers en aantal toegangspunten in elektriciteit- en aardgasmarkt	60
6.2.1	Indeling afnemers.....	60
6.2.2	De totale hoeveelheid geleverde energie in Vlaanderen	61
6.2.2.1	<i>Elektriciteit</i>	61
6.2.2.2	<i>Aardgas</i>	62
6.3	Bijlage 3: Berekening Herfindahl-Hirschman index (HHI)	62
6.4	Bijlage 4: Methodologie evolutie elektriciteits- en aardgasprijzen.....	63
6.5	Bijlage 5: Overzicht van de huishoudelijke typeafnemers voor elektriciteit en aardgas	64
6.6	Bijlage 6: Overzicht van de kleine professionele typeafnemers voor elektriciteit en aardgas	65

Lijst van tabellen

Tabel 1: Klachtenindicator over periode Q2 2021 – Q1 2022.....	10
Tabel 2: De opbouw van de elektriciteitsprijs bij huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik in december 2021	35
Tabel 3: De opbouw van de elektriciteitsprijs bij kleine professionele afnemers met een doorsnee verbruik in december 2021	39
Tabel 4: De opbouw van aardgasprijs bij huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik in december 2021.....	40
Tabel 5: De opbouw van de aardgasprijs voor kleine professionele afnemers in december 2021 .	43
Tabel 6: Vergunde en actieve leveranciers elektriciteit en aardgas op 31/12/2021	58
Tabel 7: Indeling elektriciteitsafnemers en aardgasafnemers op 31 december 2020 en 2021 uitgedrukt in aantal toegangspunten.....	61

Lijst van figuren

Figuur 1: Aantal klachten in 2021 in Vlaanderen (in %) en aantal aansluitingspunten op 31/12/2021 (in %) per leverancier, voor het Vlaams Gewest..... Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.	
Figuur 2: Jaarlijkse indicator marktdynamiek elektriciteit (%).....	15
Figuur 3: Jaarlijkse indicator marktdynamiek aardgas (%).....	15
Figuur 4: Marktaandelen van leveranciers, uitgedrukt in geleverde elektrische energie in het betreffende kalenderjaar aan afnemers op het distributienet en plaatselijk vervoernet.....	16
Figuur 5: Evolutie van de marktaandelen van de grootste elektriciteitsleveranciers uitgedrukt in totaal aantal beleverde toegangspunten.....	17
Figuur 6: Marktaandelen van leveranciers, uitgedrukt in geleverd aardgas in het betreffende kalenderjaar aan afnemers op het distributienet	18
Figuur 7: Evolutie van de marktaandelen van de grootste aardgasleveranciers uitgedrukt in totaal aantal beleverde toegangspunten	19
Figuur 8: Verloop HHI elektriciteit (o.b.v. toegangspunten)	20
Figuur 9: Verloop HHI aardgas (o.b.v. toegangspunten)	20
Figuur 10: Actief aangeboden elektriciteits- en aardgascontracten per leverancier.....	22
Figuur 11: Vaste versus variabele elektriciteits- en aardgascontracten voor residentiële afnemers	23

Figuur 12: Vaste versus variabele elektriciteits- en aardgascontracten voor kleine professionele afnemers	23
Figuur 13: Contractueel beloofde groenestroompercentage bij elektriciteitscontracten.	24
Figuur 14: Communicatiewijze bij elektriciteits- en aardgascontracten voor residentiële afnemers.	25
Figuur 15: Communicatiewijze bij elektriciteits- en aardgascontracten voor kleine professionele afnemers.	25
Figuur 16: Voorwaarden van het contract	26
Figuur 17: Opties (extra kost).....	27
Figuur 18: Type elektriciteitscontracten HH	29
Figuur 19: Type elektriciteitscontracten KZ	30
Figuur 20: Type aardgascontracten HH.....	30
Figuur 21: Type aardgascontracten KZ.....	31
Figuur 22: Werkelijke groene contracten in de markt	32
Figuur 23: Evolutie van de elektriciteitsprijzen voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik (typecategorie Dc, 1600 kWh dagverbruik en 1900 kWh nachtverbruik op jaarbasis)	33
Figuur 24: Verdeling en evolutie van de elektriciteitsprijs voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik	35
Figuur 25: Evolutie van de sociale maximumprijs en van het gewogen gemiddelde standaard elektriciteitstarief DNB voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee elektriciteitsverbruik..	37
Figuur 26: Evolutie van de elektriciteitsprijzen voor kleine professionele afnemers (typecategorie Ia, 17.500 kWh dagverbruik en 12.500 kWh nachtverbruik op jaarbasis)	38
Figuur 27: Verdeling en evolutie van de elektriciteitsprijs voor kleine professionele afnemers.....	38
Figuur 28: Evolutie van de aardgasfactuur voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik (typecategorie D3, 23.260 kWh op jaarbasis)	39
Figuur 29: Verdeling en evolutie van de aardgasprijs voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik.....	40
Figuur 30: Evolutie van de sociale maximumprijs en het gewogen gemiddelde standaard aardgastarief van de netbeheerder voor aardgas voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik.....	42
Figuur 31: Evolutie van de aardgasprijzen voor kleine professionele afnemers (typecategorie I1, 116.280 kWh op jaarbasis).....	42

Figuur 32: Verdeling en evolutie van de aardgasprijs voor kleine professionele afnemers	43
Figuur 33: Actief aangeboden elektriciteitscontracten per leverancier en per soort contract	45
Figuur 34: Evolutie van de gemiddelde terugleververgoeding (€/kWh) voor huishoudelijke prosumanten met een enkelvoudige meter	46
Figuur 35: Gemiddelden en variabiliteit day ahead uuprijzen Belpex/EPEX Spot Belgium voor periode 01/01/2021 – 31/12/2021 (€/MWh)	48
Figuur 36: Evolutie van het totaal aantal toegangspunten (elektriciteit en aardgas)	61
Figuur 37: Geleverde elektriciteit via het transmissienet, distributienet en lokaal vervoernet	62
Figuur 38: Geleverd aardgas via het vervoer- en distributienet	62

Voorwoord

Jaarlijks publiceert de VREG het Marktrapport waarin we een terugblik werpen op het voorgaande jaar. 2021 was een bewogen jaar op vlak van energie. In het eerste deel van 2021 zagen we vooral dat de economie en bijgevolg ook het energieverbruik opnieuw aantrok na de coronacrisis in 2020. Midden 2021 nam leverancier Luminus de klantenportefeuille van Essent Belgium over. Ook dit heeft op vele vlakken een invloed op de cijfers. Er kwam ook een nieuwe leverancier bij voor elektriciteit en aardgas, Energie.be. Ten slotte zagen we in het najaar van 2021 de energieprijzen sterk de hoogte in gaan. Dit zorgde voor moeilijkheden bij enkele 'kleinere' leveranciers op de markt die veel vaste contracten hadden gesloten met hun klanten. Vlaamse Energieleverancier werd op 7 december 2021 failliet verklaard en Watz verloor op 21 december de toegang tot het distributienet.

Al deze evoluties hebben een impact op de marktcijfers die gepubliceerd worden in dit Marktrapport. Zo zien we een algemene verslechtering van de concurrentie in alle marktsegmenten, maar ook een stijging van het aantal klanten dat van leverancier wisselde in 2021.

Dit rapport schijnt ook een licht op de dienstverlening van de leveranciers. Globaal genomen zien we een stijging van het totaal ontvangen klachten door de Ombudsdienst voor energie. Ook hier zien we een duidelijke invloed van de stijgende energieprijzen vanaf het najaar van 2021 en het wegvallen van enkele kleinere spelers op de markt. Ook de impact van het nieuwe CMS (Atrias) is duidelijk te zien.

Anderzijds gaf de digitale meter ook de mogelijkheid om te kiezen voor een dynamisch geprijsd afnamecontract. Deze afname is voornamelijk interessant voor afnemers met een hoger dan gemiddelde elektriciteitsafname en die verplaatsbaar is in de tijd. De VREG blijft nieuwe markten van flexibiliteit, terugleveringscontracten en dynamische contracten van dichtbij monitoren. Met dit rapport voldoen we ook aan onze decretale verplichting tot jaarlijkse rapportering over dynamische contracten.

Sinds vorig jaar werken we met dashboards op de webpagina <https://www.vreg.be/nl/energiemarkt-cijfers> om de marktevoluties beknopter, visueler, interactiever en flexibeler voor te stellen. Bovendien geeft dit ook de mogelijkheid om de achterliggende data te downloaden en hiermee zelf aan de slag te gaan. Waar mogelijk worden deze cijfergegevens ook maandelijks geactualiseerd.

Pieterjan Renier
Algemeen directeur

1 Energieleveranciers

1.1 Rol energieleveranciers

De energieleveranciers kopen energie bij producenten of produceren zelf energie, die ze dan verkopen.

De levering van elektriciteit en aardgas aan klanten via het distributienet of het plaatselijk vervoernet van elektriciteit is onderworpen aan de voorafgaandelijke toekenning van een leveringsvergunning door de VREG.

Een energieleverancier heeft onder andere volgende taken (niet-exhaustieve lijst):

- Klanten voorzien van energie
- Een evenwichtsverantwoordelijke aanduiden
- De distributienetbeheerder informeren over de toegangspunten waaraan hij levert, wenst te leveren of stopt met leveren
- Informatie van de distributienetbeheerder verwerken (o.a. meterstanden) voor het opmaken van de factuur
- Klanten factureren

Sommige leveranciers bieden op eigen initiatief ook extra diensten aan klanten aan (bv. tips geven over rationeel energiegebruik, onderhoud verwarmingsketel, verkoop houtpellets,...)

Op het moment van de vrijmaking van de energiemarkt is beslist dat de leveranciers van elektriciteit en aardgas alle componenten van de factuur zouden factureren aan de klant. Zij storten vervolgens de verschuldigde bedragen door aan Elia, Fluxys, de distributienetbeheerders en de overheid (transport- en distributiekosten, taksen, heffingen en btw). Dit model van unieke factuur wordt ook 'marktmodel' genoemd.

1.2 Types energieleveranciers

In Vlaanderen zijn zowel grote energieleveranciers actief als kleine spelers en coöperatieve vennootschappen.

Grote energieleveranciers zijn dikwijls verticaal geïntegreerde spelers met eigen productiefaciliteiten. Ze maken vaak deel uit van grote internationale groepen, maar er zijn ook grote Belgische spelers actief.

De kleinere leveranciers hebben verschillende profielen. Sommige van deze spelers zijn low-cost spelers, anderen richten zich tot specifieke niches, zetten in op het lokale karakter van hun bedrijf of bieden naast het bestaande aanbod energiebronnen (brandstoffen bvb.) ook elektriciteit en aardgas aan. De meeste van deze leveranciers zijn Belgisch, maar niet allemaal.

Bij coöperatieve vennootschappen wordt in de eerste plaats geïnvesteerd in projecten rond hernieuwbare energie. Er worden zoveel mogelijk gezinnen en/of kleine bedrijven bij betrokken die mee kunnen investeren. Die delen mee in de opbrengsten van de projecten van de

coöperatieve vennootschap. Zij hebben gemeen dat ze alle of het grootste deel van de groene stroom die ze zelf opwekken, aan hun klanten leveren.

1.3 Vergunde leveranciers

1.3.1 Elektriciteit

Eind 2021¹ waren er 37 leveranciers met een leveringsvergunning voor elektriciteit in Vlaanderen, zie bijlage 1. Eén van die leveranciers, Energie.be, is nieuw op de markt en doorliep in 2021 de aanvraagprocedure voor een leveringsvergunning.

Midden 2021 nam Luminus de activiteiten van Essent Belgium over. Vlaamse Energieleverancier werd op 7 december 2021 failliet verklaard en Watz werd op 21 december 2021 de toegang tot het distributienet ontzegd. Beide leveranciers zijn door de hoge energieprijzen en de energiecrisis in de problemen geraakt. De leveringsvergunningen van Vlaamse Energieleverancier en Watz werden op respectievelijk 25 januari 2022 en 13 mei 2022 opgeheven.

Van deze 37 leveranciers waren er drie leveranciers die op 31 december 2021 (nog) geen enkel toegangspunt beleverden en twee leveranciers (Vlaamse Energieleverancier en Watz) wiens klanten conform het energiedecreet werden overgedragen aan de noodleverancier, in casu de distributienetbeheerder. Vier leveranciers (Electrawinds Distributie, Enovos Luxembourg, Getec Energie en RWE Supply & Trading) beleverden slechts een zeer beperkt aantal klanten (< 50 toegangspunten), bijvoorbeeld omdat ze enkel aan verwante vennootschappen leverden of omdat ze hun internationale klanten ook in Vlaanderen wilden kunnen beleveren.

1.3.2 Aardgas

Voor aardgas kwam er in 2021 één leverancier bij, Energie.be, waardoor het aantal vergunde aardgasleveranciers over 2021 steeg van 32 naar 33 leveranciers. Er werden geen leveringsvergunningen opgeheven.

Net zoals bij elektriciteit was er de overname midden 2021 door Luminus van Essent Belgium en kwamen twee leveranciers door de hoge energieprijzen en de energiecrisis in de problemen.

Van deze 33 leveranciers waren er vier leveranciers die (nog) geen enkel toegangspunt beleverden op 31 december 2021 en twee leveranciers (Vlaamse Energieleverancier en Watz) wiens klanten conform het energiedecreet werden overgedragen aan de noodleverancier, in casu de distributienetbeheerder. Daarnaast beleverden ook drie leveranciers minder dan 50 toegangspunten (Axpo Benelux, Getec Energie en OMV Gas Marketing & Trading Belgium).

Voor meer informatie over de actieve leveranciers in Vlaanderen verwijzen we u graag door naar het rapport '[Energieleveranciers 2018-2019](#)' dat we begin 2020 publiceerden op onze website, en waarin we dieper ingaan op de technische en financiële capaciteit van de leveranciers. Dit rapport wordt in het najaar van 2022 geactualiseerd. De VREG is sinds april 2022 decretaal verplicht jaarlijks te rapporteren over de financiële gezondheid van de Vlaamse energiemarkt en van de op die markt actieve leveranciers.

¹ Momentopname op 31/12/2021.

1.4 Dienstverlening energieleveranciers

1.4.1 Klachtenindicator

Naast de prijs kan ook de dienstverlening een belangrijke reden zijn om al dan niet voor een energieleverancier te kiezen. Sinds begin 2022 geeft VREG de mogelijkheid om de dienstverlening van de leveranciers te vergelijken via de vernieuwde V-test[®]. Vroeger was dit enkel mogelijk via een aparte online tool, de Servicecheck. Zo worden gegevens zoals de betaalmogelijkheden, contactgegevens en bijkomende kosten voor herinneringsbrieven of ingebrekestellingen specifiek vermeld bij elk aangeboden contract. Daarnaast krijgt elke leverancier ook een klachtenindicator.

De klachtenindicator is gebaseerd op het aantal tweedelijnsklachten die in de voorbije vier kwartalen over die leverancier ingediend worden bij de Ombudsdienst voor Energie en de VREG. De Ombudsdienst is hét aanspreekpunt voor klachten over energie in Vlaanderen en België. De klant moet eerst een klacht indienen bij de leverancier zelf. Als hij niet tevreden is met het antwoord van de leverancier of geen antwoord ontving, kan hij een klacht indienen bij de Ombudsdienst of de VREG. Pas dan gaat het om een tweedelijnsklacht.

De klachten hoeven echter niet gegrond te zijn. Hoewel een ongegronde klacht geen fout van de energieleverancier inhoudt, geeft dit toch een indicatie dat hij er niet volledig in slaagt de klant uit te leggen waarom de klacht onterecht was. Elke leverancier die meer dan 5.000 unieke huishoudelijke klanten telt en meer dan een jaar actief is, krijgt een indicator. Hoe lager de indicator, hoe beter de leverancier presteert. Op basis van deze score krijgt de leverancier een aantal VREG-logo's. De leveranciers met 5 sterren hebben de laagste klachtenindicator en doen het goed. De leveranciers met minder sterren hadden een hogere indicator en deden het dus minder goed.

In de vernieuwde V-test[®] is het mogelijk om op deze klachtenindicator te filteren. Zo kan een afnemer bij de zoektocht naar een nieuwe leverancier ervoor kiezen om enkel leveranciers met de beste dienstverlening te zien in zijn of haar zoekresultaat.

In onderstaande tabel vindt u de rangschikking van de energieleveranciers voor de periode van Q2 2021 t.e.m. Q1 2022. Hoe meer sterren, hoe minder tweedelijnsklachten per 5.000 huishoudelijke afnemers.

Tabel 1: Klachtenindicator over periode Q2 2021 – Q1 2022

LEVERANCIER	AANTAL KLACHTEN PER 5.000 KLANTEN	KLACHTENINDICATOR
Bolt Energie	3,22	4 STERREN
Ecopower	0,21	5 STERREN
Luminus	5,46	4 STERREN
Engie Electrabel	2,26	5 STERREN
EBEM	3,62	4 STERREN

Elegant	7,96	3 STERREN
Eneco Belgium	6,71	3 STERREN
Energie.be	5,29	4 STERREN
Mega	28,54	1 STER
OCTA+ Energie	8,23	3 STERREN
TotalEnergies Power & Gas Belgium (Lampiris)	5,44	4 STERREN

1.4.2 Klachtenbeeld over 2021

Klanten kunnen een klacht indienen bij hun energieleverancier. Dit is een eerstelijnsklacht. Tweedelijnsklachten kunnen ingediend worden bij de VREG of bij de Ombudsdienst voor Energie. De VREG ontvangt slechts een beperkt aantal klachten omdat hij doorverwijst naar de Ombudsdienst als hét aanspreekpunt voor energiegerelateerde klachten. De Ombudsdienst publiceert elk jaar een activiteitenverslag² over tweedelijnsklachten. Inzicht in het aantal en de aard van de klachten dragen bij tot een goed beeld van de marktsituatie. De VREG engageert zich om in het kader van de dienstverlening de vragen en tweedelijnsklachten te monitoren en hierover te rapporteren in het Marktrapport 2021.

1.4.2.1 Trends

De Ombudsdienst voor energie ontving in 2021 in totaal 5.030 klachten voor het Vlaamse Gewest. Dat is een stuk meer dan in 2020 toen 3.413 klachten werden ontvangen. We stellen vooral een stijging van het aantal klachten vast vanaf oktober 2021. De belangrijkste redenen zijn de stijgende energieprijzen na de zomerperiode en de eerste voorschotverhogingen die sommige leveranciers, al dan niet éézijdig, doorvoerden vanaf september 2021.

Vooraf leveranciers Mega en de in december 2021 failliet verklaarde Vlaamse Energieleverancier ontvingen gevoelig meer klachten. Zij kozen ervoor om, naar aanleiding van de stijgende energieprijzen, hun voorschotten voor de voorschotfacturen éézijdig te verhogen en energiecontracten zonder voorafgaande vraag om toestemming van de klant te wijzigen van een vast naar een variabel tarief.

Verder ontvingen leveranciers zoals Elektriciteitsbedrijf Merksplas (EBEM) en Antargaz ook gevoelig meer klachten dan vorige jaren. Deze toename is te wijten aan de marktpraktijken van zogenaamde dienstverleners zoals energiemakelaar Enbro en het ontzorgingsplatform Gael waar deze leveranciers gebruik van maken. De klachten gaan vooral over ongewenste leverancierswissels.

Ten slotte zien we ook een stijging bij enkele sterk groeiende leveranciers zoals Bolt Energie en Energie.be. Engie Electrabel en TotalEnergies konden wel een daling van het aantal klachten optekenen ten opzichte van het voorgaande jaar.

² Te raadplegen via

https://www.ombudsmanenergie.be/sites/default/files/content/download/files/ombudsdienst_energie_jaarverslag_2021_nl.pdf

1.4.2.2 Klachten per leverancier ten opzichte van het marktaandeel per leverancier

Figuur 1 geeft, per leverancier, het aantal klachten in 2021 weer ten opzichte van het totaal aantal klachten in het Vlaams Gewest. Daarnaast wordt per leverancier ook hun marktaandeel op basis van aantal beleverde toegangspunten op het distributienet op 31 december 2021 weergegeven.

Hoewel voor de meeste leveranciers het klachtenpercentage grotendeels gelijklopend is met hun marktaandeel, zijn er toch een aantal leveranciers die een opvallende afwijking van deze tendens vertonen. Zo zien we bij de grootste leveranciers, namelijk Engie Electrabel, Luminus en Eneco Belgium dat hun marktaandeel een stuk groter is dan hun aandeel klachten. Het vermoeden is dat bij deze leveranciers, zeker bij de historische leveranciers, veel passieve klanten zitten die niet actief bezig zijn met de opvolging van hun energiefactuur. Ook bij Ecopower zien we weinig klachten ten opzichte van het marktaandeel. Bij enkele leveranciers zoals Antargaz, Elegant en Mega zien we de omgekeerde trend.

Ten slotte zien we ook bij Vlaamse Energieleverancier en Essent Belgium dat hun marktaandeel een stuk lager ligt dan hun aantal klachten in de markt. Dat komt ook voor een groot stuk doordat het marktaandeel rekening houdt met het aantal toegangspunten op het einde van 2021. Aangezien de klantenportefeuille van Essent Belgium in de loop van 2021 werd overgenomen door Luminus en Vlaamse Energieleverancier failliet werd verklaard begin december 2021 hadden zij geen beleverde toegangspunten eind 2021.

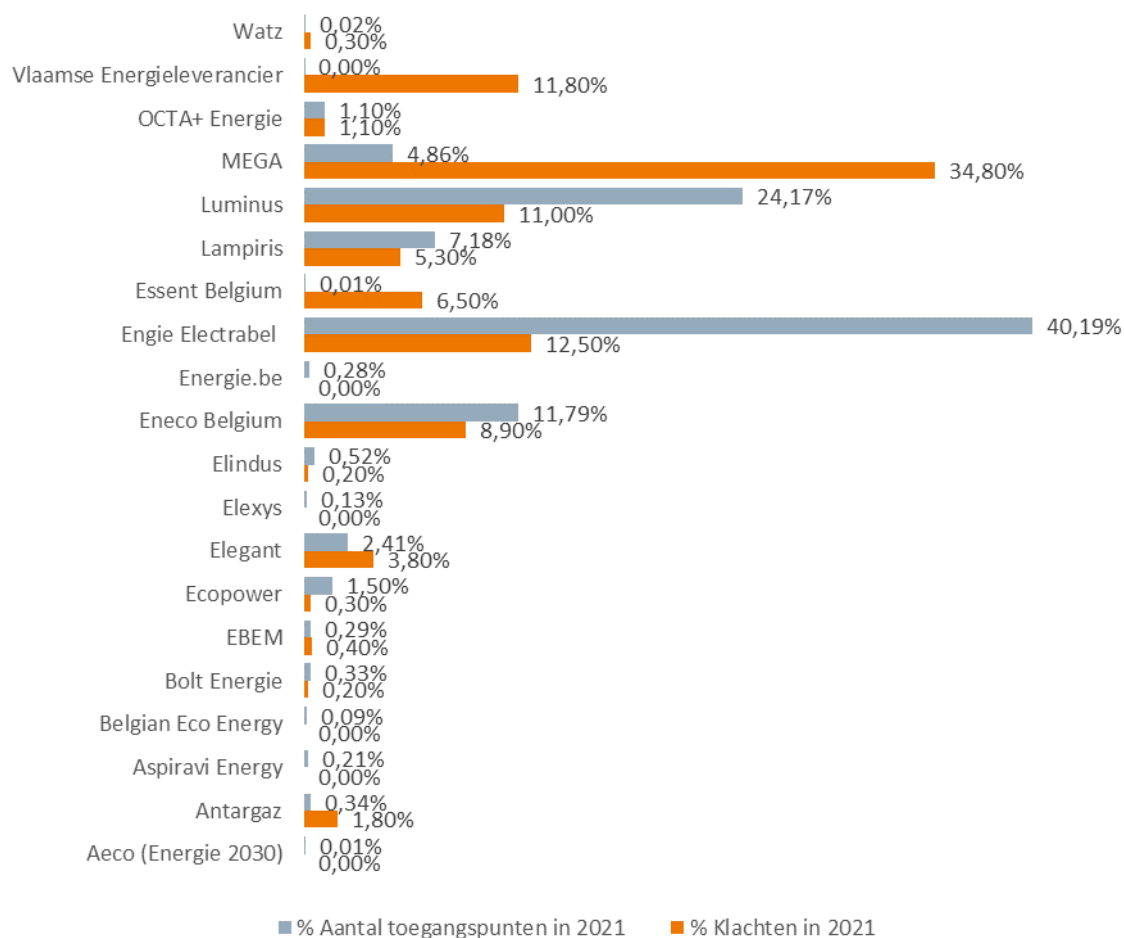
1.4.2.3 Veelvoorkomende klachten

Net zoals in 2020 hadden de meeste klachten in 2021 betrekking op de verkoop- en marktpraktijken van de leveranciers (18,8% van de klachten). Deze klachten gaan over het niet naleven van eerlijke marktpraktijken door de energieleveranciers en inbreuken op de contractuele voorwaarden of de conformiteit ervan met het consumentenakkoord of het Wetboek Economisch Recht. Deze dossiers worden ook doorgestuurd naar de Algemene Directie Economische Inspectie van de FOD Economie.

De tweede meest voorkomende klachtensoort gaat over meterproblemen (16,4% van de klachten): dit gaat dan zowel over problemen met het gefactureerd gebruik na meteropname, het uitblijven van meteropname, maar ook zaken zoals een slecht werkende meter en problemen bij het verwisselen van meter of een verhuis. Hierbij is het belangrijk om op te merken dat het verzamelen en verwerken van de metergegevens een bevoegdheid is van de distributienetbeheerder, maar dat de energieleveranciers ook een betrokken partij zijn, zeker indien het gaat over problemen rond een verhuis. In 2021 doken vooral steeds meer vragen en klachten op over de installatie, werking en facturatie van digitale meters, vooral in combinatie met zonnepanelen en het sinds 1 maart 2021 opgeheven compensatiemechanisme van de virtueel terugdraaiende meter.

De top drie van meest voorkomende klachten zijn klachten rond het facturatieproces (13,7% van de klachten): deze klachten hebben betrekking op onder meer onduidelijke facturen, of omdat er betwistingen rond betalingen of terugbetalingen zijn. Vooral de invoering van MIG6 (Atrias) speelde hier een rol. Door dit nieuwe gegevensplatform was er in november en december 2021 een storing van de gegevensuitwisseling tussen distributienetbeheerders en energieleveranciers. Dit heeft bij de meeste energieleveranciers voor vertragingen gezorgd in de opmaak van afrekeningsfacturen, het uitvoeren en annuleren van leverancierswissels, het verwerken van energie-overnamedocumenten, verhuizen, overlijdens,...

Figuur 1: Aantal klachten in 2021 in Vlaanderen (in %) en aantal aansluitingspunten op 31/12/2021 (in %) per leverancier, voor het Vlaams Gewest

Bron: Rapportering netbeheerder en [Activiteitenverslag federale ombudsdienst energie](#)

1.5 Leverancierswissels

Maandelijks berekenen we het switchcijfer: het aantal gezinnen en bedrijven dat van energieleverancier wisselt. Dit cijfer is een rechtstreekse indicator voor de concurrentiegraad in de markt. De wisselactiviteit in de energiemarkt wordt maandelijks opgevolgd door het aantal toegangspunten dat bij de energieleveranciers in de portefeuille is bijgekomen te vergelijken met het totaal aantal toegangspunten.

Energieleveranciers mogen geen verbrekingsvergoeding aanrekenen aan gezinnen en KMO's wanneer zij een andere leverancier kiezen of 'switchen'. Zolang de wettelijke opzeggingstermijn van één maand wordt nageleefd, kunnen consumenten dus eenvoudig veranderen van elektriciteits- of aardgascontract. Dit kan zonder vrees voor een onvoorziene kost, zelfs bij het niet volledig respecteren van de contracttermijn.

Febeg riep begin 2022 op in een persbericht³ om de verbrekingsvergoeding terug in te voeren bij vaste contracten. Ook de CREG en de VREG ondersteunen dit principe. Veel Belgische residentiële

³ <https://www.febeg.be/nieuwsbericht/red-de-vaste-contracten>

en kleine professionele klanten geven immers de voorkeur aan energiecontracten met een vaste energieprijs. Het grote voordeel voor de eindgebruiker is de voorspelbaarheid van dit type tarief. Omwille van de sterk gestegen energieprijzen zijn dergelijke vaste contracten voor de leveranciers niet langer interessant en verdween dit aanbod bijna volledig op de markt. De leverancier moet deze energie namelijk op voorhand kopen om de klant tot het einde van het contract tegen de overeengekomen prijs te bevoorraden. De klant kan daarentegen op elk moment het contract verbreken. Febeg pleit daarom voor de herinvoering van de wettelijke mogelijkheid om een verbrekingsvergoeding te vragen in het geval van een vroegtijdige beëindiging door de afnemer van een vast contract.

Een belangrijke kanttekening is dat leveranciers wel een jaarlijkse vergoeding kunnen aanrekenen. Die wordt doorgaans verrekend volgens het aantal dagen dat u klant bent. Sommige leveranciers rekenen deze vergoeding echter ineens voor een volledig contractjaar aan, ook als u in de loop van het jaar van leverancier verandert. In dat geval heeft u natuurlijk een deel van deze vergoeding te veel betaald.

Zowel bij elektriciteit als bij aardgas beïnvloeden verschillende factoren, zoals media-aandacht voor de energiemarkt, prijszetting, wervingsacties, commerciële prijsvergelijkers en groepsaankopen, meer en meer de beslissing van klanten om van energieleverancier te veranderen. Enerzijds kan een hoog switchcijfer wijzen op een energiemarkt met actieve afnemers die een bewuste leverancierskeuze maken. Anderzijds kan een laag switchcijfer ook wijzen op een algemene tevredenheid van de consument bij hun huidige leverancier. Dit cijfer moet dus met de nodige voorzichtigheid worden bekeken.

De switchcijfers worden op maandelijkse basis geactualiseerd op onze website via interactieve dashboards⁴. In deze dashboards kan u ook het aantal wissels per leverancier raadplegen.

1.5.1 Elektriciteit

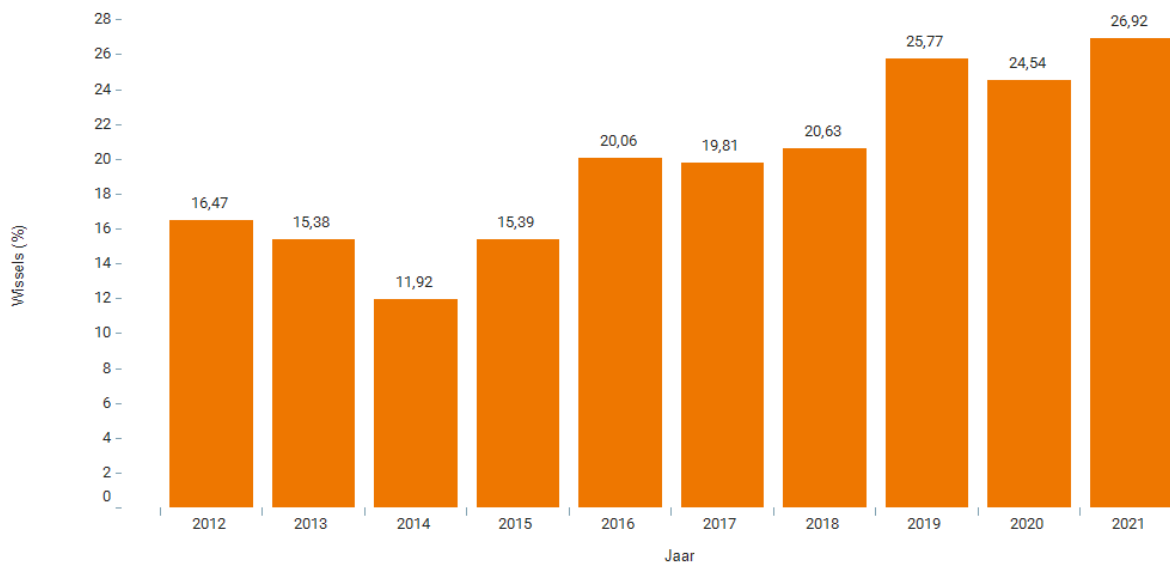
Figuur 2 geeft door middel van dit switchcijfer het relatief aantal veranderingen van elektriciteitsleverancier weer die het gevolg zijn van een keuze van de afnemer. Drops naar de distributienetbeheerder omwille van wanbetaling worden hier dus niet mee in rekening genomen. Uit deze figuur blijkt dat 2021 het record van 2019 opnieuw verbreekt. Concreet koos 26,92% van de elektriciteitsafnemers een nieuwe leverancier in 2021. Bij de gezinnen ging het om 26,32%, bij de bedrijven om 29,47%. De belangrijkste oorzaak voor dit hoge niveau is de overname van Essent Belgium door Luminus die in augustus 2021 voor een sterke stijging zorgde.

Volgens onze jaarlijkse enquêtes⁵ is de prijs nog altijd de belangrijkste motivator om van leverancier te veranderen. Maar liefst 81% van de gezinnen en 77% van de bedrijven gaven dit als belangrijkste reden om een nieuwe leverancier te kiezen.

⁴ Informatie over switchcijfers op website VREG: <https://www.vreg.be/nl/energiemarkt-cijfers>

⁵ <https://www.vreg.be/sites/default/files/document/rapp-2021-18.pdf>

Figuur 2: Jaarlijkse indicator marktdynamiek elektriciteit (%)

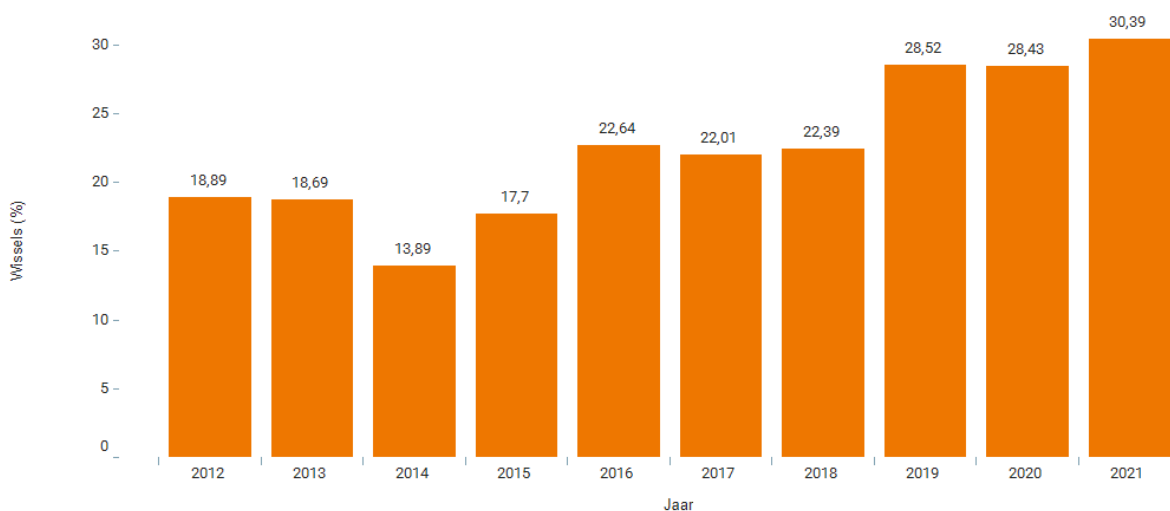

Bron: dashboard [marktaandeel en switches elektriciteit](#)

1.5.2 Aardgas

Onderstaande Figuur 3 geeft, analoog aan de indicator voor elektriciteit, grafisch de evolutie van het switchcijfer voor aardgas weer. Ook hier tonen we zo de jaarlijkse relatieve verandering van aardgasleverancier die een gevolg is van een keuze van de afnemer.

Figuur 3: Jaarlijkse indicator marktdynamiek aardgas (%)

Bron: [dashboard marktaandeel en switches aardgas](#)

De indicator voor de aardgasmarkt ligt zoals gewoonlijk opnieuw een beetje hoger dan de indicator voor de elektriciteitsmarkt, maar volgt wel dezelfde trend. Ook hier is het duidelijk dat het switchcijfer hoog was in 2021. Concreet wisselde 30,39% van de afnemers van aardgasleverancier in 2021. Bij de gezinnen switchte 28,65%, bij de bedrijven was dat 40,42%. Ook hier speelde de overname van Essent Belgium door Luminus een belangrijke rol.

Als we onze switchcijfers in Europese context gaan vergelijken zien we dat de Vlaamse gezinnen erg actief zijn in het veranderen van leverancier ten opzichte van de rest van Europa. Zowel voor

elektriciteit als voor aardgas heeft Vlaanderen volgens de meest recente cijfers opgenomen in het [Retail Market Monitoring rapport 2020](#) (figuur 22) van ACER⁶ de hoogste switchrates in Europa.

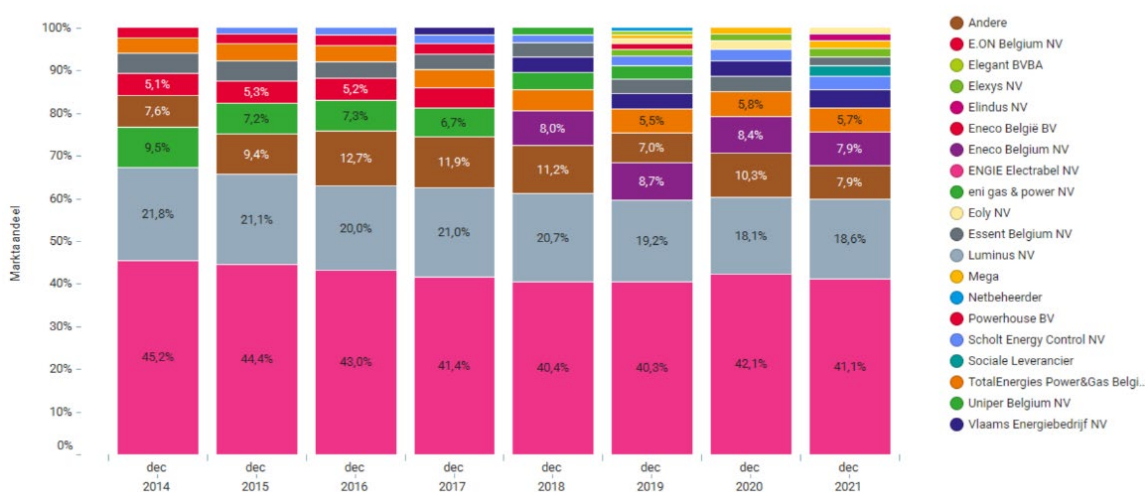
1.6 Marktaandelen van de energieleveranciers

Een ander belangrijk cijfer om de markt te monitoren zijn de marktaandelen van de energieleveranciers. Deze marktaandelen kunnen op twee verschillende manieren berekend worden: enerzijds op basis van toegangspunten, anderzijds op basis van het geleverd volume. De marktaandelen op basis van toegangspunten worden maandelijks berekend, aangezien leveranciers elke maand melden hoeveel toegangspunten ze beleveren. De marktaandelen op basis van geleverd volume energie worden jaarlijks berekend, op basis van de allocatiegegevens die we ontvangen van Fluvius. De cijfers worden ook afzonderlijk berekend voor de marktsegmenten jaargelezen huishoudelijke afnemers en jaargelezen professionele afnemers. De cijfers uitgesplitst per jaargelezen marktsegment kunnen geraadpleegd worden op onze website⁷.

1.6.1 Elektriciteit

Figuur 4 geeft de verdeling van de marktaandelen weer van de elektriciteitsleveranciers die actief waren in 2021, op basis van de gegevens van de netbeheerder. De marktaandelen zijn berekend op basis van het volume geleverde elektriciteit. Hieruit blijkt dat de top 3 van grootste leveranciers gelijk is gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar. Engie Electrabel heeft opnieuw het grootste marktaandeel (41,1%), gevolgd door Luminus (18,6%) en Eneco Belgium (7,9%). Enkel bij Luminus is het marktaandeel gestegen ten opzichte van vorig jaar, dit komt deels door de overname van de klantenportefeuille van Essent Belgium in 2021.

Figuur 4: Marktaandelen van leveranciers, uitgedrukt in geleverde elektrische energie in het betreffende kalenderjaar aan afnemers op het distributienet en plaatselijk vervoernet

Bron: dashboard [marktaandelen en switches elektriciteit](#)

⁶ ACER = The European Union Agency for the Cooperation of Energy Regulators.

⁷ Marktaandelen van energieleveranciers op website: <https://www.vreg.be/nl/marktaandelen-energieleveranciers>.

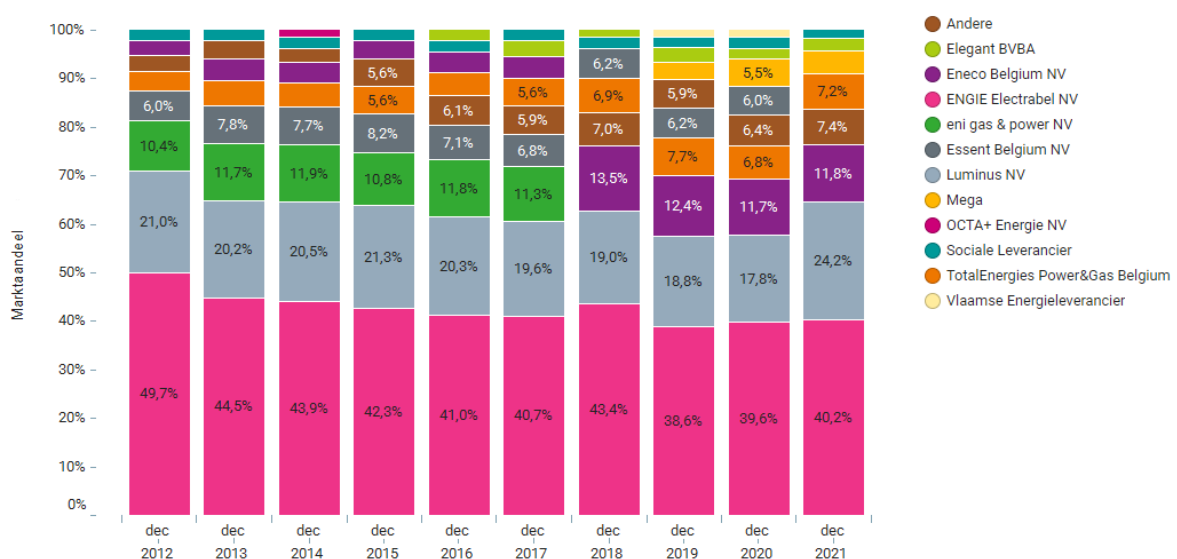
Opvallend is wel dat de groep 'Andere' sterk gedaald is ten opzichte van vorig jaar. Dit zijn de leveranciers die een marktaandeel hebben kleiner dan 1,5%. In 2020 had deze groep nog 10,3% van de marktaandelen in handen. In 2021 is dat slechts 7,9% meer. Dat ligt enerzijds aan het wegvallen van de marktaandelen van Watz en Vlaamse Energieleverancier in de groep andere en de sterke groei van Elindus waardoor deze leverancier een groter marktaandeel heeft dan 1,5% en bijgevolg nu apart wordt vermeld.

Zoals eerder vermeld berekenen we ook marktaandelen op basis van het aantal toegangspunten dat een elektriciteitsleverancier beleverde op 31 december 2021. Het gaat hier om de totale markt, dus zowel om afnemers met een automatisch gelezen, maandelijks gelezen als jaarlijks gelezen (digitale) meter en zowel om professionele als huishoudelijke afnemers. Figuur 5 toont de evolutie van de marktaandelen van de elektriciteitsleveranciers op basis van deze cijfers. Ook hier blijft de top drie gelijk aan vorig jaar. De leveranciers met de grootste klantenportefeuille zijn net als bij de marktaandelen op basis van volume Engie Electrabel (40,2%), Luminus (24,2%) en Eneco Belgium (11,8%). Hier zien we een stijging van de marktaandelen van alle grote leveranciers ten opzichte van het voorgaande jaar. De stijging bij Luminus is hier veel sterker dan bij de marktaandelen op basis van volume. Wellicht is dit omdat de klantenportefeuille van Essent Belgium veel kleine afnemers bevatte.

In tegenstelling tot de marktaandelen op basis van het geleverd volume zien we de groep 'Andere' hier stijgen, meer bepaald van 6,4% naar 7,4%. Vlaamse Energieleverancier behoorde niet tot de groep 'Andere' in 2020 maar kwam daar eind 2021 met een klein volume wel nog terecht. Daarnaast is het marktaandeel van enkele kleine leveranciers zoals Bolt Energie, Dats 24 en Ecopower gestegen in 2021.

We kunnen deze groep 'Andere' dus niet vergelijken met de groep 'Andere' die in Figuur 4 wordt getoond. Leveranciers kunnen bijvoorbeeld wel tot de groep 'Andere' behoren wat betreft aantal toegangspunten en niet wat betreft geleverde energie wanneer ze niet veel klanten in portefeuille hebben, maar deze klanten een groot verbruik hebben.

Figuur 5: Evolutie van de marktaandelen van de grootste elektriciteitsleveranciers uitgedrukt in totaal aantal beleverde toegangspunten

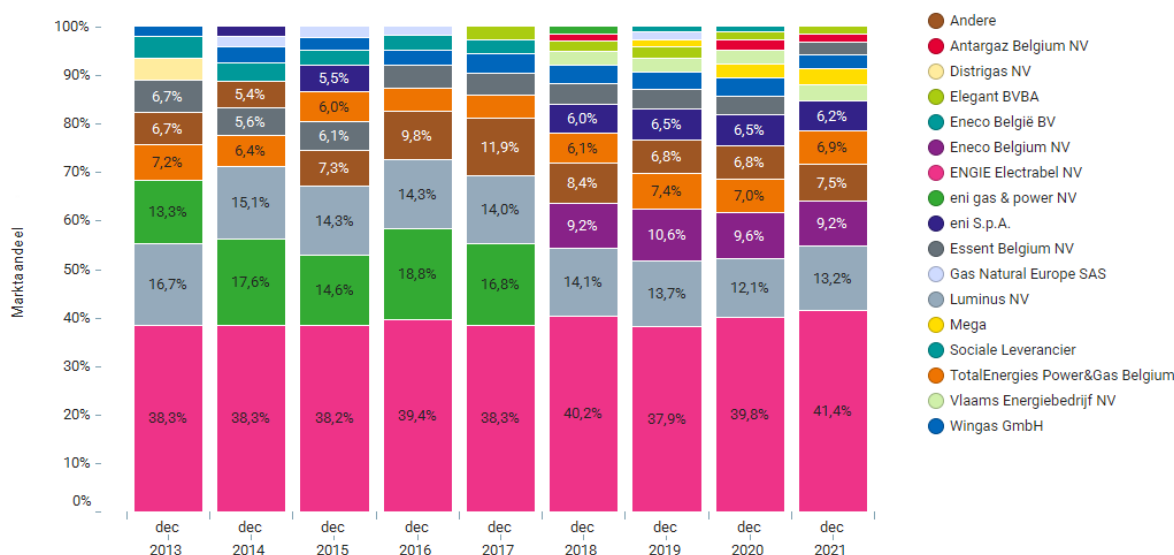

Bron: dashboard [marktaandelen en switches elektriciteit](#)

1.6.2 Aardgas

Figuur 6 toont de marktaandelen van de leveranciers actief in de aardgasmarkt, uitgedrukt in geleverd aardgas in 2021. Hier kunnen we dezelfde vaststellingen doen als bij elektriciteit. De drie grootste leveranciers van aardgas waren Engie Electrabel (41,4%), Luminus (13,2%) en Eneco Belgium (9,2%). Het marktaandeel van Luminus en Engie Electrabel steeg ten opzichte van vorig jaar, bij Eneco zien we een lichte daling.

Figuur 6: Marktaandelen van leveranciers, uitgedrukt in geleverd aardgas in het betreffende kalenderjaar aan afnemers op het distributienet

Bron: [dashboard marktaandelen en switches aardgas](#)

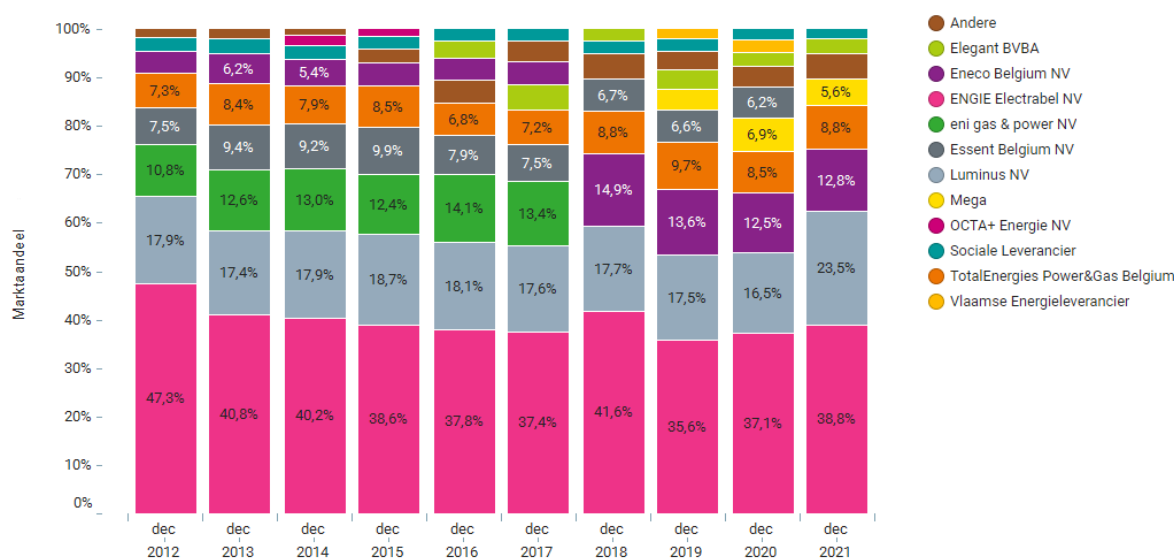
Ook bij aardgas is er een groep 'Andere' waarin we de leveranciers die een marktaandeel hebben kleiner dan 1,5% samenvoegen. In tegenstelling tot bij elektriciteit is het aandeel van de groep 'Andere' bij de marktaandelen gebaseerd op geleverd aardgas wel gestegen ten opzichte van vorig jaar, meer bepaald van 6,8% naar 7,5%. Ook hier speelt de sterke daling van het marktaandeel van Vlaamse Energieleverancier en de groei van enkele kleinere spelers zoals Bolt Energie en DATS 24 een rol.

Vervolgens worden de marktaandelen van aardgasleveranciers ook berekend op basis van het aantal toegangspunten. Het gaat hier om de totale markt, dus zowel om afnemers met een automatisch gelezen, maandelijks gelezen als jaarlijks gelezen (digitale) meter en zowel om professionele als huishoudelijke afnemers.

Opnieuw zien we hier dezelfde top drie van grootste leveranciers. In tegenstelling tot de marktaandelen op basis van volume zien we hier een stijging van het marktaandeel voor zowel Engie Electrabel, Luminus én Eneco Belgium. De sterke stijging bij Luminus is ook hier te wijten aan de overname van Essent Belgium. Dat de resultaten zo gelijkaardig zijn aan elektriciteit is logisch. In het [marktmonitortrapport](#) van 2021 geeft 92% van de gezinnen, 91% van de kleine bedrijven en 84% van de kmo's aan dat ze dezelfde leverancier hebben voor elektriciteit als voor aardgas.

Het marktaandeel van de kleinste spelers, meer bepaald diegene met een marktaandeel kleiner dan 1,5% is hier nog een stuk lager. De groep 'Andere' heeft samen een marktaandeel van slechts 5,3%. Dat is wel een lichte stijging ten opzichte van het voorgaande jaar toen het marktaandeel nog 4,3% bedroeg.

Figuur 7: Evolutie van de marktaandelen van de grootste aardgasleveranciers uitgedrukt in totaal aantal beleverde toegangspunten

Bron: [dashboard marktaandelen en switches aardgas](#)

1.7 Herfindahl-Hirschman index (HHI)

Jaarlijks gebruiken we de Herfindahl-Hirschman index (HHI) om de concentratiegraad in de energiemarkt te beoordelen. De HHI houdt rekening met het aantal aanbieders, alsook met hun grootte en kan variëren tussen 0, perfecte competitie, en 10.000, een perfect monopolie. Markten met een HHI onder de 2.000 worden beschouwd als concurrentieel, stijgt de HHI daarentegen boven 2.500 dan kan dit wijzen op zware risico's voor de marktwerking.

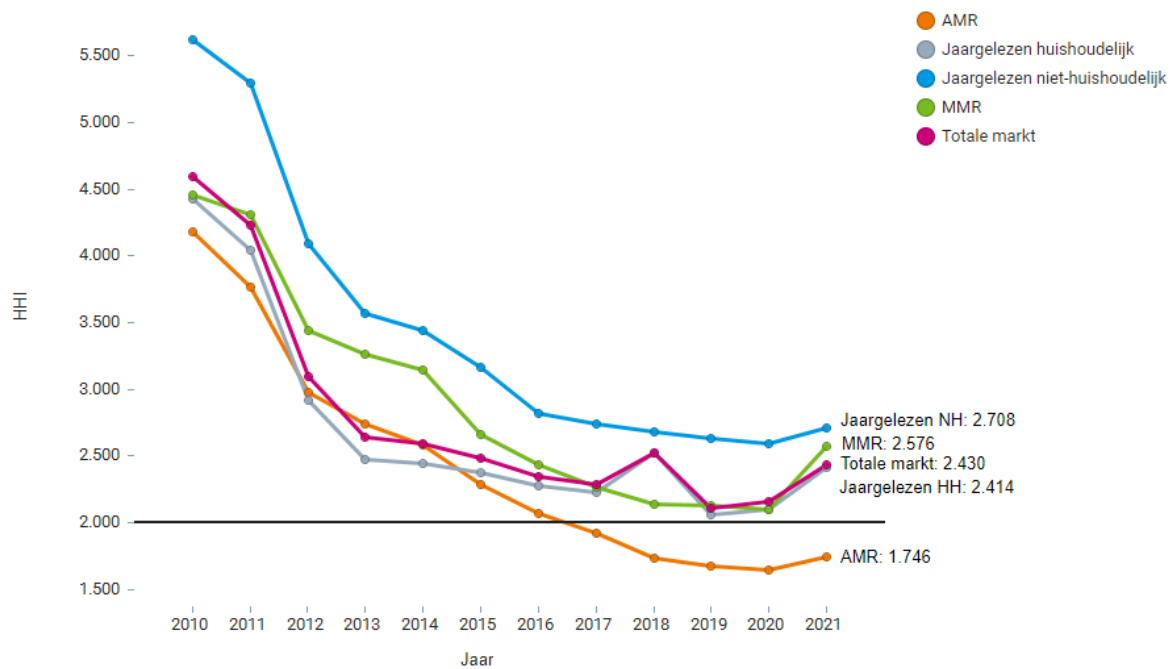
Voor meer details over de berekeningsmethode van de Herfindahl-Hirschman index verwijzen we naar Bijlage 3.

1.7.1 Elektriciteit

Figuur 8 toont de evolutie van de HHI in het laatste decennium, berekend op basis van aantal toegangspunten. Hieruit blijkt dat er een stijging is in de HHI bij alle categorieën. De stijging bij alle categorieën zorgt er ook voor dat de totale HHI op basis van aantal toegangspunten sterk stijgt (+16%). We stellen vast dat voorlopig enkel de categorie van AMR-meters al een HHI onder de benchmark van 2.000 bereikt. De competitiviteit in het segment van de AMR-meters is te wijten aan het lage aantal toegangspunten in dit segment.

De HHI-index kan vervolgens ook berekend worden op basis van het geleverd volume elektriciteit. Voor de totale markt ligt dit op 2.626 en stijgt ook ten opzichte van vorig jaar (+19%). Deze stijging kan vermoedelijk verklaard worden door de overname van Essent Belgium door Luminus, waardoor het marktaandeel van de grote leveranciers steeg.

Figuur 8: Verloop HHI elektriciteit (o.b.v. toegangspunten)

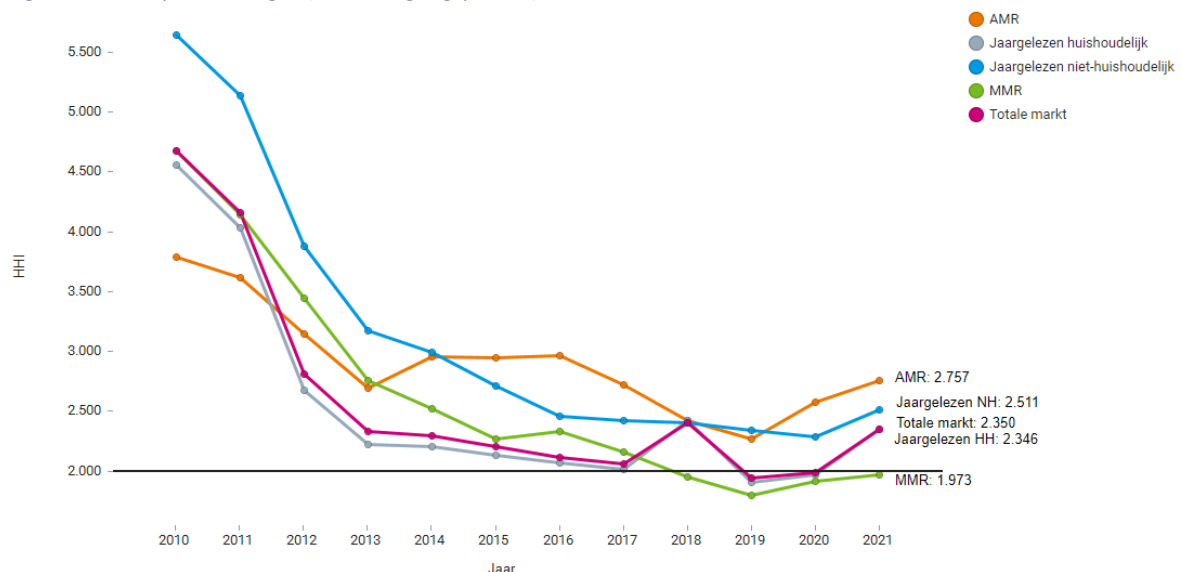

Bron: dashboard [marktaandeel en switches elektriciteit](#)

1.7.2 Aardgas

Figuur 9 toont de evolutie van de HHI voor aardgas in de laatste jaren. Hier zien we net als bij elektriciteit een stijging in alle categorieën. Deze stijging zorgt er ook voor dat de totale HHI op basis van aantal toegangspunten sterk stijgt (+18%). We stellen vast dat voorlopig enkel de categorie van MMR meters al een HHI onder de benchmark van 2.000 bereikt. De HHI-index kan vervolgens ook berekend worden op basis van het geleverd volume aardgas. Voor de totale markt ligt dit op 2.186, een stijging van 10% ten opzichte van het voorgaande jaar. Ook hier is de stijging vermoedelijk te wijten aan de overname van Essent Belgium door Luminus.

Figuur 9: Verloop HHI aardgas (o.b.v. toegangspunten)

Bron: [dashboard marktaandeel en switches aardgas](#)

We zien dus, zowel voor elektriciteit als voor aardgas en zowel voor de HHI op basis van het geleverd volume als voor de HHI op basis van aantal beleverde toegangspunten een verslechtering van de concurrentie op de energiemarkt voor alle segmenten.

Ondanks dat de HHI voor de meeste marktsegmenten, voor zowel elektriciteit als aardgas, niet onder de kaap van 2.000 ligt, zien we dat Vlaanderen toch tot de betere leerlingen van de klas behoort in Europa. Dat blijkt uit de meest recente gegevens hierover in het [Market Monitoring Report 2020](#) (figuur 5 en 6) van ACER⁸.

2 Aanbod elektriciteits- en aardgascontracten

2.1 Actief aangeboden energiecontracten in de V-test[®]

De gegevens in dit subhoofdstuk gaan over eind 2021 en zijn gebaseerd op de gegevens die de verschillende energieleveranciers overmaakten voor de V-test[®], de module die de gezinnen en kleine professionele elektriciteits- en aardgasafnemers⁹ in Vlaanderen toelaat om de aangeboden contracten te vergelijken op vtest.vreg.be.

De V-test[®] biedt waardevolle informatie over de elektriciteits- en aardgascontracten die actief aangeboden worden aan gezinnen en kleine professionele afnemers op de Vlaamse energiemarkt¹⁰. Die informatie bestaat naast de prijsgegevens ook uit kenmerken zoals het contractueel beloofde groenestroompercentage, de communicatiewijze, de eventuele toelatingsvoorwaarden, de eventuele opties,...

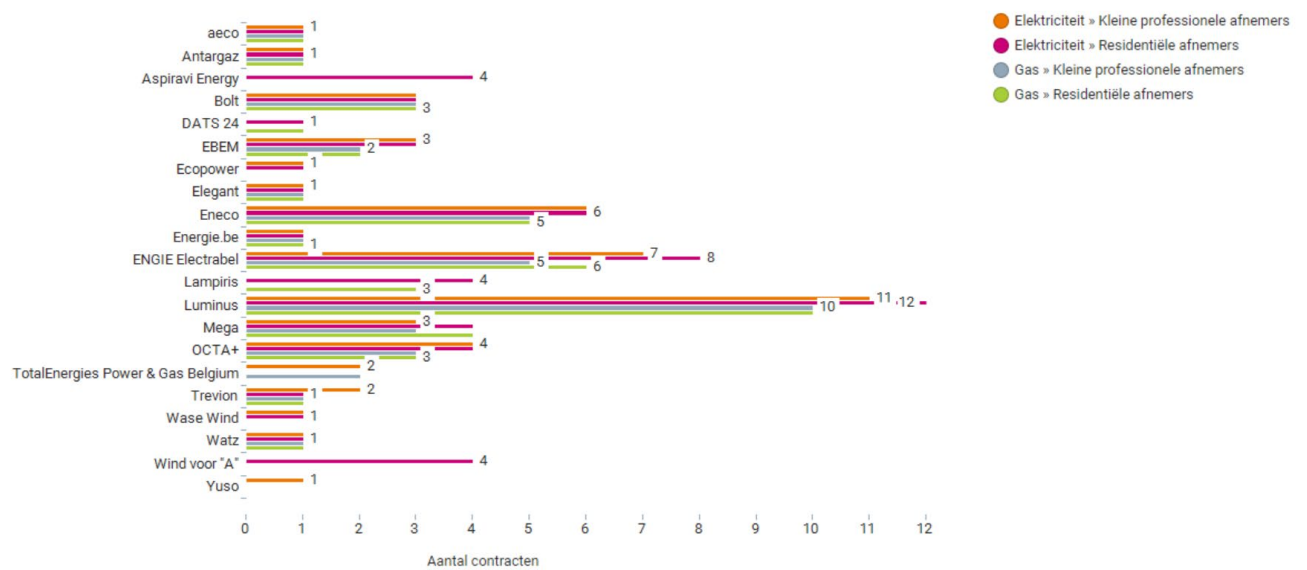
In onderstaande figuur geven we weer hoeveel contracten elke leverancier aanbiedt aan gezinnen en kleine professionele afnemers op de Vlaamse energiemarkt.

⁸ ACER = The European Union Agency for the Cooperation of Energy Regulators.

⁹ Een gezin of kleine professionele afnemer kan de V-test enkel doen voor een jaarverbruik voor elektriciteit groter of gelijk aan 0 en kleiner dan 100 MWh en een jaarverbruik voor aardgas groter of gelijk aan 0 en kleiner dan 150 MWh.

¹⁰ De V-test[®] bevat de contracten waarvoor een tariefkaart op de leverancierswebsite gepubliceerd is en waarop nieuwe klanten kunnen intekenen.

Figuur 10: Actief aangeboden elektriciteits- en aardgascontracten per leverancier

Bron: V-test®, update december 2021

We merken o.a. op basis van vragen en reacties die de VREG ontvangt dat veel gezinnen in Vlaanderen er zich niet of onvoldoende van bewust zijn dat verschillende energieleveranciers meer dan één elektriciteits- en/of aardgascontract aanbieden. Vaak zijn er grote prijsverschillen tussen de contracten van dezelfde leverancier. De meeste gezinnen weten wie hun energieleverancier(s) is (zijn), maar weten vaak niet welk(e) contract(en) ze hebben.

Hieruit leiden we af dat het realistisch is dat sommige gezinnen die de V-test® doen en op basis van de resultaten een contract voor elektriciteit en/of aardgas kiezen, een ander contract met de door hen beoogde leverancier(s) sluiten dan ze eigenlijk van plan waren, bv. grijze i.p.v. groene stroom (of omgekeerd), variabele energiecomponent i.p.v. vaste energiecomponent (of omgekeerd),... In de vernieuwde V-test® die begin 2022 online kwam proberen we dit probleem zo goed mogelijk op te vangen. Zo moeten de leveranciers een link toevoegen naar de betreffende tariefkaart van het product en een link naar de productpagina op de website van de leverancier. We willen de afnemers blijven sensibiliseren om ook zelf de nodige aandacht te schenken aan de naam van het gekozen contract bij ondertekening.

2.1.1.1 Aanbod vaste versus variabele contracten

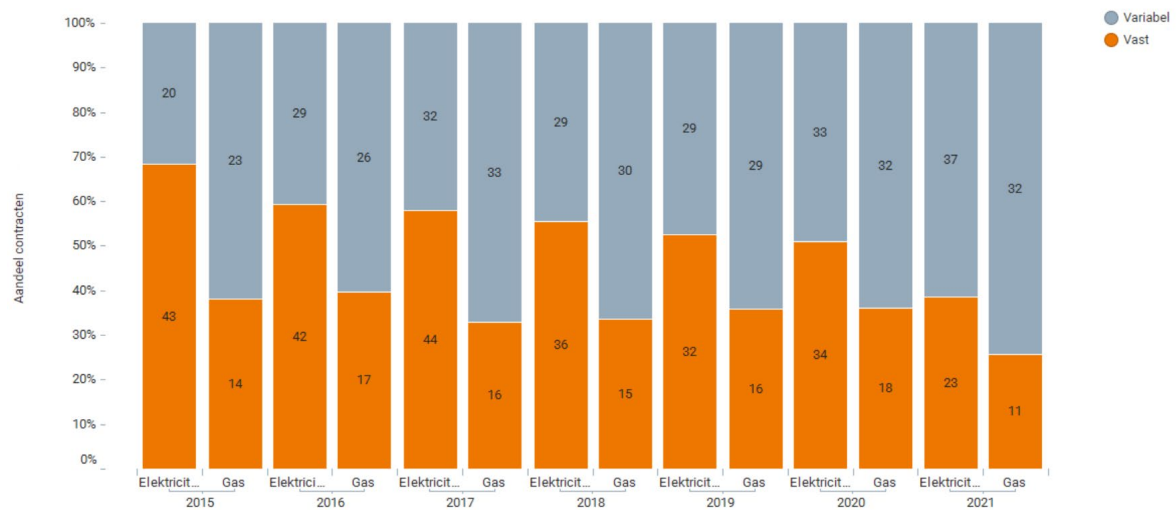
Een contract kan een variabele of een vaste prijs voor de energiecomponent¹¹ bevatten. Hieronder delen we de aangeboden contracten voor huishoudelijke afnemers en kleine professionele afnemers in de V-test® op in vaste en variabele contracten en geven we de evolutie van de verhouding weer.

Doorheen de tijd is er duidelijk een verschuiving merkbaar waarbij leveranciers meer contracten aanbieden met een variabele energiecomponent. Naar aanleiding van de sterke stijging van de energieprijzen vanaf de tweede helft van 2021 zien we dat deze trend zich nog sterker doorzet in 2022. De toename van het aantal variabele contracten komt vooral omdat energieleveranciers minder en minder contracten met vaste tarieven aanbieden. Vanwege de sterk fluctuerende prijzen op de energiemarkt is het voor leveranciers duurder en daardoor lastiger om hun

¹¹ <https://www.vreg.be/nl/energiecomponent>

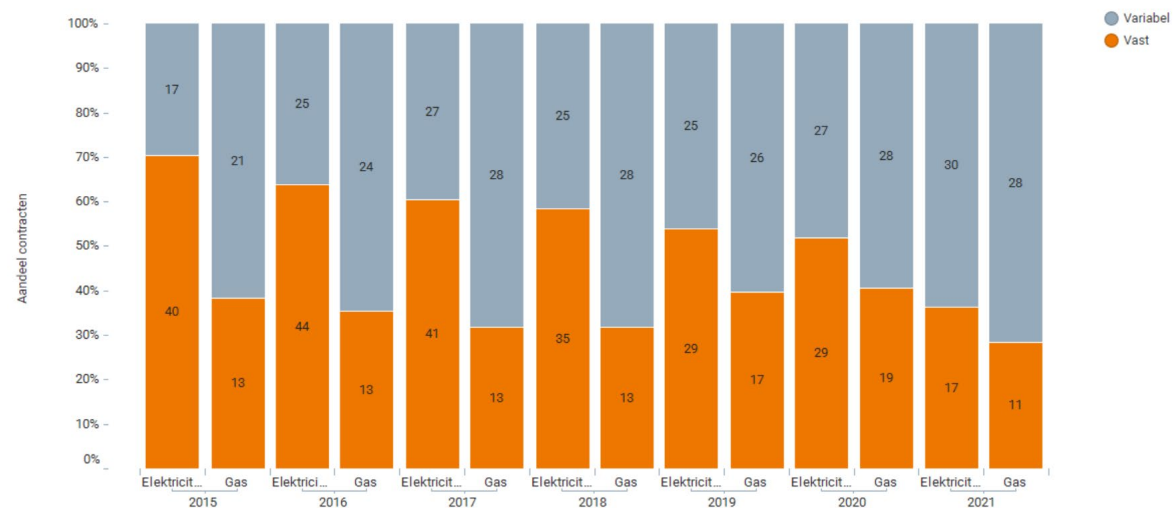
inkoopprijzen voor langere tijd vast te leggen. Bovendien hoeft de afnemer geen verbrekingsvergoeding te betalen wanneer die vroegtijdig het contract verbreekt.

Figuur 11: Vaste versus variabele elektriciteits- en aardgascontracten voor residentiële afnemers

Bron: V-test®, update december 2021

Figuur 12: Vaste versus variabele elektriciteits- en aardgascontracten voor kleine professionele afnemers

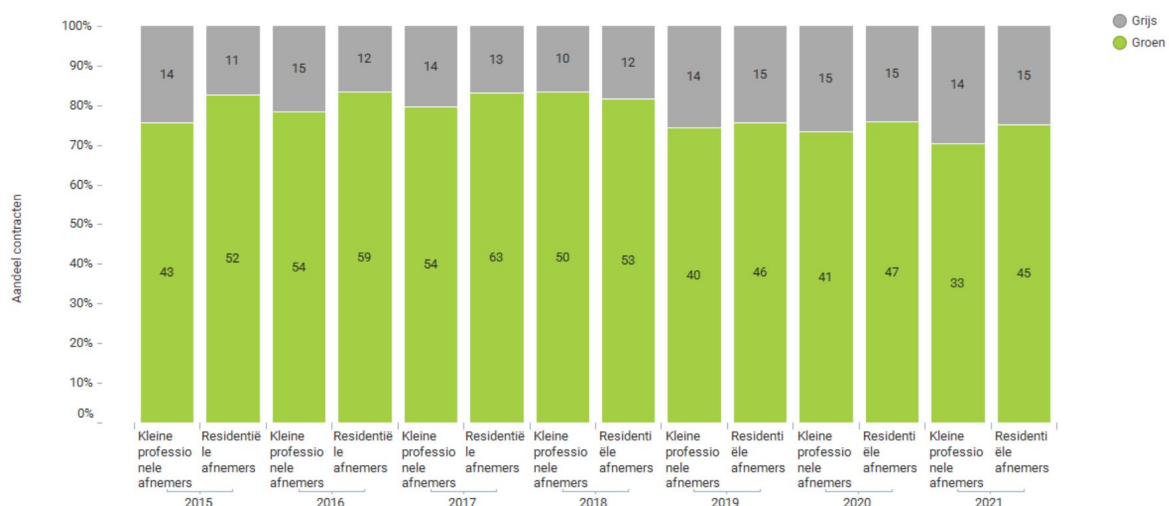

Bron: V-test®, update december 2021

2.1.1.2 Aanbod groene contracten

De elektriciteitscontracten delen we ook in op basis van het percentage groene stroom dat een leverancier gedurende de ganse looptijd belooft te zullen leveren. Stroom kan pas groen zijn wanneer voor elke geleverde MWh elektriciteit een garantie van oorsprong groene stroom wordt ingediend in het VREG-platform. De VREG controleert of aan deze vereiste voldaan wordt, maar ook de klant zelf kan deze controle uitvoeren aan de hand van onze [Groencheck](#). Via deze tool kan een afnemer aan de hand van zijn EAN-nummer de herkomst van de geleverde stroom controleren. Onderstaande figuur toont de evolutie van het aantal aangeboden groene elektriciteitscontracten in de V-test® voor huishoudelijke afnemers en kleine professionele afnemers. De contracten met een 100% contractuele groenestroombelofte zijn de groene contracten en de andere zijn de grijze contracten. Een contract met een groenestroombelofte van 60% wordt dus meegeteld bij de grijze contracten.

Figuur 13: Contractueel beloofde groenestroompercentage bij elektriciteitscontracten.

Bron: V-test®, update december 2021

Eind 2021 werden 78 groene elektriciteitscontracten aangeboden, ten opzichte van 29 grijze contracten. Het aandeel groene contracten op de markt blijft daardoor de laatste jaren eerder stabiel. Daarnaast zien we dat er de laatste jaren ook grijze contracten worden aangeboden waarbij gezinnen de mogelijkheid hebben om tegen een extra kost groene stroom geleverd te krijgen. In de V-test® wordt die optie dus vermeld bij de grijze contracten. In bovenstaande figuur zijn die contracten enkel als grijze contracten opgenomen en niet ook als groene contracten. Het aandeel groene contracten ligt in werkelijkheid dus nog iets hoger.

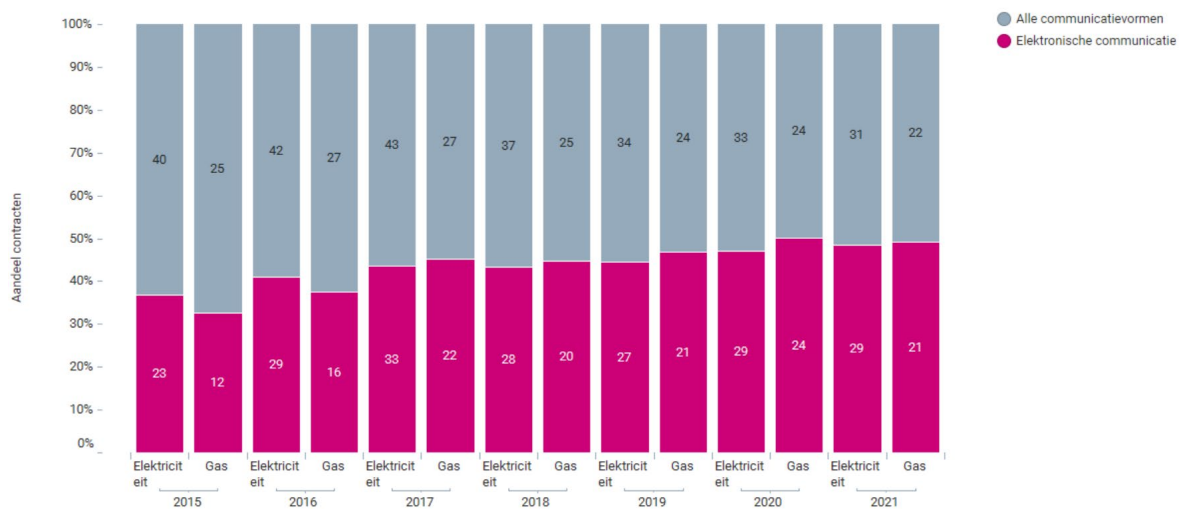
2.1.1.3 Aanbod leveringscontracten met al dan niet louter digitale dienstverlening

Er zijn nog andere criteria die een rol (kunnen) spelen bij de keuze van energiecontract.

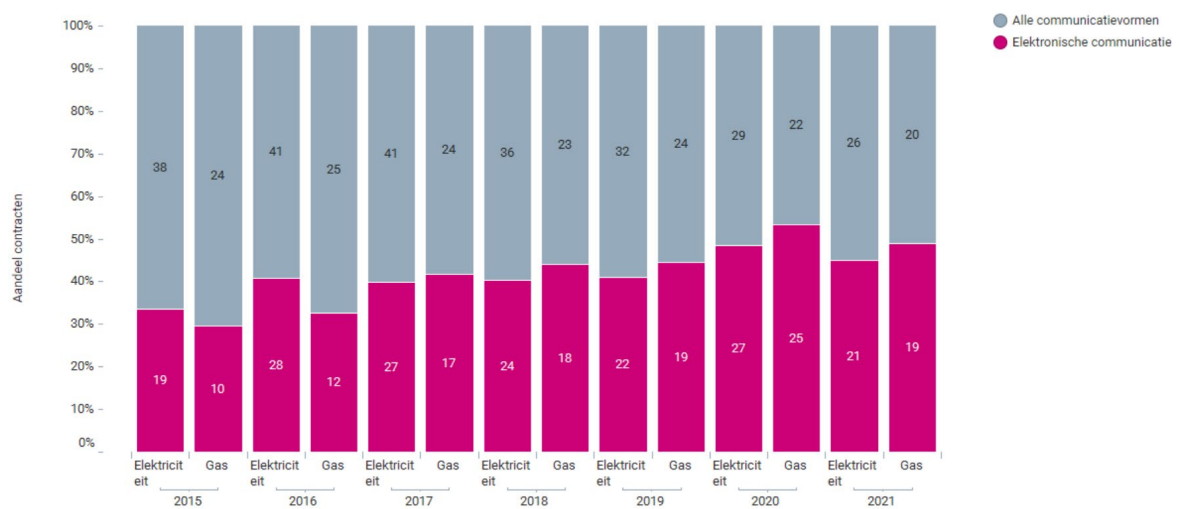
Eén daarvan is de communicatiewijze. We maken een onderscheid tussen de elektronische contracten en de niet-elektronische contracten of andere communicatievormen. Een elektronisch contract houdt in dat facturatie en/of vragen/klachten uitsluitend elektronisch kan.

We stellen vast dat er zowel voor elektriciteit als voor aardgas verhoudingsgewijs meer elektronische contracten aangeboden worden doorheen de tijd, al zien we in 2021 wel een lichte daling ten opzichte van het voorgaande jaar. Bij sommige aangeboden elektronische contracten wordt wel de mogelijkheid geboden om de voorschotfacturen per post te ontvangen tegen een extra kost. Onderstaande figuur toont de evolutie van het aanbod elektronische contracten in de V-test® voor residentiële afnemers (Figuur 14) en kleine professionele afnemers (Figuur 15).

Figuur 14: Communicatiewijze bij elektriciteits- en aardgascontracten voor residentiële afnemers.

Figuur 15: Communicatiewijze bij elektriciteits- en aardgascontracten voor kleine professionele afnemers.

Bron: V-test®, update december 2021

We stellen vast dat de goedkoopste contracten in de V-test® veelal elektronische contracten zijn. Dit ligt in de lijn der verwachtingen. Een leverancier kan bijvoorbeeld facturen digitaal in plaats van per post bezorgen en hij kan hierdoor de kostprijs drukken. Een lagere administratieve kost zal in de meeste gevallen een lagere jaarlijkse vergoeding tot gevolg hebben.

De gewogen gemiddelde jaarlijkse vergoeding van de elektronische elektriciteitscontracten bedroeg in december 2021 €47,67 incl. btw. Die van de niet elektronische elektriciteitscontracten was met €60,49 een stuk hoger. Voor aardgas bedroeg de gewogen gemiddelde jaarlijkse vergoeding incl. btw van beide types contracten respectievelijk €34,67 en €36,28. Stellen dat het verschil in de jaarlijkse vergoeding van beide types uitsluitend toe te schrijven is aan de verplichte elektronische communicatie is voorbarig, aangezien ook andere aspecten zoals bijvoorbeeld minder diensten bij de elektronische contracten of verplichte domiciliëring als betalingswijze (zie paragraaf 2.1.1.5) een rol kunnen spelen. We vinden het belangrijk dat een gezin stilstaat bij de hoogte van de jaarlijkse vergoeding en de manier waarop die wordt aangerekend.

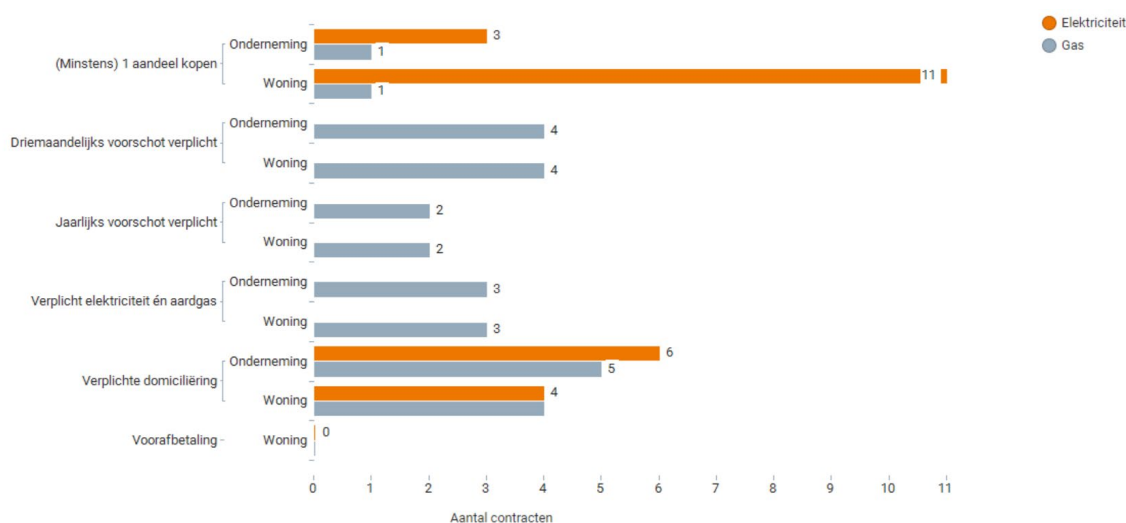
Er zijn verschillende opties om de vaste vergoeding te betalen: onmiddellijk aangerekend voor een heel jaar, aangerekend volgens aantal dagen dat de afnemer klant is, onmiddellijk aangerekend voor de eerste 6 maanden en vervolgens per dag dat de afnemer klant is en ten

slotte ook onmiddellijk aangerekend voor een heel jaar en vervolgens per dag dat de afnemer klant is. Ook hier kan een filter ingesteld worden in de vernieuwde V-test[®] zodat de gebruiker bijvoorbeeld enkel contracten te zien krijgt waar de vaste vergoeding per dag wordt aangerekend.

2.1.1.4 Voorwaarden verbonden aan het contract

In Figuur 16 gaan we in op voorwaarden die bij sommige contracten gelden en waaraan moet voldaan zijn opdat een residentiële afnemer of een kleine professionele afnemer erop kan intekenen.

Figuur 16: Voorwaarden van het contract

Bron: V-test[®], update december 2021

De contracten waarbij (minstens) 1 aandeel moet gekocht worden, bestempelen we als de coöperatieve contracten. Het aankoopbedrag van het aandeel nemen we niet op in de totale kostprijs op jaarbasis die we tonen in de V-test[®] omdat het een eenmalige en geen jaarlijkse kost is.

Verder zijn er ook contract waarbij het noodzakelijk is om het voorschot onmiddellijk voor 3 maanden, of voor een heel jaar te betalen.

2.1.1.5 Verplichte domiciliëring

Verder kan een contract ook als voorwaarde hebben dat de voorschotfactuur verplicht via domiciliëring betaald moet worden.

Voor leveranciers die het federale [Akkoord](#) 'De consument in de vrije elektriciteits- en gasmarkt' ondertekenden, is het verplichten van domiciliëring als betalingswijze niet toegestaan. Die leveranciers moeten verschillende betalingsmogelijkheden aanbieden voor elke tariefformule waaronder minstens overschrijving en domiciliëring.¹²

¹² Op 23 juni 2021 werd het Akkoord ook door Power Online (handelsnaam Mega) ondertekend. Bron: <https://economie.fgov.be/sites/default/files/Files/Energy/accord-electricity-nl.pdf>.

In de V-test® worden ook contracten, aangeboden door leveranciers die dit Akkoord niet ondertekend hebben, opgenomen. In de V-test®-update van december 2021 werden 10 elektriciteitscontracten opgenomen voor gezinnen waar betaling via domiciliëring verplicht was. Voor aardgas waren dit er 9.

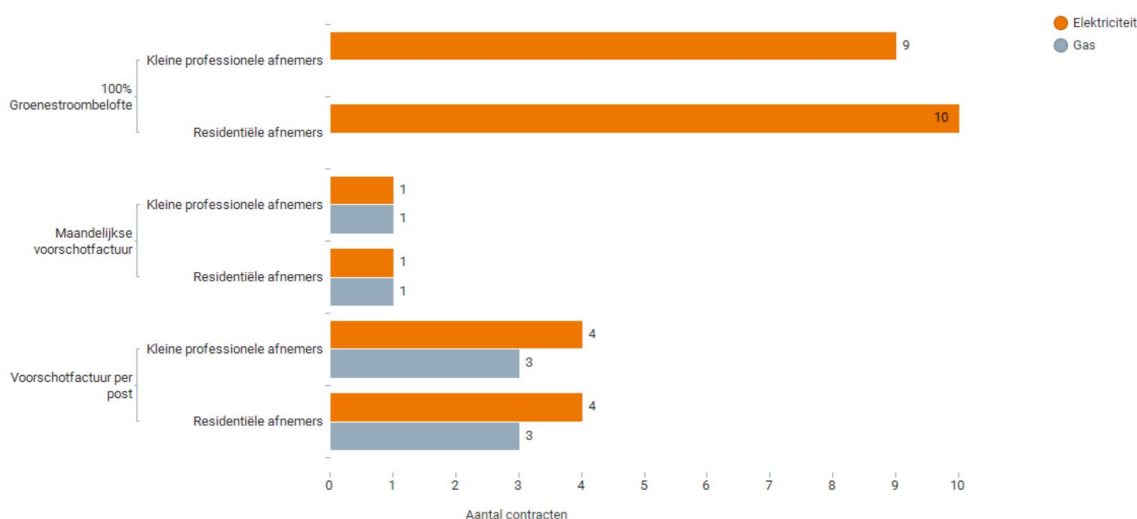
Bij domiciliëring is er geen risico dat de klant uit het oog verliest om zijn facturen te betalen. Voor zover de leverancier de kost van herinneringsbrieven niet (volledig) doorrekent aan de klant, kan hij geld en tijd uitsparen door geen herinneringsbrieven te moeten sturen en is hij er zekerder van dat hij (tijdig) zijn geld ontvangt. Leveranciers geven in de V-test® aan of ze een kost aanrekenen voor het opsturen van een herinneringsbrief. Hieruit blijkt dat dit voor de meeste leveranciers inderdaad het geval is. Die kost gaat van 5 euro tot 8 euro. Sommige leveranciers geven wel aan dat een eerste herinneringsbrief kosteloos is.

Contracten waarbij domiciliëring verplicht is, zijn dus contracten waarbij de leverancier een grote zekerheid heeft dat de klant zijn betalingsverplichtingen zal nakomen. Die mate van zekerheid kan aanleiding geven tot een lagere prijs. Een lagere gewogen gemiddelde jaarlijkse vergoeding is hier vermoedelijk een indicatie van. Voor elektriciteit bedroeg die in december 2021 echter €60,49 incl. btw, daar waar die van de overige contracten €47,67 incl. btw bedroeg. Voor aardgas bedroegen die jaarlijkse vergoedingen respectievelijk €51,52 en €34,67 incl. btw. Eind 2021 leidde een verplichte domiciliëring dus niet tot een lagere jaarlijkse vergoeding. Zoals vermeld bij de communicatiewijze (zie paragraaf 2.1.1.3), kan niet gesteld worden dat één enkel criterium de verklaring vormt voor de lagere gewogen gemiddelde jaarlijkse vergoeding. Zo zijn de meeste contracten waarbij domiciliëring verplicht is onder andere ook elektronische contracten.

2.1.1.6 Opties (al dan niet tegen extra betaling)

Bij een aantal contracten wordt de mogelijkheid geboden om tegen een extra kost een kenmerk van het contract te wijzigen. In de resultaat tabel van de V-test® geven we die mogelijkheid aan. In onderstaande figuur worden de aangeboden contracten met extra opties voor gezinnen en kleine professionele afnemers weergegeven.

Figuur 17: Opties (extra kost)

Bron: V-test®, update december 2021

De opties ‘Voorschotfactuur per post’ en ‘100% groenestroompercentage’ werden hoger in de tekst besproken.

Er zijn energiecontracten waarbij de afnemer de voorschotfacturen niet maandelijks ontvangt, maar bijvoorbeeld driemaandelijks. Over deze contracten informeren wij in de V-test[®], zie Figuur 16. Bij bepaalde contracten heeft de afnemer de mogelijkheid om deze tegen een extra kost toch elke maand te ontvangen.

Op basis van de informatie in dit hoofdstuk is het duidelijk dat er een gevarieerd contractaanbod op de Vlaamse energiemarkt is. We doen nog altijd een oproep aan de gezinnen en kleine professionele afnemers om de V-test[®] te doen telkens hun contract verlengd gaat worden en minstens te overwegen om daadwerkelijk over te stappen naar het voor hen op dat ogenblik meest interessante contract. In de vernieuwde V-test[®] maken we het de klant makkelijk: er kan sinds juni 2022 een persoonlijk profiel aangemaakt worden, de energiedata kunnen gekoppeld worden met de data in het Fluvius-portaal en de klant kan de einddatum van contracten ingeven zodat hij/zij een melding krijgt wanneer het tijd is voor een nieuwe V-test[®].

Het is belangrijk dat afnemers zich realiseren dat binnen de initiële looptijd van hun contract, de (prijs)voorwaarden die in de V-test[®] getoond worden voor het contractaanbod met dezelfde naam (sterk) kunnen verschillen van die waarop zij ingetekend hebben.

2.2 Welke elektriciteits- en aardgascontracten kiezen klanten?

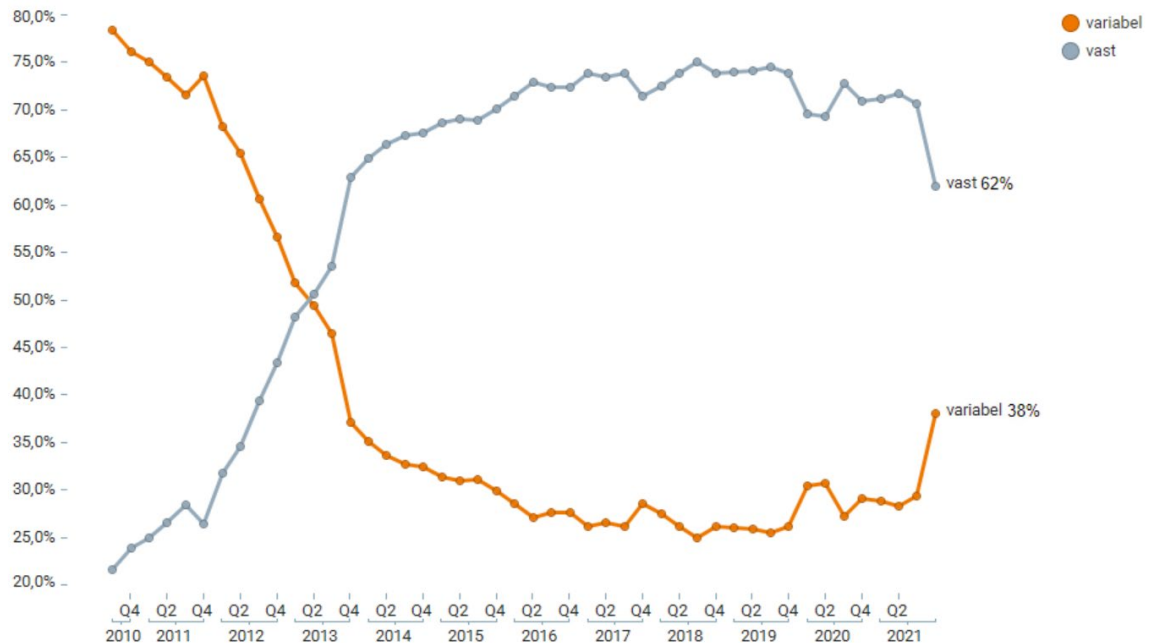
Een groter aanbod van bepaalde contracten op de markt (bv. met variabele energieprijis) betekent niet noodzakelijk dat afnemers ook meer intekenen op dit soort contracten. Of een afnemer al dan niet kiest voor een contract hangt naast het productaanbod ook af van de extra voorwaarden of opties, eigen voorkeur... Aan de hand van de rapporteringen van de energieleveranciers en de netbeheerders krijgen we in deze paragraaf ook zicht op de werkelijke verdeling van de karakteristieken van contracten in de markt.

2.2.1 Vaste versus variabele contracten

Wanneer een consument een contract aangaat bij een leverancier, kan hij of zij kiezen voor een contract met een vaste energieprijis of een variabele energieprijis. Uit paragraaf 2.1.1.1 bleek dat zowel voor elektriciteit als voor aardgas het aanbod contracten met een variabele energiegcomponent groter was dan het aanbod contracten met een vaste energiegcomponent.

Figuur 18 toont de evolutie in de werkelijke contracten die huishoudelijke afnemers afsloten met hun elektriciteitsleverancier, opgesplitst voor vaste en variabele contracten. Deze figuur toont dus de werkelijke situatie in de markt, in tegenstelling tot Figuur 11 waar het aanbod in de V-test[®] werd afgebeeld. Daaruit blijkt dat vóór 2013 een variabel contract vaker verkozen werd dan een vast contract. In 2013 gebeurde een omschakeling en vanaf toen kozen gezinnen vaker voor een vast contract. In 2021 koos 62% van de gezinnen voor een vast contract. Dat is een opmerkelijke daling ten opzichte van het voorgaande jaar. De belangrijkste reden hiervoor is vermoedelijk het aanbod. Figuur 11 toont dat het aandeel vaste contracten eind 2021 een stuk lager was dan het jaar ervoor.

Figuur 18: Type elektriciteitscontracten HH

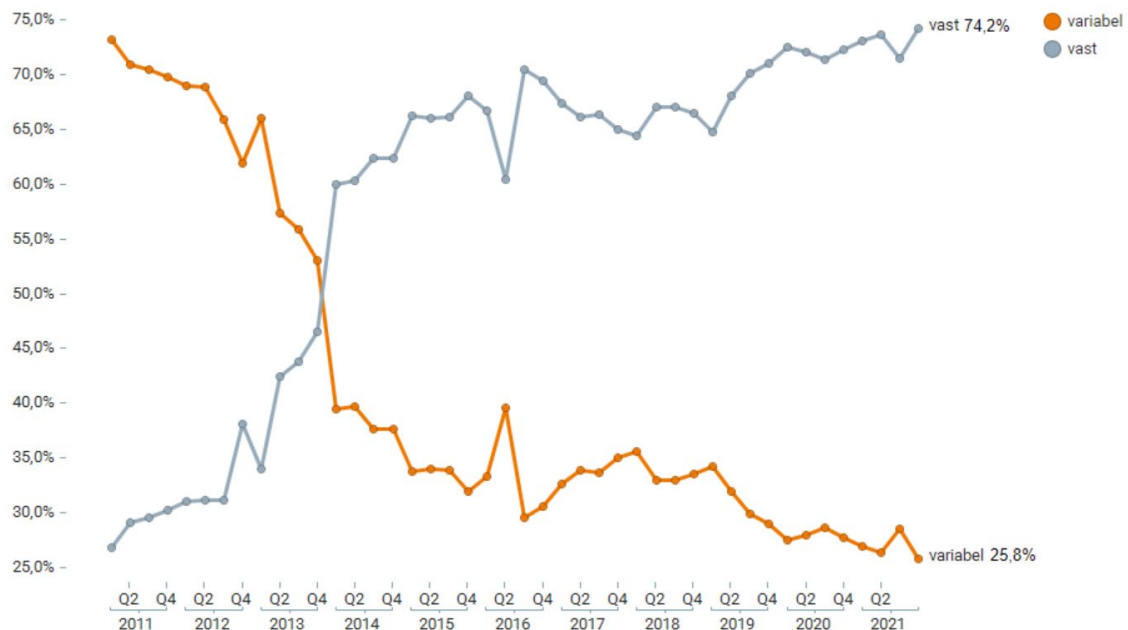

Figuur 19 toont de elektriciteitscontracten voor kleinzakelijke afnemers. Hier zien we, in tegenstelling tot de huishoudelijke elektriciteitscontracten, een stijging in het aantal vaste contracten. Concreet had 74,2% van de kleinzakelijke afnemers een vast contract. Het aandeel aangeboden vaste contracten is echter net als bij huishoudelijke afnemers gedaald ten opzichte van het voorgaande jaar.

Deze resultaten zijn tegenstrijdig met de resultaten van onze laatste marktmonitorenquête¹³ die midden juni 2021 tot en met midden juli 2021 werden afgenomen. Daarin gaf een groter deel van de gezinnen (75%) aan dat ze een vast contract hebben afgesloten dan de kleinzakelijke afnemers (71%). Mogelijk heeft de stijging van de energieprijzen in het najaar voor een mentaliteitswijziging en/of een gedwongen wijziging omwille van het lage aanbod contracten met vaste prijzen gezorgd. De belangrijkste argumenten om voor een vast contract te kiezen waren de prijs en zekerheid.

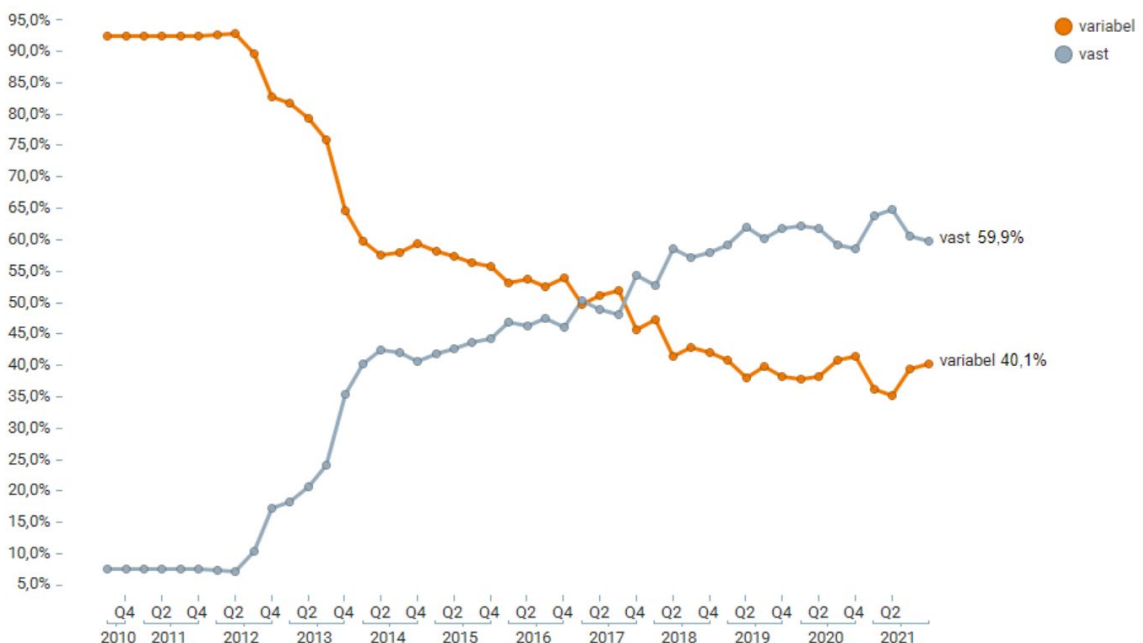
¹³ <https://www.vreg.be/sites/default/files/document/rapp-2021-18.pdf>

Figuur 19: Type elektriciteitscontracten KZ

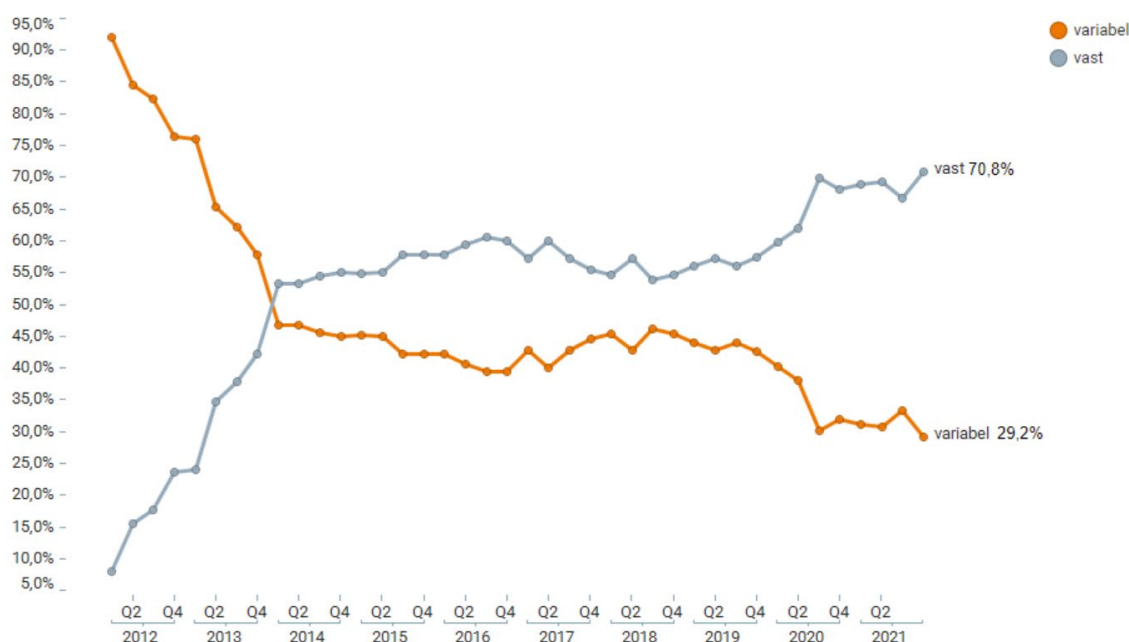
Dezelfde analyse werd ook gedaan voor aardgas. Figuur 20 toont de types aardgascontracten die door huishoudelijke afnemers in het laatste decennium gekozen werden. In 2021 werd door 59,9% van de gezinnen een contract met een vaste aardgasprijs afgesloten, een daling ten opzichte van vorig jaar.

Figuur 20: Type aardgascontracten HH

Figuur 21 toont ten slotte de keuzes van de kleine professionele afnemers voor hun aardgascontract. Ook hier zien we, net zoals bij elektriciteit, een tegengestelde evolutie ten opzichte van de huishoudelijke afnemers. Het aandeel kleinzakelijke afnemers met een vast aardgascontract stijgt ten opzichte van het voorgaande jaar, meer bepaald naar 70,8%.

Figuur 21: Type aardgascontracten KZ

We kunnen dus concluderen dat zowel voor elektriciteit als aardgas en zowel door gezinnen als kleine professionele afnemers een vast contract geprefereerd wordt boven een met variabele energieprijs.

2.2.2 Groene of grijze contracten?

Een andere manier om een contract te kiezen is de gewenste herkomst van de geleverde elektriciteit. Door een groeiende bewustheid rond de klimaatproblematiek zoeken energieafnemers hoe ze een steentje kunnen bijdragen. Een mogelijkheid is het aangaan van een groen contract. Verschillende leveranciers profileren zich dan ook als groene leverancier, met steeds nieuwe concepten. Voorbeelden daarvan zijn coöperatieven die burgers verenigen om samen te investeren in hernieuwbare energie waarbij alle aandeelhouders mede-eigenaar zijn van de productie-installaties. Verder zijn er ook leveranciers die specifiek Vlaamse of Belgische elektriciteit verkopen. Sommige gaan nog iets verder en verkopen elektriciteit van de door u gekozen lokale, groene opwekkers. De keuzemogelijkheden voor een groene leverancier zijn uitgebreid en blijven groeien.

We spreken over groene elektriciteitscontracten als de geleverde stroom gedekt is door garanties van oorsprong ingeleverd bij de VREG. Een garantie van oorsprong is een bewijsstuk waarmee men kan aantonen dat 1 MWh energie (elektriciteit, gas, warmte of koud) werd opgewerkt uit hernieuwbare energiebronnen (waterkracht, windenergie, zonne-energie, biomassa). Elke elektriciteitsafnemer kan op onze website checken of de leverancier ook werkelijk voor zijn of haar verbruik de nodige garanties van oorsprong indiende.¹⁴

Dat de leveranciers hierop inspelen, vertaalt zich duidelijk in de cijfers uit de maandelijkse groenrapportering. Figuur 22 toont een duidelijk stijgende evolutie van het aantal groene contracten op de markt. Afnemers zijn zich duidelijk steeds meer bewust van de herkomst van

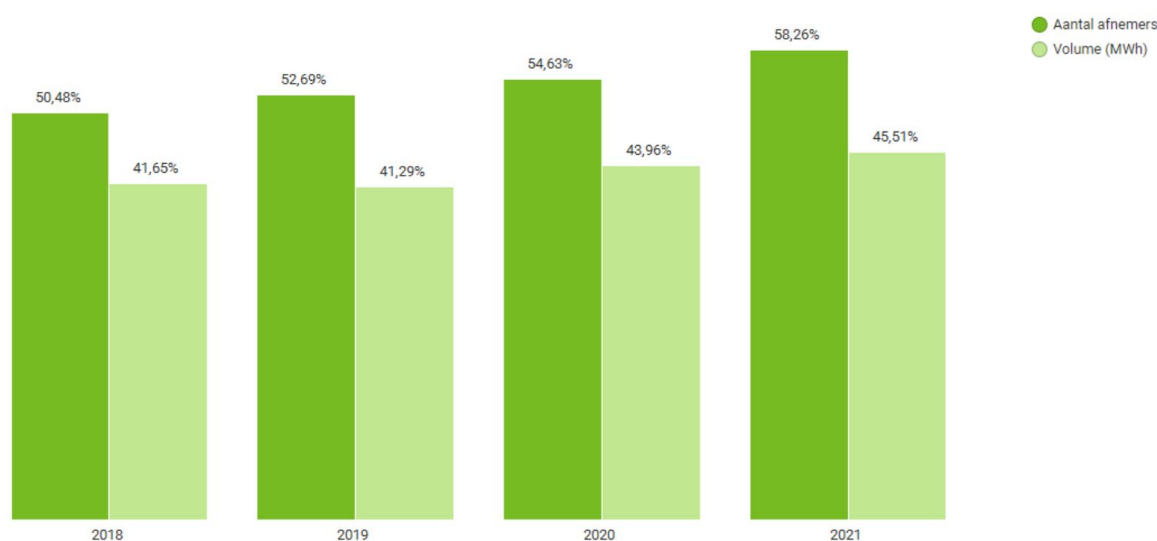
¹⁴ <https://www.vreg.be/nl/controleeren-hoe-groen-uw-stroom-groencheck>

hun geleverde energie. Anderzijds speelt de populariteit van groepsaankopen wellicht ook een rol. De geleverde elektriciteit via groepsaankopen heeft immers altijd een hernieuwbaar karakter.

In 2021 had 58,26% van de afnemers een ‘groen’ contract. In termen van geleverd volume was het aandeel groen iets lager, 45,51% van de geleverde elektriciteit was afkomstig uit hernieuwbare energiebronnen¹⁵.

Paragraaf 2.1.1.2 leert ons dat bijna 80% van de aangeboden contracten via de V-test® een belofte doen van 100% groene stroom. Het is echter moeilijk om hier een vergelijking te maken tussen het aanbod van groene contracten in de V-test® en de werkelijke groene contracten in de markt, aangezien de V-test® enkel het aanbod voor huishoudelijke en kleine professionele afnemers toont, terwijl de werkelijke contracten alle afnemers bevatten (die niet zelf instaan voor hun elektriciteitslevering).

Figuur 22: Werkelijke groene contracten in de markt

Bron: Groenrapportering 2021

3 Elektriciteits- en aardgasprijzen

Om de transparantie van de energiemarkt in Vlaanderen te verhogen, volgen we de evolutie van de elektriciteits- en aardgasprijzen voor huishoudelijke en kleine professionele afnemers nauw op en informeren we hierover via onze interactieve dashboards op onze website¹⁶ en via onze rapporten, zoals dit Marktrapport.

¹⁵ Een kanttekening die hierbij gemaakt moet worden is dat ook nog garanties van oorsprong ingediend kunnen worden via een ander medium, namelijk via ‘inlevering voor eigen gebruik’. Grote bedrijven staan vaak in voor hun eigen energielevering. Zij dienen dan ook voor zichzelf de nodige garanties van oorsprong in via deze tool. Deze inleveringen worden niet opgenomen in onderstaande figuur.

¹⁶ <https://www.vreg.be/nl/energiemarkt-cijfers>

De prijsgegevens¹⁷ in dit rapport gaan tot eind 2021 en zijn gebaseerd op de gegevens die de verschillende energieleveranciers overmaakten voor de V-test®, de module die de gezinnen en kleine professionele elektriciteits- en aardgasafnemers in Vlaanderen toelaat om de aangeboden contracten te vergelijken op vtest.vreg.be. De weergegeven prijzen zijn gebaseerd op een gemiddeld energiegebruik voor een jaar. De werkwijze wordt verduidelijkt in Bijlage 4, de gebruikte terminologie rond de typeafnemers in Bijlagen 5 en 6.

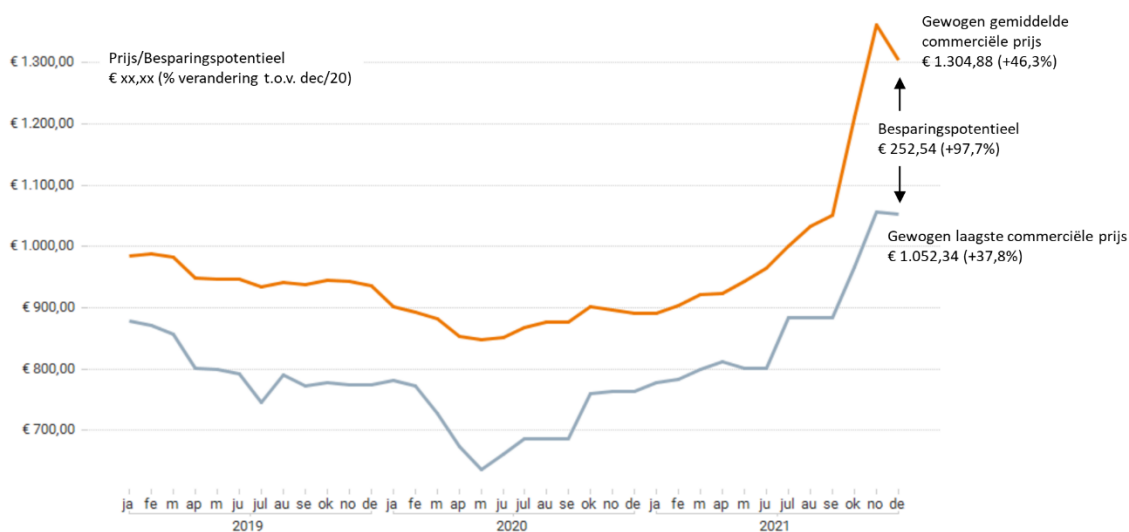
Bij de berekening van de gewogen gemiddelde commerciële prijs voor gezinnen laten we de [sociale maximumprijs](#), het [standaard elektriciteits-/aardgastarief van de netbeheerder](#)¹⁸ en de [prijs noodleverancier](#)¹⁹ buiten beschouwing. Voor de maandelijkse bepaling van het contract met de laagste elektriciteitsprijs laten we ook de contracten waarvoor een aandeel moet gekocht worden, de contracten waarop enkel eigenaars van zonnepanelen en de contracten waarop enkel eigenaars van een elektrisch voertuig kunnen intekenen buiten beeld.

3.1 Evolutie van de elektriciteitsprijzen

3.1.1 Huishoudelijke afnemers

3.1.1.1 Commerciële contracten

Figuur 23: Evolutie van de elektriciteitsprijzen voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik (typecategorie Dc, 1600 kWh dagverbruik en 1900 kWh nachtverbruik op jaarbasis)²⁰

¹⁷ De prijzen voor huishoudelijke afnemers zijn inclusief btw. De prijzen voor kleine professionele afnemers zijn exclusief btw.

¹⁸ Het standaard elektriciteits-/aardgastarief van de netbeheerder geldt enkel voor de afnemers die beleverd worden door hun distributienetbeheerder en die geen recht hebben op de sociale maximumprijs. Afnemers kunnen niet actief kiezen voor belevering door hun distributienetbeheerder. De levering gebeurt enkel in het kader van de sociale openbaredienstverplichtingen.

¹⁹ De prijs noodleverancier geldt enkel voor afnemers die beleverd worden door hun distributienetbeheerder nadat hun energieleverancier hen geen energie meer kon leveren, bv. door een faillissement. De noodleveranciersregeling is slechts een tijdelijke oplossing gedurende maximum 1 jaar voor residentiële afnemers en 2 maanden voor niet-residentiële afnemers.

²⁰ Voor de bepaling van de [heffing 'Bijdrage Energiefonds'](#) rekenen we met het tarief dat geldt voor residentiële afnemers (tarief geldig voor het domicilele adres). Er wordt geen rekening gehouden met het [prosumentarief](#).

De sterke stijging van de elektriciteitsprijs in de tweede helft van 2021 is volledig toe te schrijven aan de sterk gestegen energiekost (samen met de hieraan vasthangende stijging van de btw kost). Door een historische stijging van de gasprijzen op de groothandelsmarkten, stegen ook de elektriciteitsprijzen op de beurzen. Elektriciteitsproductie uit gascentrales bepaalt namelijk voor een groot deel deze beursprijzen.

De sterke stijging van de gasprijzen op de internationale markt heeft verschillende oorzaken. Enerzijds steeg de vraag naar aardgas o.a. door een toename van de economische activiteit na de impact van de COVID-19-crisis in 2020, de gestegen CO₂-prijs en de lagere niveaus dan normaal in grote gasopslagfaciliteiten in Europa. Anderzijds daalde ook de aanvoer van aardgas vanuit landen zoals Rusland en gedeeltelijk ook Noorwegen. Gecombineerd leidde de gestegen vraag en het lagere aanbod tot een grote druk op de markt, met stijgende prijzen als gevolg. In 2022 versterkten de inval van Rusland in Oekraïne en de hieruit volgende sancties vanuit de Europese Unie verder de druk op de markt.

Aangezien de prijzen opgenomen in dit rapport gebaseerd zijn op prijzen die werden gerapporteerd voor de V-test[®] (dus het contractaanbod per maand), weerspiegelen ze niet de gewogen gemiddelde commerciële prijs die gezinnen betaalden in die periode. Gezinnen die nog een lopend energiecontract hadden met een vaste prijs dat dateert van voor de stijgende energieprijzen, betaalden significant minder. Van zodra dat contract ten einde loopt zullen ook zij geconfronteerd worden met hogere energiekosten.

In Figuur 24 wordt de evolutie van de gewogen gemiddelde commerciële prijs weergegeven, opgesplitst in de verschillende prijsonderdelen:

- De energiekost, het enige prijsonderdeel waarop leveranciers zich van elkaar onderscheiden, wordt opgesplitst in twee onderdelen: namelijk de energiekost en de kosten voor ODV²¹ (de kosten voor groene stroom en WKK).
- De nettarieven voor distributie en transmissie zijn opgesplitst in het netgebruik en de ODV/toeslagen.
- De federale bijdrage wordt uit de transmissienettarieven gehaald en bij het prijsonderdeel 'Heffingen' gezet, aangezien deze ook op de afrekening bij 'Heffingen' staat.

²¹ Openbaredienstverplichtingen.

Figuur 24: Verdeling en evolutie van de elektriciteitsprijs voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik

Tabel 2 geeft de opbouw van de prijzen in december 2021 en de procentuele veranderingen t.o.v. december 2020. Een gezin met doorsnee elektriciteitsverbruik dat in december 2021 een nieuw elektriciteitscontract afsloot, diende rekening te houden met een geschatte extra kost van gemiddeld gezien €413 (incl. 21% btw²²) in het budget voor het komende jaar t.o.v. december 2020.

Tabel 2: De opbouw van de elektriciteitsprijs bij huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik in december 2021

Prijsonderdeel	Bedrag	Verandering t.o.v. 12/2020
Energiekost - energie	€ 592,58	134,96%
Energiekost - ODV	€ 82,75	-0,40%
Distributie - ODV en toeslagen	€ 137,68	-11,26%
Distributie - Netgebruik	€ 163,75	2,22%
Transmissie - Netgebruik	€ 35,42	7,20%
Transmissie - Toeslagen	€ 45,08	36,48%
Heffingen	€ 24,19	5,02%
Btw op totaalfactuur (21%)	€ 223,44	47,08%
Totaal	€ 1.304,88	46,35%

De kosten voor groene stroom en WKK (Energiekost – ODV) wijzigden amper.

Het prijsonderdeel ‘Energiekost – energie’ bevat naast de eigenlijk kost voor de gebruikte energie per kWh ook de jaarlijkse vergoeding. Wanneer we kijken naar de aangeboden elektriciteitscontracten, stellen we grote verschillen vast in de jaarlijkse vergoeding. Niet enkel tussen de verschillende leveranciers, maar in de meeste gevallen ook tussen de contracten van eenzelfde leverancier. Zoals eerder in dit rapport besproken, zijn deze verschillen afkomstig van de verschillende diensten en opties die de leveranciers bij een contract aanbieden. Zo hebben bijvoorbeeld contracten waarbij de factuur enkel digitaal wordt bezorgd in het algemeen een

²² Vanaf 1 maart 2022 geldt voor huishoudelijke afnemers een btw-percentage van 6% op elektriciteit, en dit tot eind 2022.

lagere jaarlijkse vergoeding dan andere contracten waarbij de factuur per post wordt bezorgd, of kan de jaarlijkse vergoeding ook diensten inhouden die verder reiken dan de pure energielevering, waardoor deze vergoeding hoger is dan in andere contracten. De jaarlijkse vergoedingen van contracten opgenomen in de V-test® in 2021 bleven gemiddeld gezien stabiel doorheen het jaar en wijzigden niet mee met de stijgende energieprijzen.

Globaal genomen daalden de distributienettarieven licht. Deze daling is enerzijds te verklaren door de invoering van de nieuwe tariefmethodologie vanaf 2021 waarin de VREG onder meer een aangepaste kapitaalkostvergoeding vaststelde voor de in het distributienet geïnvesteerde activa. Anderzijds werd de afbouw van de significante tarifaire tekorten m.b.t. de periode 2010-2014 tegen eind 2020 volledig afgerond, waardoor de tarieven in 2021 verder daalden.

Het gewogen gemiddelde tarief van de toeslagen in de transmissienettarieven steeg opnieuw sterk vanaf maart 2021. Net zoals de vorige jaren is het ODV-tarief voor de financiering van de groenestroomcertificaten (offshore) – vanaf 1 januari 2022 vervangen door een bijzondere accijns – opnieuw sterk gestegen. Ook voor een aantal andere ODV-tarieven en toeslagen merkt de VREG een sterke stijging t.o.v. 2020. Meer informatie kan worden teruggevonden in de beslissing van de federale regulator CREG over de goedkeuring van deze ODV-tarieven en toeslagen voor 2021.²³

De heffingen zijn globaal gestegen door een stijging van de federale bijdrage (vanaf 1 januari 2022 vervangen door een bijzondere accijns).

3.1.1.2 Sociale maximumprijs en standaard elektriciteitstarief DNB

Figuur 25 toont voor een gezin met een doorsnee verbruik de evolutie van de sociale maximumprijs, alsook van het standaard elektriciteitstarief van de netbeheerder. Als referentie wordt de gewogen gemiddelde prijs van de commerciële contracten (zie Figuur 23) getoond.

Zowel bij het standaard elektriciteitstarief van de netbeheerder als bij de sociale maximumprijs zien we, net als bij de gewogen gemiddelde prijs van de commerciële contracten, een stijging ten opzichte van het voorgaande jaar. Deze stijging doet zich voor beide tarieven duidelijk voor in een trapbeweging. Dit is te wijten aan het feit dat de CREG deze tarieven om de 3 maanden vastlegt.

De energiecomponent van de sociale maximumprijs wordt vastgesteld op grond van het laagste commerciële tarief dat de energieleveranciers hebben aangeboden in de maand voorafgaand aan dat kwartaal. De distributiecomponent wordt vastgesteld op grond van het laagste distributienettarief in de Belgische distributiezones in de maand voorafgaand aan dat kwartaal. Samen met de toepasselijke belastingen en heffingen wordt het sociaal tarief ook geplafonneerd zodat de stijging van het sociaal tarief niet hoger is dan 10% ten opzichte van de voorafgaande periode en 20% ten opzichte van het gemiddelde van de sociale tarieven van de vier voorafgaande kwartalen.

Concreet betaalde een beschermde klant eind 2021 €737,62 voor elektriciteit op jaarbasis, een stijging van 37,3% ten opzichte van het voorgaande jaar. Een beschermde afnemer betaalde bijgevolg gemiddeld €567,26 minder dan een niet-beschermde afnemer.

Het standaard elektriciteitstarief bij de distributienetbeheerder, de sociale leverancier, wordt net als bij de sociale maximumprijs om de 3 maanden berekend door de CREG. Dit tarief is wel verschillend per distributienet. Deze tarieven kunnen op de website van Fluvius geraadpleegd

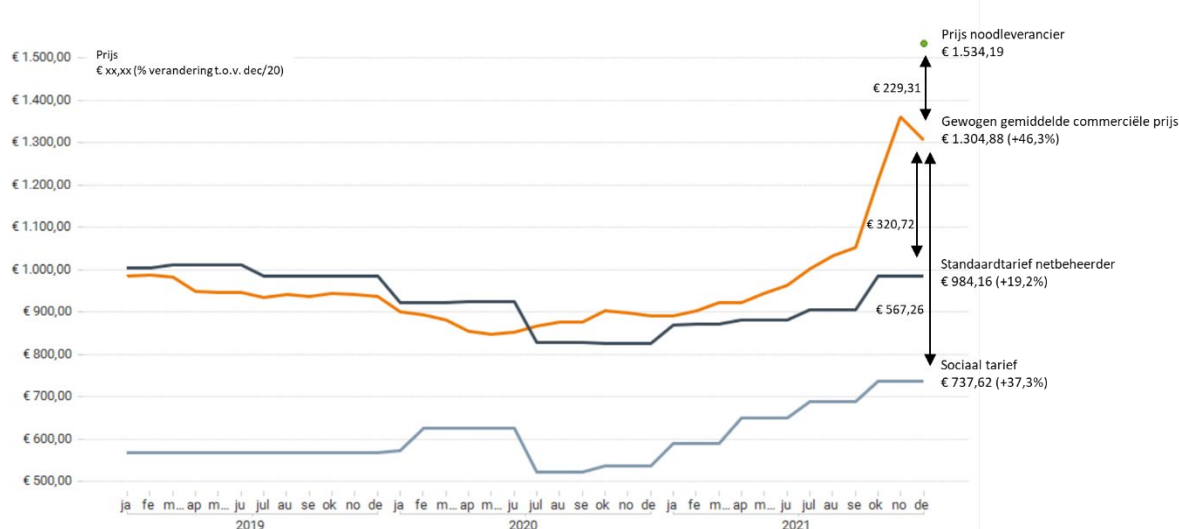
²³ <https://www.creg.be/sites/default/files/assets/Publications/Decisions/B658E71NL.pdf>

worden²⁴. De marge die Fluvius aan haar klanten mag vragen wordt zo bepaald dat het tarief gelijk is aan het gemiddelde van de door de leveranciers in het verdelingsgebied van de distributienetbeheerder aangekondigde meest recente prijzen voor een soortgelijke categorie van klanten.

Concreet betaalde een klant die wegens wanbetaling bij de distributienetbeheerder terecht kwam gemiddeld €984,16 voor elektriciteit op jaarbasis. Dat is een stijging van 19,2% ten opzichte van het voorgaande jaar.

Ten slotte kan Fluvius ook optreden als noodleverancier. Voor deze leveringen bepaalt Fluvius zelf de prijs. De prijs noodleverancier geldt enkel voor afnemers die beleverd worden door hun distributienetbeheerder nadat hun energieleverancier hen geen energie meer kon leveren, bv. door een faillissement. De noodleveranciersregeling is slechts een tijdelijke oplossing gedurende maximum 1 jaar voor residentiële afnemers en 2 maanden voor niet-residentiële afnemers. De prijs noodleverancier voor elektriciteit en aardgas is hoger dan de gemiddelde energieprijzen. Dit komt omdat Fluvius als noodleverancier van de ene op de andere dag elektriciteit en aardgas aan een hogere prijs moet aankopen. De prijs verschilt van netgebied tot netgebied. Deze prijzen worden maandelijks aangepast en gepubliceerd op de website van Fluvius²⁵. U vindt deze prijzen ook terug in de V-test® als “Prijs noodleverancier”. In december 2021 bedroeg deze gemiddeld €1.534,19. Omdat we geen weging kunnen maken over de distributienetbeheerders (wegens geen cijfers over het aantal klanten per DNB) is een vergelijking met de andere prijzen niet helemaal correct.

Figuur 25: Evolutie van de sociale maximumprijs en van het gewogen gemiddelde standaard elektriciteitstarief DNB voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee elektriciteitsverbruik

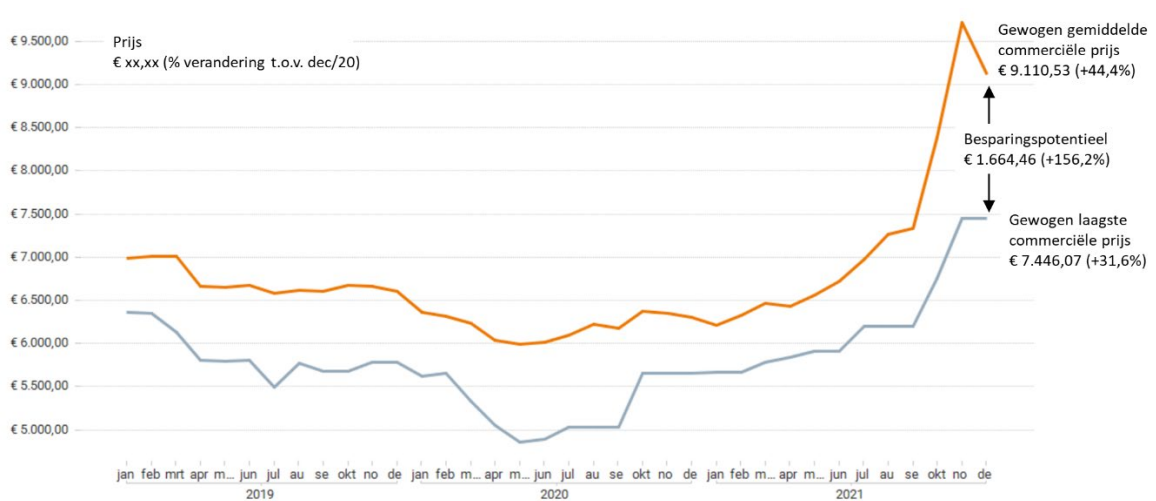
3.1.2 Kleine professionele afnemers

De vaststellingen bij de elektriciteitsprijscurve van de commerciële contracten voor gezinnen (zie paragraaf 3.1.1.1) gelden ook voor dit segment.

²⁴ <https://www.fluvius.be/nl/tarieven-sociale-leverancier>

²⁵ <https://www.fluvius.be/nl/thema/factuur-en-tarieven/noodleverancier>

Figuur 26: Evolutie van de elektriciteitsprijzen voor kleine professionele afnemers (typecategorie Ia, 17.500 kWh dagverbruik en 12.500 kWh nachtverbruik op jaarbasis)

In Figuur 27 wordt de evolutie van de gewogen gemiddelde prijs van de commerciële contracten weergegeven, opgesplitst in de verschillende prijsonderdelen. De samenstelling van de kostprijs die de kleine professionele afnemers betalen bestaat uit dezelfde prijsonderdelen als bij gezinnen, uitgezonderd het prijsonderdeel 'btw'.

Figuur 27: Verdeling en evolutie van de elektriciteitsprijs voor kleine professionele afnemers

De opbouw van de prijs in december 2021 staat in Tabel 3. De opmerkingen bij de overeenkomstige tabel voor gezinnen (zie paragraaf 3.1.1.1) zijn ook hier van toepassing. Een kleine professionele afnemer met dit elektriciteitsverbruik die in december 2021 een nieuw elektriciteitscontract afsloot, diende rekening te houden met een geschatte extra kost van gemiddeld gezien €2.798 in het budget voor het komende jaar t.o.v. december 2020.

Tabel 3: De opbouw van de elektriciteitsprijs bij kleine professionele afnemers met een doorsnee verbruik in december 2021

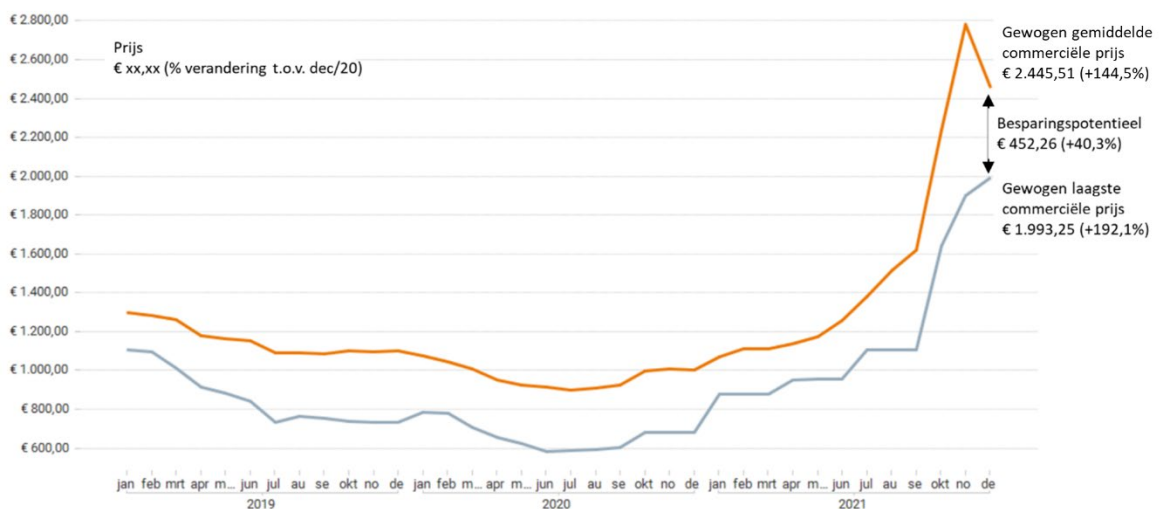
Prijsonderdeel	Bedrag	Verandering t.o.v. 12/2020
Energiekost - energie	€ 4.844,98	147,27%
Energiekost - ODV	€ 699,48	-1,40%
Distributie - ODV en toeslagen	€ 1.200,02	-10,62%
Distributie - Netgebruik	€ 1.429,86	-4,33%
Transmissie - Netgebruik	€ 307,90	7,07%
Transmissie - Toeslagen	€ 368,89	36,82%
Heffingen	€ 255,67	4,22%
Totaal	€ 9.106,80	44,36%

3.2 Evolutie van de aardgasprijzen

3.2.1 Huishoudelijke afnemers

3.2.1.1 Commerciële contracten

Figuur 28: Evolutie van de aardgasfactuur voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik (typecategorie D3, 23.260 kWh op jaarbasis)

Zoals besproken in paragraaf 3.1 stegen de aardgasprijzen op de internationale markten sterk vanaf de tweede helft van 2021. Voorlopig zetten de hoge prijzen zich in 2022 door. Deze prijsstijgingen zijn historisch hoog en hebben een impact op de inflatie en de koopkracht.

In Figuur 29 wordt de evolutie van de gewogen gemiddelde prijs van de commerciële contracten weergegeven, opgesplitst in de verschillende prijsonderdelen:

- De nettarieven voor distributie zijn opgesplitst in het netgebruik en de ODV/toeslagen.

- Transport is berekend op het door Fluxys, de transportnetbeheerder, gepubliceerde geschatte tarief dat door de meeste partijen gerapporteerd wordt.²⁶
- De federale bijdrage wordt uit de transmissienettarieven gehaald en bij het prijsonderdeel 'Heffingen' gezet, aangezien deze ook op de afrekening bij 'Heffingen' staat.

Figuur 29: Verdeling en evolutie van de aardgasprijs voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik

De opbouw van de prijs in december 2021 staat in Tabel 4. Een gezin dat in december 2021 een nieuw gascontract afsloot, diende rekening te houden met een geschatte extra kost van gemiddeld gezien €1.450 (incl. 21% btw²⁷) in het budget voor het komende jaar t.o.v. december 2020. Samen met de gestegen elektriciteitsprijzen komt dit op een totale geschatte extra kost van gemiddeld gezien €1.863 (incl. 21% btw).

Tabel 4: De opbouw van aardgasprijs bij huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik in december 2021

Prijs onderdeel	Bedrag	Verandering t.o.v. 12/2020
Energiekost	€ 1.706,42	237,60%
Distributie - ODV en toeslagen	€ 20,26	-16,80%
Distributie - Netgebruik	€ 232,87	2,21%
Transport	€ 33,96	-2,67%
Heffingen	€ 38,48	-5,41%
Btw op totaalfactuur (21%)	€ 423,51	147,22%
Totaal	€ 2.455,51	144,45%

Net zoals bij elektriciteit, stellen we ook in de aangeboden aardgascontracten grote verschillen vast in de jaarlijkse vergoeding tussen de verschillende leveranciers en tussen de contracten van

²⁶ https://www.fluxys.com/-/media/project/fluxys/public/corporate/fluxyscom/documents/fluxys-belgium/commercial/public-distribution/20211215_fluxys_costestimation_domesticexit2022_en.pdf

²⁷ Vanaf 1 april 2022 geldt voor huishoudelijke afnemers een btw-percentage van 6% op aardgas, en dit tot eind 2022.

eenzelfde leverancier. Deze verschillen kunnen verklaard worden door de verschillende diensten die leveranciers bij een contract aanbieden (bv. factuur per post of digitaal) of de voorwaarden die horen bij een bepaald contract (bv. verplichte domiciliëring). Ook hier bleven de jaarlijkse vergoedingen van contracten opgenomen in de V-test® in 2021 gemiddeld gezien stabiel doorheen het jaar en wijzigden deze niet mee met de stijgende energieprijzen.

Globaal gezien daalden de distributienettarieven door de invoering van een aangepaste kapitaalkostvergoeding in de nieuwe tariefmethodologie vanaf 2021 en de afbouw van regulatoire saldi.

In tegenstelling tot bij elektriciteit daalden de heffingen bij aardgas door een daling van de federale bijdrage (vanaf 1 januari 2022 vervangen door een bijzondere accijns).

3.2.1.2 *Sociale maximumprijs en standaard aardgastarief netbeheerder*

In Figuur 28 wordt de evolutie van de sociale maximumprijs voor aardgas weergegeven voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik. Verder wordt ook het standaard aardgastarief van de netbeheerder weergegeven. Als referentie wordt de gewogen gemiddelde prijs van de commerciële contracten getoond.

De sociale maximumprijs voor aardgas wordt op dezelfde manier berekend als bij elektriciteit. Enkel de plafonnering van de stijging is anders. Zo mag de sociale maximumprijs voor aardgas niet sterker stijgen dan 15% ten opzichte van de voorafgaande periode en 25% ten opzichte van het gemiddelde van de sociale tarieven van de vier voorafgaande kwartalen.

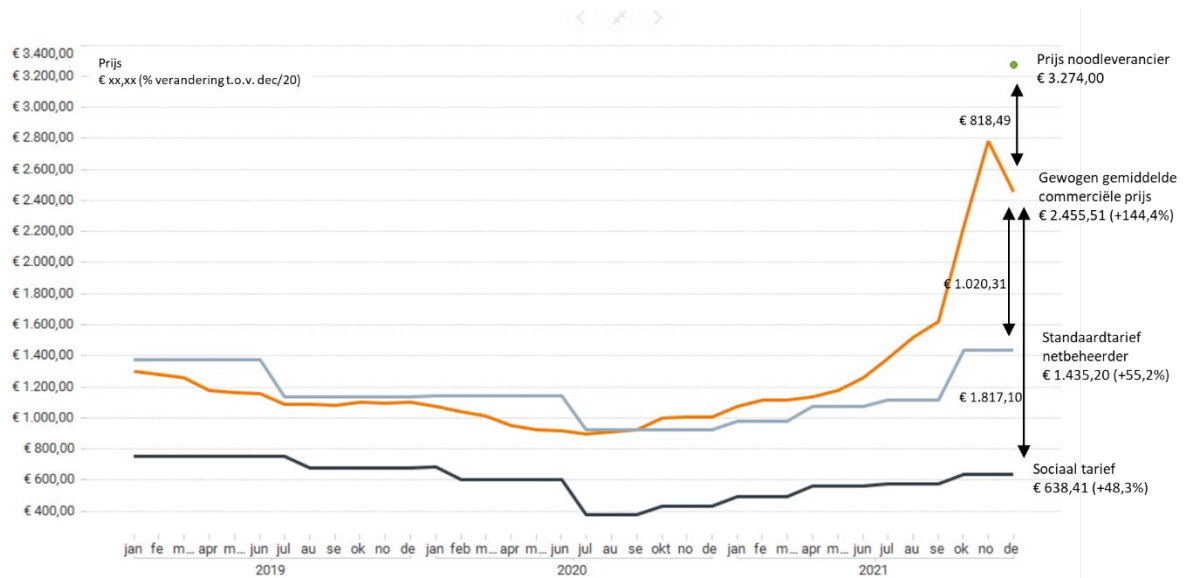
Concreet betaalde een beschermde klant eind 2021 €638,41 voor aardgas op jaarbasis, een stijging van 48,3% ten opzichte van het voorgaande jaar. Een beschermde afnemer betaalde bijgevolg gemiddeld €1.807,1 minder dan een niet-beschermde afnemer.

Het standaard aardgastarief bij de distributienetbeheerder wordt op dezelfde manier berekend als voor elektriciteit. Concreet betaalde een klant die wegens wanbetaling bij de distributienetbeheerder terecht kwam gemiddeld €1435,20 voor aardgas op jaarbasis. Dat is een stijging van 55,2% ten opzichte van het voorgaande jaar.

Ten slotte kan Fluvius ook optreden als noodleverancier. Voor deze leveringen bepaalt Fluvius zelf de prijs. De prijs noodleverancier geldt enkel voor afnemers die beleverd worden door hun distributienetbeheerder nadat hun energieleverancier hen geen energie meer kon leveren, bv. door een faillissement. De noodleveranciersregeling is slechts een tijdelijke oplossing gedurende maximum 1 jaar voor residentiële afnemers en 2 maanden voor niet-residentiële afnemers. De prijs noodleverancier voor elektriciteit en aardgas is hoger dan de gemiddelde energieprijzen. Dit komt omdat Fluvius als noodleverancier van de ene op de andere dag elektriciteit en aardgas aan een hogere prijs moet aankopen. De prijs verschilt van netgebied tot netgebied. Deze prijzen worden maandelijks aangepast en gepubliceerd op de website van Fluvius²⁸. U vindt deze prijzen ook terug in de V-test® als “Prijs noodleverancier”. In december 2021 bedroeg deze gemiddeld €3.274. Omdat we geen weging kunnen maken over de distributienetbeheerders (wegens geen cijfers over het aantal klanten per DNB) is een vergelijking met de andere prijzen niet helemaal correct.

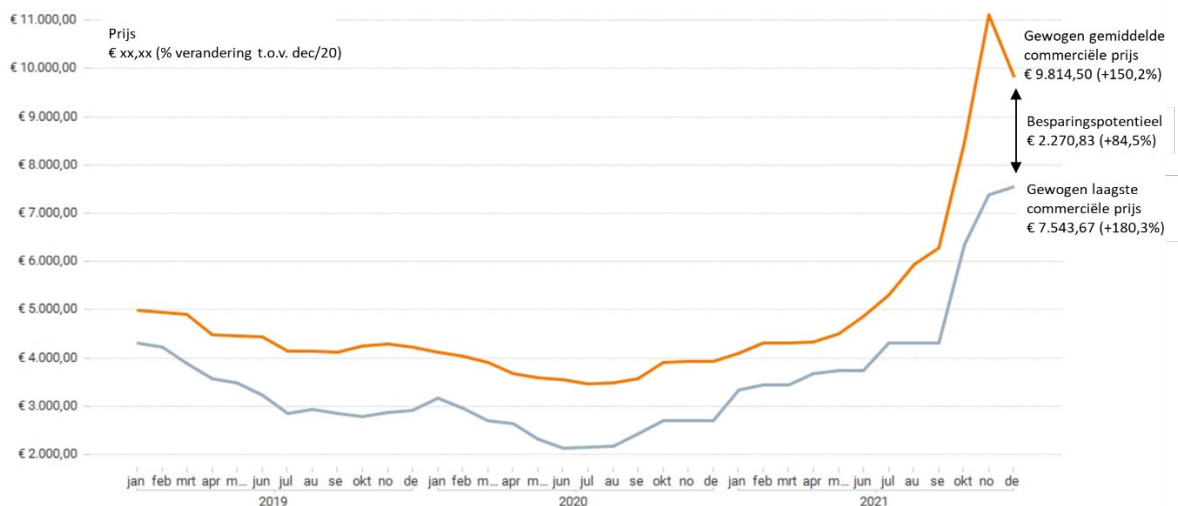
²⁸ <https://www.fluvius.be/nl/thema/factuur-en-tarieven/noodleverancier>

Figuur 30: Evolutie van de sociale maximumprijs en het gewogen gemiddelde standaard aardgastarief van de netbeheerder voor aardgas voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik

3.2.2 Kleine professionele afnemers

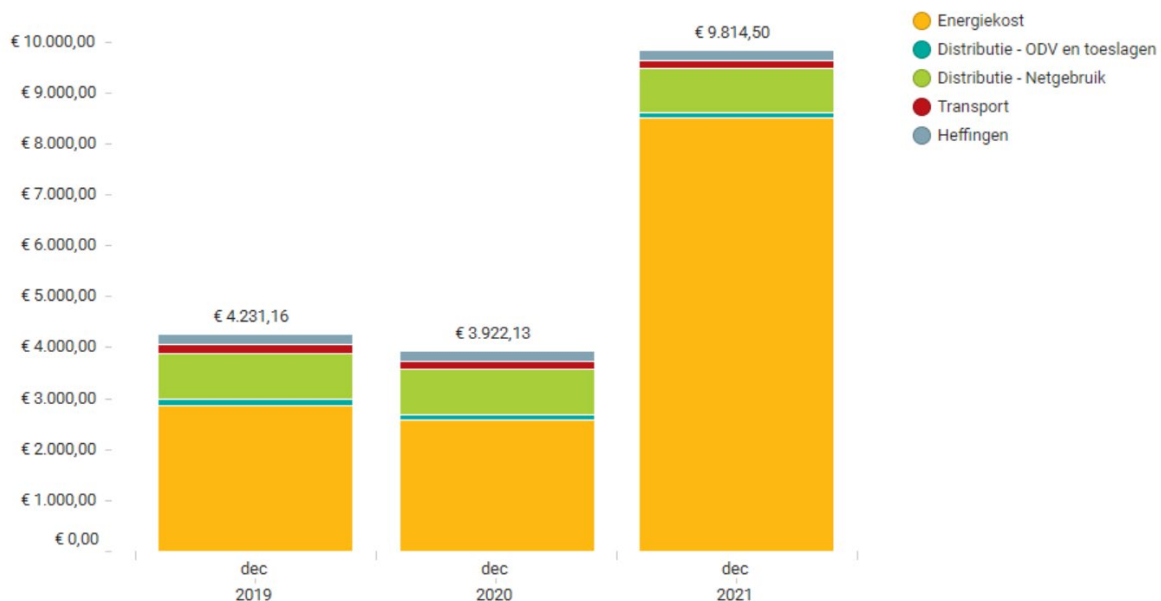
Figuur 31: Evolutie van de aardgasrijzen voor kleine professionele afnemers (typecategorie I1, 116.280 kWh op jaarbasis)

De toelichting die we gaven bij de aardgasrijzen voor gezinnen is ook hier van toepassing.

In Figuur 32 en Tabel 5 wordt de evolutie van de gewogen gemiddelde prijs van de commerciële contracten weergegeven, opgesplitst in de verschillende prijsonderdelen. De samenstelling van de kostprijs die de kleine professionele afnemers betalen bestaat uit dezelfde prijsonderdelen als voor de gezinnen, uitgezonderd het prijs onderdeel 'btw'.

Figuur 32: Verdeling en evolutie van de aardgasprijs voor kleine professionele afnemers

Een kleine professionele afnemer met de in dit rapport gebruikte jaarverbruiken die in december 2021 een nieuw gascontract afsloot, diende rekening te houden met een geschatte extra kost van gemiddeld gezien €5.892 in het budget voor het komende jaar t.o.v. december 2020. Samen met de gestegen elektriciteitsprijzen komt dit op een totale geschatte extra kost van gemiddeld gezien €8.690 voor de vermelde jaarverbruiken.

Tabel 5: De opbouw van de aardgasprijs voor kleine professionele afnemers in december 2021

Prijsonderdeel	Bedrag	Verandering t.o.v. 12/2020
Energiekost	€ 8.487,29	233,14%
Distributie - ODV en toeslagen	€ 98,83	-15,28%
Distributie - Netgebruik	€ 866,24	-1,56%
Transport	€ 169,77	-2,67%
Heffingen	€ 192,37	-5,42%
Totaal	€ 9.814,50	150,23%

3.3 Terugleveringscontracten

Met de komst van de digitale meter is het sinds 1 januari 2021 mogelijk voor een prosumant²⁹ om de elektriciteit die hij produceert, bv. met zonnepanelen, en die hij niet zelf verbruikt maar op het elektriciteitsnet injecteert, te verkopen. Hij moet hiervoor een terugleveringscontract afsluiten met een leverancier. Dit is enkel mogelijk voor prosumanten met een digitale meter. Een klassieke, analoge meter, draait mechanisch terug, waardoor de elektriciteit die niet ter plaatse wordt verbruikt en op het elektriciteitsnet wordt geïnjecteerd, in mindering wordt gebracht van de van het net afgenomen elektriciteit en dus niet meer kan verkocht worden.

²⁹ Consument die niet alleen energie verbruikt, maar ook zelf energie produceert. Zonnepaneleneigenaars zijn prosumanten.

Begin november 2021 waren er 662.930 digitale elektriciteitsmeters en 479.648 digitale gasmeters geplaatst in Vlaanderen (tgo. in totaal 568.001 digitale meters eind 2020). Tegen april 2022 was dit totaal aantal gestegen tot 1.601.032 digitale meters, waarvan 311.469 meters bij prosumënten, elektriciteit en gas samen (tgo. 165.000 meters eind 2020). Dit betekent dat in april 2022 ongeveer 29% van de prosumënten een digitale elektriciteitsmeter had.³⁰

Begin 2021 was het aanbod terugleveringscontracten nog beperkt. Hier kwam echter snel verandering in met de publicatie van het Arrest van het Grondwettelijk Hof³¹, waarmee de terugdraaiende teller werd stopgezet vanaf 1 maart 2021 voor prosumënten met een digitale meter. Prosumënten die op 1 maart 2021 al een digitale meter hadden, waren genooddaakt om een terugleveringscontract af te sluiten met een leverancier. Als ze dit niet deden, konden ze ook geen vergoeding krijgen voor de elektriciteit die ze injecteerden op het elektriciteitsnet. De meeste elektriciteitsleveranciers hebben hun klanten in deze situatie echter automatisch een terugleveringscontract, met terugleververgoeding, aangeboden vanaf 1 maart 2021.³²

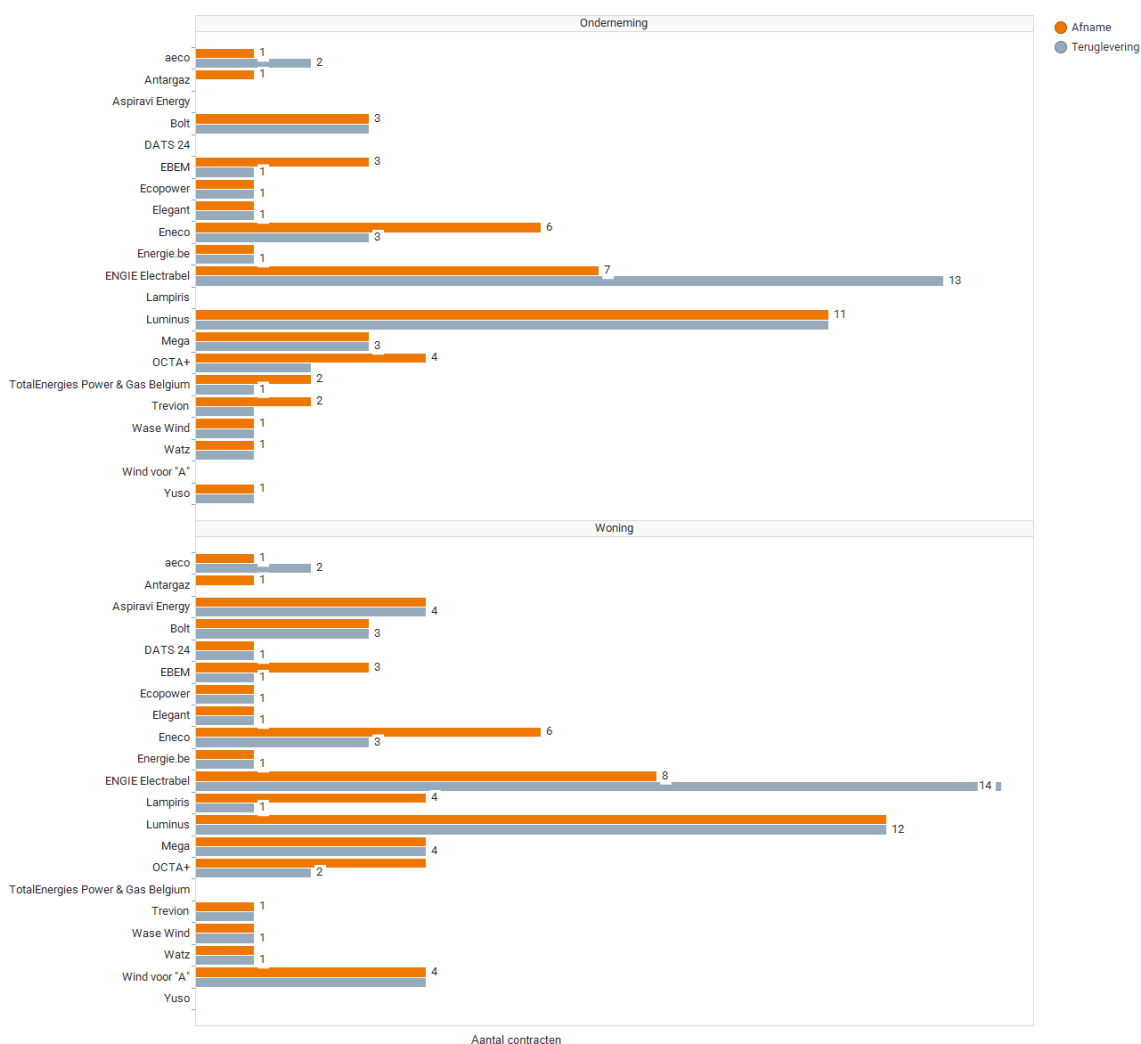
Onderstaande figuur toont het aantal aangeboden terugleveringscontracten, samen met het aanbod aan afnamecontracten voor elektriciteit per elektriciteitsleverancier. Het gaat hierbij om het totale contractaanbod aan huishoudelijke en kleine professionele elektriciteitsafnemers zoals opgenomen in de V-test®.

³⁰ Bron: Fluvius

³¹ <https://www.const-court.be/public/n/2021/2021-005n.pdf>

³² Gebaseerd op informatie verkregen van de energieleveranciers bij een bevraging uitgevoerd door de VREG in mei 2022.

Figuur 33: Actief aangeboden elektriciteitscontracten per leverancier en per soort contract

Bron: V-test®, update december 2021

Ook prosumenten die nu een digitale meter krijgen en dus vanaf dat moment moeten overstappen van een terugdraaiende teller naar het verkopen van hun op het net geïnjecteerde elektriciteit via een terugleveringscontract, krijgen doorgaans automatisch dergelijk contract van hun elektriciteitsleverancier (op een paar uitzonderingen na; prosumenten die niet zeker zijn of ze een terugleveringscontract hebben, vragen dit best na bij hun leverancier). De prijszetting in dit terugleveringscontract is meestal in lijn met hun bestaand afnamecontract voor elektriciteit, i.e. een vaste, variabele of dynamische energieprijs. Afname en teruglevering staan op dezelfde tariefkaart vermeld. Hoewel er ook uitzonderingen zijn. Met het gedaald aanbod aan afnamecontracten met een vaste energieprijs, is ook het aanbod terugleveringscontracten met een vaste energieprijs sterk gedaald.

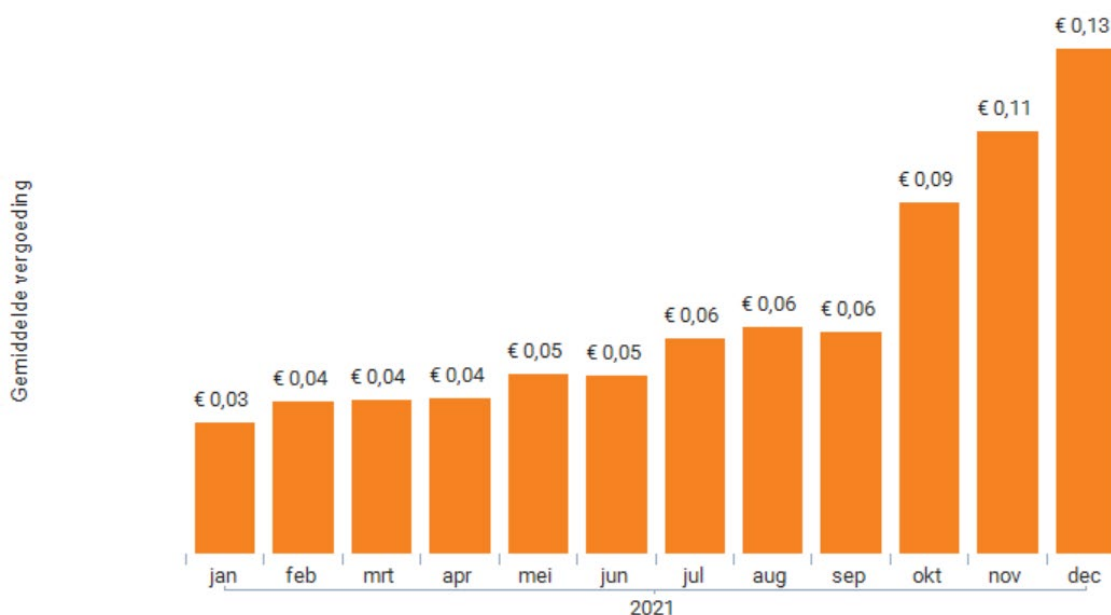
De meeste terugleveringscontracten hebben als voorwaarde dat men ook een afnamecontract voor elektriciteit moet afsluiten bij dezelfde elektriciteitsleverancier. Vaak moet dit zelfs het afnamecontract zijn met dezelfde contractnaam als het terugleveringscontract. Het is als afnemer/prosument belangrijk om hierbij vooral aandacht te hebben voor de prijszetting in het afnamecontract. Een gunstig geprijsd terugleveringscontract wordt niet altijd gecombineerd met een goedkoop afnamecontract. Bovendien neemt een gemiddelde prosument meer elektriciteit af van het net dan hij op het net plaatst en is de eenheidsprijs voor de afname van elektriciteit van het net hoger dan de eenheidsprijs die men ontvangt voor op het net geïnjecteerde elektriciteit.

Er is momenteel slechts één leverancier (Engie Electrabel) die ook terugleveringscontracten aanbiedt zonder hier de voorwaarde van een afnamecontract aan te koppelen (“volledige vermarkting”). In deze terugleveringscontracten moet wel een aparte jaarlijkse vergoeding betaald worden. De meeste andere elektriciteitsleveranciers hebben voorlopig geen plannen om dit aan te bieden. Zij houden vast aan de combinatie van contracten voor teruglevering en elektriciteitsafname. De voornaamste redenen die de leveranciers aangeven om geen volledige vermarkting aan te bieden zijn: de hoge operationele kost en hoeveelheid administratie, problemen bij data uitwisseling, de hogere onbalans/forecast kost en het gebrek aan financieel voordeel zowel voor de leverancier als vaak ook voor de klant.³³

De verschillende voorwaarden die er kunnen gelden bij de terugleveringscontracten zijn telkens opgenomen in de V-test®. Via filtering kan men eenvoudig een lijst krijgen met contracten die voldoen aan de voorkeuren.

In lijn met de stijging van de elektriciteitsprijzen in afnamecontracten, stegen ook de terugleververgoedingen vanaf de tweede helft van 2021. Dit is in het voordeel van de prosumant. Er worden geen nettarieven noch heffingen aangerekend op deze vergoedingen. Bij een niet-btw-plichtige prosumant is de terugleververgoeding ook vrijgesteld van btw.

Figuur 34: Evolutie van de gemiddelde terugleververgoeding (€/kWh) voor huishoudelijke prosumanten met een enkelvoudige meter

Bron: V-test®, updates januari t.e.m. december 2021

Het blijft van belang om als prosumant zoveel mogelijk in te zetten op zelfverbruik van de geproduceerde elektriciteit. Hoe meer men zijn verbruik kan laten samenvallen met de periodes waarin de zonnepanelen elektriciteit produceren, hoe minder elektriciteit men moet afnemen, wat resulteert in een netto kostenbesparing.

³³ Gebaseerd op informatie verkregen van de energieleveranciers bij een bevraging uitgevoerd door de VREG in mei 2022.

3.4 Dynamische contracten

Met de komst van de digitale meter is het sinds 1 januari 2021 technisch mogelijk om de elektriciteit die een (voorheen jaargemeten) afnemer van het net afneemt en/of injecteert te registreren per kwartier. Hierdoor werd het mogelijk voor elektriciteitsleveranciers om dynamische contracten aan te bieden. In dergelijk contract wordt de prijs voor de energiekost doorgaans per uur bepaald op basis van de prijzen op de energiebeurzen waarop de leveranciers energie kopen voor de dag nadien. Dit betekent dat de elektriciteitsafname per uur, zoals gemeten via de digitale meter, wordt afgerekend aan de prijs van dat uur.

Om effectief te kunnen afgerekend worden op basis van gemeten kwartierwaarden, moet het meetregime van de digitale meter via de leverancier en de distributienetbeheerder omgezet worden naar het zogenaamde 'meetregime 3' (SMR3). Dit gebeurde tot nu toe voor 2.626 digitale meters (tgo. 41 op 1/11/2021).³⁴

In februari 2021 werd voor het eerst een dynamisch contract voor kleine professionele afnemers aangeboden in de elektriciteitsmarkt door energieleverancier Yuso. In april 2021 volgde Engie Electrabel, zij vulden dit aanbod tevens aan met een dynamisch contract voor huishoudelijke afnemers. Sindsdien is er geen nieuw dynamisch contractaanbod bijgekomen dat bestemd is voor de doelgroepen van de V-test®. Verschillende elektriciteitsleveranciers zijn bezig met pilootprojecten en testen. Er wordt verwacht dat er na afronding hiervan nog leveranciers zullen bijkomen die een dynamisch contract in de markt zullen zetten in de loop van 2022 of volgend jaar. Concrete timings zijn echter nog onder voorbehoud of nog niet gekend.

Electriciteitsleveranciers die niet meteen plannen hebben hierrond geven als voornaamste redenen het gebrek aan interesse vanuit de markt, de complexe operationaliteit van deze contracten en gebrek aan sturingen of Home Energy Management Systems (HEMS) voor de klant.³⁵

Volgens artikel 4.4.1., 4° van het Energiedecreet heeft iedere afnemer het recht om, als hij over een digitale meter beschikt, elke leverancier die meer dan 200.000 afnamepunten in het Vlaamse Gewest belevt, te verzoeken om een dynamisch contract af te sluiten. Concreet bevinden volgende elektriciteitsleveranciers zich in deze situatie³⁶: Engie Electrabel, Luminus, Eneco Belgium en TotalEnergies Power & Gas Belgium. Van deze leveranciers is het momenteel enkel mogelijk om bij Engie Electrabel effectief een dynamisch contract aan te gaan.

In het bestaande aanbod aan dynamische contracten opgenomen in de V-test® zijn de prijzen van de energiekost gebaseerd op de noteringen op de Belgische elektriciteitsbeurs Belpex/EPEX Spot Belgium. Het gaat hierbij om de 'day ahead' prijzen op uurbasis. Beide energieleveranciers stellen deze prijzen ter beschikking van hun klanten via hun websites (al dan niet via de klantzone) of ook via een specifieke app. Het is aan de afnemer om deze prijzen op te volgen bij publicatie de dag voordien en om vervolgens op de dag zelf zijn afname hierop af te stemmen. Dit vraagt een inspanning van de afnemer. Het voordeel dat kan gehaald worden uit een dynamisch contract bestaat eruit dat men zijn elektriciteitsafname tijdens uren met een hoge prijs zoveel mogelijk beperkt en dit eventueel verplaatst naar uren met een lagere prijs. Op die manier kan de energiekost op de elektriciteitsfactuur verlaagd worden. Indien men echter toch veel elektriciteit afneemt tijdens uren met een hoge algemene elektriciteitsvraag (typische ochtend- en vooral

³⁴ Bron: Fluvius

³⁵ Gebaseerd op informatie verkregen van de energieleveranciers bij een bevraging uitgevoerd door de VREG in mei 2022.

³⁶ Gebaseerd op het aantal belevde toegangspunten elektriciteit per leverancier, status 31 december 2021.

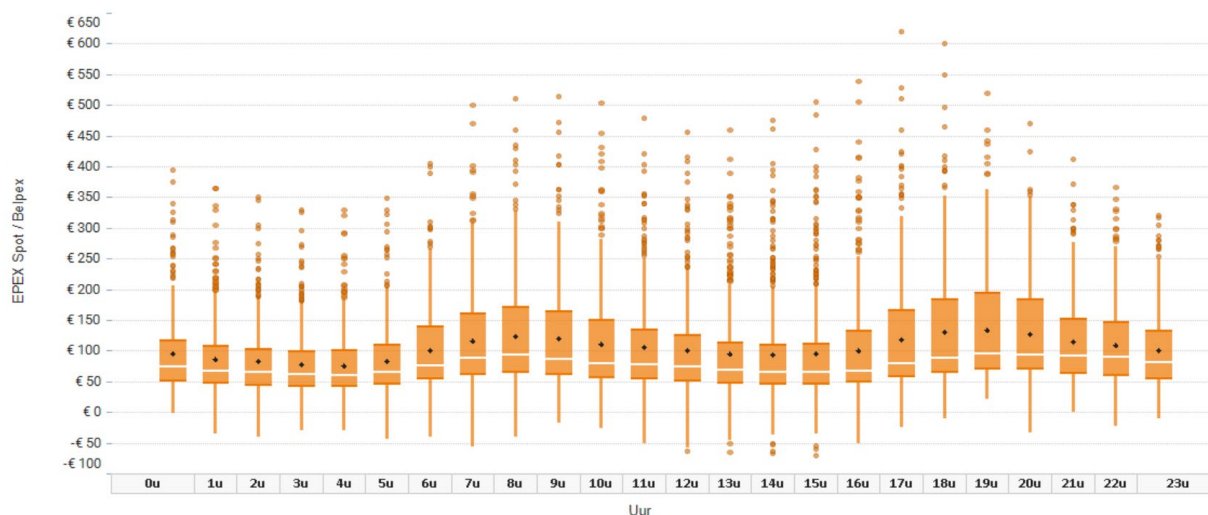
avondpiek), bestaat het risico dat de factuur duurder zal uitvallen. Wie niet bereid is om zijn elektriciteitsverbruik aan te passen en te verplaatsen in de tijd, gebaseerd op de prijzen die hij ontvangt de dag voordien, kan dus beter niet kiezen voor een dynamisch contract.

In Figuur 35 geven we een overzicht van de ‘day ahead’ prijzen op uurbasis van de Belgische elektriciteitsbeurs Belpex/EPEX Spot Belgium voor de periode 01/01/2021 t.e.m. 31/12/2021. Per uur worden de volgende waarden gegeven:

- Gemiddelde prijs voor dat uur in deze periode (aangeduid met zwarte ruit);
- Mediaan voor dat uur in deze periode (aangeduid met wit horizontaal streepje);
- Variabiliteit van de prijzen voor dat uur in deze periode (aangeduid met de blokken en de verticale lijnen – hoe langer de rechthoek en/of de verticale lijn, hoe hoger de variabiliteit);
- Uitschieters bij de prijzen voor dat uur in deze periode (aangeduid met stippen).

De hoogste prijs die werd genoteerd in de periode 01/01/2021 t.e.m. 31/12/2021 was €620/MWh op dinsdag 21 december tussen 17u en 18u (tgo. €139,48/MWh in de eerste helft van 2021). De laagste prijs was €-70/MWh op zondag 8 augustus tussen 15u en 16u (€-66,18/MWh in de eerste helft van 2021). Een negatieve prijs betekent dat men tijdens die uren geld krijgt om elektriciteit af te nemen van het net (weliswaar enkel voor het onderdeel ‘energiecomponent’ op de factuur (i.e. energiekost, excl. ODV kosten groene stroom en WKK en excl. de vaste jaarlijkse vergoeding)). De prijzen worden beïnvloed door vraag en aanbod (bv. hogere prijzen tijdens ochtend- en avondpieken en impact productie zonnepanelen overdag, met lagere prijzen als gevolg). Iets meer dan de helft van de negatieve uurprijzen viel tussen 12u ’s middags en 17u.

Figuur 35: Gemiddelden en variabiliteit ‘day ahead’ uurprijzen Belpex/EPEX Spot Belgium voor periode 01/01/2021 – 31/12/2021 (€/MWh, excl. btw)

De gemiddelde ‘day ahead’ uurprijs in de eerste helft van 2021 was €56,65/MWh. In de tweede helft van 2021 was dit gestegen tot €150,79/MWh. Toch kwamen er nog negatieve prijzen voor in de tweede helft van het jaar. Van de in totaal 159 uren met een negatieve prijs in 2021, vielen 42% hiervan in de tweede helft van het jaar. De standaard afwijking, een maatstaf voor de volatiliteit van de prijzen, was €23,10 in de eerste helft van 2021 en €87,17 in de tweede helft van het jaar. Dit verhoogde enerzijds wel het prijsrisico voor afnemers met een dynamisch contract, maar anderzijds ook de potentiële besparing door het verbruik te gaan verplaatsen in de tijd. Veel hangt hierbij af van het gedrag van de afnemer. In totaal waren er 531 uren in 2021 met een ‘day

ahead' uurprijs hoger dan €250. Deze kwamen voor 27% van de gevallen voor tussen 7u en 12u en voor 40% tussen 15u en 21u.

Het aantal afnemers met een dynamisch contract, die voorheen jaargemeten waren, is nog heel beperkt. In totaal gaat het om minder dan 100 afnemers, huishoudelijke en kleine professionele afnemers samen. Om voldoende financieel voordeel te halen, moet men niet alleen een voldoende hoge elektriciteitsafname hebben, maar moet die afname ook te verplaatsen zijn in de tijd. Hierbij wordt vooral gekeken naar eigenaars van een of meerdere elektrische voertuigen en naar warmtepompen (echter niet alle warmtepompen zijn flexibel inzetbaar). Alvorens een afnemer een dynamisch contract afsluit, zal de ene leverancier via een gesprek zo goed mogelijk proberen achterhalen of dit de beste optie is voor de klant. Bij de andere leverancier kan een simulatie uitgevoerd worden op de website. De vaste jaarlijkse vergoeding die wordt aangerekend in dynamische contracten is gemiddeld ook hoger dan in andere contracten. Echter hoe groter de afname, hoe minder die jaarlijkse vergoeding doorweegt in de afrekeningsfactuur.

We vroegen bij Engie Electrabel en Yuso enkele anonieme datasets aan met hierin afname- en injectiedata van hun klanten met een dynamisch contract. We maakten verschillende berekeningen om na te gaan of deze klanten met hun profiel meer of minder hadden betaald (afname)/gekregen (teruglevering) met hun dynamische prijs dan met een variabele prijs op basis van dezelfde 'day ahead' prijzen, maar dan berekend volgens een maandelijks of driemaandelijks rekenkundig of standaardprofiel-gewogen gemiddelde. Hoewel de datasets statistisch gezien nog heel beperkt waren, kunnen we hier voorzichtig enkele bevindingen uit opmaken:

- *Het belang van screening van klanten:* niet alle profielen bleken beter af te zijn met een dynamische prijs. Enkele van de geanalyseerde kleinzakelijke profielen zouden wat minder betaald hebben met een 'klassiek' variabel contract, hoewel het hier om een minderheid gaat;
- *Het voordeel van de lagere 'mark-ups' in dynamische contracten:* de vaste factoren³⁷ in de prijsformules van de dynamische contracten zijn significant lager dan in de 'klassiek' variabele contracten opgenomen in de V-test[®], ook deze met een spot-parameter. Hierdoor konden sommige minder optimale dynamische profielen in de geanalyseerde datasets toch nog een financieel voordeel halen uit hun dynamisch contract. De energieleverancier kan deze mark-ups lager houden in een dynamisch contract, aangezien een deel van het prijsrisico wordt verschoven naar de klant;
- *Het belang van sturing van het verbruik:* dit vormt natuurlijk de basis van een dynamisch contract. Hoe hoger de volatiliteit van de 'day ahead' prijzen, hoe groter het belang van de sturing, maar ook hoe groter het financieel verschil dat kan gemaakt worden.

Momenteel heeft een dynamisch contract in Vlaanderen enkel een impact op het onderdeel van de energiekost van de factuur. Om de potentiële financiële impact van dergelijke contracten te vergroten, tonen voorbeelden uit het buitenland dat dynamische nettarieven en zelfs heffingen een duidelijk verschil maken. In de tariefmethodologie voor distributie elektriciteit en aardgas gedurende de reguleringsperiode 2021-2024 is opgenomen dat de distributienetbeheerders ten laatste tegen 1 december 2023 een studie moeten uitvoeren over de eventuele noodzaak van invoering van tijdsafhankelijke elektriciteitsdistributienettarieven.³⁸

³⁷ Dit zijn factoren a en b in de prijsformule $(a * X) + b$, waarbij X de indexatieparameter is. Meer informatie via <https://www.vreg.be/nl/berekening-van-variabele-energieprijzen>

³⁸ https://www.vreg.be/sites/default/files/Tariefmethodologie/2021-2024/BESL-2021-97/tariefmethodologie_reguleringsperiode_2021-2024_v5.pdf

Verder kan het belang van sturingen en energiebeheerssystemen, zoals HEMS, niet genoeg benadrukt worden. Deze moeten het mogelijk maken om het elektriciteitsverbruik automatisch te sturen op basis van eventuele eigen productie en van de actuele elektriciteitsprijzen.

Dynamische contracten werden van bij de start in 2021 opgenomen in de V-test[®]. Dat was aanvankelijk in de vorm van geschatte minimum, gemiddelde en maximum eenheidsprijzen, berekend op basis van inschattingen van de ‘day ahead’ uurprijzen voor de komende 12 maanden. Sinds januari 2022 werd de nieuwe V-test[®] gelanceerd. Hierin is het mogelijk om een gepersonaliseerde simulatie te maken van de geschatte jaarkost van dynamische contracten op basis van de eigen afname- en eventueel injectiecijfers. Hiervoor moet men een jaar aan historische kwartierdata inladen in de V-test[®] via een koppeling met Mijn Fluvius³⁹. Deze optie werd al bijna 3.000 keer gebruikt bij uitvoering van de V-test[®] in 2022 (status juni 2022).

Het activeren van kwartierdata voor elektriciteit en uurdata voor gas in Mijn Fluvius is gratis en kan door de afnemer zelf uitgevoerd worden (mits digitale meter(s)). Het is pas vanaf activatie dat een historiek aan kwartier-/uurdata kan opgebouwd worden. Tot nu toe gebeurde dit voor 99.135 digitale elektriciteitsmeters en 55.279 digitale gasmeters (tgo. respectievelijk 55.388 en 26.226 op 1/11/2021).⁴⁰ T.o.v. de totale aantallen geplaatste digitale meters zijn dit nog heel beperkte cijfers. Nochtans kan het activeren van kwartier-/uurdata de afnemer veel informatie bezorgen over zijn verbruik en kan dit helpen om rationeler om te gaan met het energiegebruik en zo energie en kosten te besparen.

4 Nieuwe evoluties

De energiemarkt is constant in beweging, met nieuwe opties die beschikbaar worden voor de marktspelers en afnemers. Dit hoofdstuk geeft een overzicht van enkele belangrijke evoluties.

4.1 Maandfacturatie

Sinds 1 april 2022 moeten leveranciers die meer dan 200.000 afnamepunten beleveren in het Vlaamse Gewest facturering op maandbasis aanbieden van het gemeten maandverbruik bij huishoudelijke afnemers met een digitale meter⁴¹. Een afnemer die hiervoor kiest, zal i.p.v. meerdere voorschotfacturen en één afrekeningsfactuur per jaar, 12 afrekeningsfacturen krijgen.

Hier zijn zowel voor- als nadelen aan verbonden. Voordelen zijn dat de afnemer minder kans heeft onverwacht een zeer hoge factuur in de bus te krijgen dan bij jaarlijkse afrekening (bv. als de voorschotten zwaar onderschat zijn) en dat de afnemer ook geen openstaande positieve saldi kan hebben bij de leverancier indien deze zijn levering plots zou moeten stop zetten, bv. bij faillissement (dit kan het geval zijn als de voorschotten overschat waren). Maandelijks afrekeningen kunnen de afnemer ook helpen om bewuster om te gaan met zijn energiegebruik. Het voornaamste nadeel voor de afnemer is echter de seizoensgebonden variatie in het energiegebruik en dus ook de hoogte van de maandelijks afrekening. Vooral bij gas kunnen de verschillen doorheen het jaar aanzienlijk zijn, met heel beperkte facturen in de zomer en zware

³⁹ <https://mijn.fluvius.be>

⁴⁰ Bron: Fluvius

⁴¹ Art. 3.2.18, 4°, c van het Energiebesluit

facturen in de winter als gevolg. Bij jaarlijkse afrekening met voorschotfacturen blijven deze constant doorheen het jaar aangezien het bedrag van het maandelijks voorschot bepaald wordt op basis van de totale geschatte jaarafname.

Volgende leveranciers beleveren momenteel meer dan 200.000 afnamepunten in het Vlaamse Gewest⁴²: Engie Electrabel, Luminus, Eneco Belgium, TotalEnergies Power & Gas Belgium en Mega (Power Online).

De mogelijkheid tot maandelijks afrekeningen is ook aangeduid in de V-test®.

4.2 Energiegemeenschappen

Er zijn twee soorten energiegemeenschappen: een energiegemeenschap van burgers en een hernieuwbare-energiegemeenschap. In beide gevallen gaat het om een groep burgers die zich verenigen om samen bepaalde activiteiten uit te oefenen, waarbij de activiteiten van de hernieuwbare-energiegemeenschap uitsluitend betrekking mogen hebben op hernieuwbare energie:

- energie produceren, zelf verbruiken, opslaan en/of verkopen,
- energiediensten aanbieden of eraan deelnemen,
- aanbieden van oplaaddiensten voor elektrische voertuigen.

In 2021 bereidde de VREG een digitaal meldingsformulier voor energiegemeenschappen voor.

Vanaf 1 januari 2022 moeten de twee soorten energiegemeenschappen zich via dit formulier aanmelden bij de VREG, en dit binnen 30 dagen na oprichting van de energiegemeenschap. Meer informatie over energiegemeenschappen en de meldingsplicht vindt u op onze website⁴³. Op diezelfde pagina vindt u ook een overzicht van alle meldingen die de VREG tot nu toe heeft ontvangen.

Later dit jaar zullen we een uitgebreider rapport over zowel energiegemeenschappen als energiedelen publiceren om te voldoen aan onze jaarlijkse rapporteringsverplichting.

4.3 Energiedelen en persoon-aan-persoonverkoop

Bij energiedelen kunnen afnemers zelf opgewekte energie direct delen met een groep burens, vrienden, familie, overheden, kmo's, of met zichzelf. De afnemer ontvangt dan geen vergoeding voor de energie die hij deelt. Er zijn twee vormen:

- energiedelen binnen een groep: dit kan zowel in een gemeenschappelijk gebouw als binnen een energiegemeenschap,
- energiedelen met uzelf, tussen uw verblijven of vestigingen.

⁴² Gebaseerd op het aantal beleverde toegangspunten elektriciteit en aardgas per leverancier, status 31 december 2021.

⁴³ <https://www.vreg.be/nl/energiegemeenschappen>

Met persoon-aan-persoonverkoop ('peer-to-peerhandel') kunnen afnemers rechtstreeks zelf geproduceerde energie verkopen of gratis wegschenken aan een andere afnemer.

Meer informatie over energiedelen en persoon-aan-persoonverkoop vindt u op onze website⁴⁴.

In 2021 werd de opstart van energiedelen voorbereid. Zo heeft de VREG eind 2021 het implementatie-protocol rond energiedelen in een gebouw, voorgesteld door de elektriciteitsdistributienetbeheerders (Fluvius), goedgekeurd⁴⁵.

4.3.1 Energiedelen en persoon-aan-persoonverkoop in 2022

Vanaf 1 januari 2022 moest het mogelijk worden om aan energiedelen en persoon-aan-persoonverkoop te doen. Er gelden in de praktijk echter nog verschillende beperkingen. Vanaf 1 januari 2022 werd enkel één vorm van energiedelen mogelijk gemaakt, nl. energiedelen in een gebouw. Vanaf 1 juli 2022 zullen energiedelen tussen verschillende toegangspunten met dezelfde titularis en persoon-aan-persoonverkoop mogelijk worden. Hiervoor heeft de VREG in juni 2022 het bijhorende implementatieprotocol, voorgesteld door de elektriciteitsdistributienetbeheerders (Fluvius), goedgekeurd⁴⁶. Energiedelen en persoon-aan-persoonverkoop is in 2022 ook enkel mogelijk tussen partijen met dezelfde energieleverancier.

De VREG heeft Fluvius aangespoord om alle vormen van energiedelen en persoon-aan-persoonverkoop mogelijk te maken. Hiervoor is een handhavingstraject t.a.v. Fluvius opgestart, dat momenteel nog lopende is.

Ook al is energiedelen binnen één gebouw met dezelfde leverancier op dit moment al mogelijk, er is voorlopig nog geen enkele keer gebruik van gemaakt.

4.3.2 Voordelen en risico's energiedelen⁴⁷

Energieleveranciers geven aan dat ze de voordelen van energiedelen en persoon-aan-persoonverkoop inzien. Zo is het een toegevoegde waarde voor de energietransitie, en kan het een stimulans zijn voor nieuwe bedrijfsmodellen, zoals intelligente aansturing.

Daarnaast geven meerdere leveranciers ook aan dat ze verschillende risico's zien bij energiedelen. Hieronder staat een overzicht van de meest voorkomende bedenkingen.

Energiedelen kan een grote impact hebben op de operationele en administratieve werking van de energieleveranciers. Zo geven ze aan dat energiedelen een invloed heeft op onder andere de marktprocessen, allocatie, reconciliatie en onbalans.

Energiedelen is enkel van toepassing op de energiecomponent van de prijs, niet op de distributiekosten, kosten groene stroom en WKK of de verschillende bijdragen en heffingen. Dit beperkt volgens de leveranciers het mogelijke voordeel van een klant wanneer hij aan energiedelen doet. Daarnaast kan energiedelen voor verwarring zorgen bij klanten over de

⁴⁴ <https://www.vreg.be/nl/energiedelen-en-persoon-aan-persoonverkoop>

⁴⁵ <https://www.vreg.be/nl/document/besl-2021-146>

⁴⁶ <https://www.vreg.be/nl/document/besl-2022-57>

⁴⁷ Gebaseerd op informatie verkregen van de energieleveranciers bij een bevraging uitgevoerd door de VREG in mei 2022.

aangerekende kosten en kan het dus ook voor een grotere belasting van de klantendiensten zorgen.

Leveranciers zullen door energiedelen hun werkingskosten moeten doorrekenen op de netto volumes. Deze volumes zullen steeds kleiner worden naarmate energiedelen meer gebruikt wordt. Daarnaast zullen leveranciers wel nog instaan voor de inning van alle andere kosten (o.a. heffingen en nettarieven). Deze kosten zijn gebaseerd op de bruto volumes en houden dus geen rekening met energiedelen. De brutovolumes zijn dus groter dan de nettovolumes. Hierdoor dragen ze steeds grotere risico's in geval van wanbetaling.

Als de kosten van de leveranciers hierdoor stijgen, bestaat het risico dat ze dit zullen doorrekenen aan hun klanten, ook zij die niet aan energiedelen en persoon-aan-persoonverkoop doen.

4.4 Flexibiliteitsdiensten

Er zijn twee soorten flexibiliteit: technische en commerciële flexibiliteit. Technische flexibiliteit heeft als enige doel congestie op het net te vermijden. Deelname is verplicht en de deelnemer krijgt hiervoor een gereguleerde, kostenreflectieve vergoeding. Commerciële flexibiliteit daarentegen kan ook voor andere toepassingen gebruikt worden (zoals day-ahead en intraday flexibiliteit, balancering en bevoorradingszekerheid). Deelname is vrijwillig en de prijzen zijn niet gereguleerd.

Enkel bij commerciële flexibiliteit zal de markt een rol kunnen spelen bij de prijszetting, vraag en aanbod. Het is dus ook enkel dit type dat aan bod zal komen in het Marktrapport.

In 2021 was commerciële flexibiliteit mogelijk op middenspanning, en dit voor day-ahead en intraday handelen, balancering⁴⁸ en bevoorradingszekerheid, ook al zijn deze vormen van flexibiliteit nog niet gereguleerd. Commerciële flexibiliteit is daarentegen nog niet mogelijk voor congestiebeheer.

Fluvius maakt momenteel werk van de marktproducten en marktprocessen benodigd voor de toepassing van commerciële flexibiliteit op het distributienet. Hiervoor organiseert Fluvius consultaties met de relevante marktpartijen. Eind juli 2022 zal Fluvius deze regels indienen bij de VREG ter goedkeuring.

Tot op heden zijn er nog geen flexibiliteitsdiensten op laagspanning.

⁴⁸ FCR kan ook al op laagspanning.

5 Conclusies

5.1 Marktontwikkelingen

- Het aantal gezinnen en bedrijven dat van energieleverancier wisselde steeg naar een recordhoogte in 2021. 26,92% van elektriciteitsafnemers en 30,39% van de aardgasafnemers veranderden van energieleverancier.
- Er waren 31 actieve elektriciteitsleveranciers (meer dan 50 toegangspunten beleverd) in 2021, het aantal actieve aardgasleveranciers bedroeg 26.
- De Herfindahl-Hirschman Index (HHI) stijgt in alle deelmarkten en zowel voor elektriciteit als voor aardgas, en toont daarmee dus een algemene verslechtering van de marktconcentratie en de concurrentie in de energiemarkt. Vermoedelijk is dit vooral te wijten aan het wegvallen van enkele kleinere energiespelers in de markt (Vlaamse Energieleverancier en Watz) en de overname van de portefeuille van Essent Belgium door Luminus. Enkel het AMR-segment in de elektriciteitsmarkt en het MMR-segment in de aardgasmarkt bereiken een niveau onder de kaap van 2.000 en zijn dus concurrentieel volgens de definitie.
- Bij de marktaandelen zien we dat, zowel voor elektriciteit als voor aardgas en zowel voor de marktaandelen op basis van geleverd volume en de marktaandelen op basis van beleverd aantal toegangspunten, de top 3 ongewijzigd blijft ten opzichte van vorig jaar. Engie Electrabel, Luminus en Eneco Belgium behalen de podiumplaatsen. Vooral Luminus is de grootste winnaar ten opzichte van vorig jaar, omwille van de overname van de klantenportefeuille van Essent Belgium.
- Zowel voor elektriciteit als voor aardgas wordt een contract met een vaste energiecomponent verkozen boven een contract met een variabele prijs. 62% van de gezinnen kiest een vast contract voor elektriciteit en 60% van de gezinnen voor aardgas. Kleine professionele afnemers kiezen in 74% van de gevallen een vaste elektriciteitsprijs en in 71% van de gevallen voor een vaste aardgasprijs. Dat is tegenstrijdig met het aanbod volgens de V-test® waaruit blijkt dat er meer variabele contracten worden aangeboden in de markt.
- De verkoop van groene elektriciteitscontracten blijft gestaag stijgen. 58% van de afnemers op de markt hadden een groen contract met hun elektriciteitsleverancier en 46% van het geleverd volume werd gestaafd met garanties van oorsprong.

5.2 Elektriciteits- en aardgasprijzen

5.2.1 Elektriciteitsprijzen

- Vanaf de tweede helft van 2021 zijn de elektriciteitsprijzen sterk beginnen stijgen onder invloed van de sterk gestegen internationale gasprijzen. Hierdoor lag de gewogen gemiddelde prijs van de commerciële elektriciteitscontracten in december 2021 voor alle afnemers een heel stuk hoger dan in december 2020:
 - Gezin met een doorsnee verbruik: +46,3% (incl. 21% btw)
 - Kleine professionele afnemer: +44,4%
- De gewogen laagste commerciële elektriciteitsprijs steeg over diezelfde periode met respectievelijk +37,8% en +31,6%;
- De sociale maximumprijs elektriciteit steeg over diezelfde periode met +37,3%;
- Het standaardtarief bij de netbeheerder voor elektriciteit steeg over diezelfde periode met +19,2%.

5.2.2 Aardgasprijzen

- Bij aardgas wogen de prijsstijgingen op de internationale groothandelsmarkten nog zwaarder door in de prijzen van de afnemers. De gewogen gemiddelde prijs van de commerciële aardgascontracten lag in december 2021 voor alle afnemers historisch veel hoger dan in december 2020:
 - Gezin dat verwarmt met aardgas met een doorsnee verbruik: +144,5% (incl. 21% btw)
 - Kleine professionele afnemer: +150,2%
- De gewogen laagste commerciële aardgasprijs nam over diezelfde periode toe met respectievelijk +192,1% en +180,3%;
- De sociale maximumprijs voor aardgas steeg over diezelfde periode met +48,3%;
- Het standaardtarief bij de netbeheerder voor aardgas steeg met +55,2%.

5.2.3 Terugleveringscontracten

- Met het stop zetten van de terugdraaiende teller voor prosumenten met een digitale meter vanaf 1 maart 2021 boden de meeste leveranciers automatisch een terugleveringscontract aan hun klanten/prosumenten in deze situatie. Zo verkregen deze prosumenten een vergoeding voor de door hen geproduceerde elektriciteit geïnjecteerd op het net. Het aanbod aan terugleveringscontracten nam ook enorm toe vanaf die datum.
- De meeste terugleveringscontracten worden gekoppeld aan een specifiek afnamecontract voor elektriciteit bij dezelfde leverancier. De prijszetting in beide contracten is doorgaans gelijkaardig (i.e. vast, variabel of dynamisch), maar niet altijd. Het aanbod terugleveringscontracten met een vaste prijs nam in de loop van de tweede helft van 2021 sterk af, samen met het dalend aanbod afnamecontracten met een vaste prijs, en dit door de sterk stijgende energieprijzen op de groothandelsmarkten. De gemiddelde terugleververgoeding steeg mee met de elektriciteitsprijzen.
- Slechts één leverancier biedt ook terugleveringscontracten aan zonder voorwaarde van een hieraan gekoppeld afnamecontract. Het wordt niet meteen verwacht dat hier veel verandering in zal komen.
- Een gunstig geprijsd terugleveringscontract wordt niet altijd gecombineerd met een goedkoop afnamecontract. Aangezien een gemiddelde prosument meer elektriciteit afneemt van het net dan hij injecteert en aangezien de eenheidsprijs voor de afname van elektriciteit van het net hoger is dan de eenheidsprijs die men ontvangt voor op het net geïnjecteerde elektriciteit, wordt best in eerste instantie gekeken naar het afnamecontract en vervolgens pas naar een hiermee combineerbaar terugleveringscontract.

5.2.4 Dynamische contracten

- Sinds 1 januari 2021 is het technisch mogelijk om de afgenomen en/of geïnjecteerde elektriciteit van een (voorheen jaargemeten) afnemer met een digitale meter te registreren per kwartier. Hierdoor kon een aanbod ontstaan van dynamische elektriciteitscontracten. In dergelijk contract wordt de prijs voor de energiekost doorgaans per uur bepaald op basis van de prijzen op de 'day ahead' energiebeurs.
- Twee elektriciteitsleveranciers, Engie Electrabel en Yuso, bieden dynamische contracten aan, zowel voor afname als voor teruglevering. Verschillende andere leveranciers zijn bezig met pilotprojecten en testen. Er wordt dan ook verwacht dat er in de loop van dit of volgend jaar een bijkomend aanbod in de markt zal komen. Andere leveranciers die volgens het

Energiedecreet op vraag van een klant een dynamisch contract moeten aanbieden zijn Luminus, Eneco Belgium en TotalEnergies Power & Gas Belgium.

- Het aantal afnemers met een dynamisch contract is nog heel beperkt (<100). Dynamische contracten zijn maar interessant voor afnemers met een hogere elektriciteitsafname dan gemiddeld, die bovendien ook verplaatsbaar is in de tijd. Hierbij wordt vooral gekeken naar eigenaars van een of meerdere elektrische voertuigen en naar warmtepompen (echter niet alle warmtepompen zijn flexibel inzetbaar). Het is aan de afnemer om de prijzen, die hem de dag voordien ter beschikking worden gesteld, op te volgen en zijn verbruik hieraan aan te passen. Hierbij spelen sturingen en Home Energy Management Systems een belangrijke rol.
- Met de gestegen elektriciteitsprijzen namen de risico's, maar ook de opportuniteiten van een dynamisch contract toe. De hoogste, laagste en gemiddelde uurprijzen op de Belgische 'day ahead' markt in de tweede helft van 2021 t.o.v. de eerste helft van 2021 waren respectievelijk:
 - Hoogste uurprijs: €620/MWh t.o.v. €139,48/MWh
 - Laagste uurprijs: €-70/MWh t.o.v. €-66,18/MWh
 - Gemiddelde uurprijs: €150,79/MWh t.o.v. €56,65/MWh
 De standaard afwijking, een maatstaf voor de volatiliteit van de prijzen, was €23,10 in de eerste helft van 2021 en €87,17 in de tweede helft van het jaar.
- Analyse van enkele profielen van afnemers/prosumenten met een dynamisch contract resulteerde in volgende bevindingen:
 - *Het belang van screening van klanten:* niet alle profielen betalen minder met een dynamische prijs;
 - *Het voordeel van de lagere 'mark-ups' in dynamische contracten:* de vaste factoren in de prijsformules van de dynamische contracten zijn significant lager dan in de 'klassiek' variabele contracten. De energieleverancier kan deze mark-ups lager houden in een dynamisch contract, aangezien een deel van het prijsrisico wordt verschoven naar de klant;
 - *Het belang van sturing van het verbruik:* dit vormt de basis van een dynamisch contract. Hoe hoger de volatiliteit van de 'day ahead' prijzen, hoe groter het belang van de sturing, maar ook hoe groter het financieel verschil dat kan gemaakt worden.
- Momenteel heeft een dynamisch contract in Vlaanderen enkel een impact op de energiekost van de factuur. In de tariefmethodologie voor distributie elektriciteit en aardgas gedurende de reguleringsperiode 2021-2024 is opgenomen dat de distributienetbeheerders ten laatste tegen 1 december 2023 een studie moeten uitvoeren over de eventuele noodzaak van invoering van tijdsafhankelijke elektriciteitsdistributietarieven.

5.3 Nieuwe evoluties

- Sinds 1 april 2022 moeten leveranciers die meer dan 200.000 afnamepunten beleveren in het Vlaamse Gewest facturering op maandbasis aanbieden van het gemeten maandverbruik bij huishoudelijke afnemers met een digitale meter. Deze mogelijkheid tot maandelijkse afrekening is ook aangeduid in de V-test®.
- Energiegemeenschappen moeten vanaf 1 januari 2022 gemeld worden bij de VREG. Deze gemeenschappen laten toe om binnen de gemeenschap energie te produceren, zelf te verbruiken, op te slaan en/of te verkopen. Ook kunnen ze energiediensten aanbieden of eraan deelnemen, en oplaaddiensten voor elektrische voertuigen aanbieden.
- Energiedelen binnen een gemeenschappelijk gebouw en bij dezelfde leverancier is mogelijk vanaf 1 januari 2022. In de nabije toekomst zullen de mogelijkheden van energiedelen uitgebreid worden. Er zijn wel tal van risico's geïdentificeerd bij dit nieuwe systeem.

- Commerciële flexibiliteit was in 2021 mogelijk op middenspanning voor een aantal toepassingen. Verdere ontwikkelingen zullen voor meer mogelijkheden zorgen, ook voor laagspanning.

6 Bijlagen

Bijlage 1: Actieve leveranciers op 31/12/2021

Bijlage 2: Leveringscijfers en aantal toegangspunten in elektriciteit- en aardgasmarkt

Bijlage 3: Berekening Herfindahl-Hirschman index (HHI)

Bijlage 4: Methodologie evolutie elektriciteits- en aardgasprijzen

Bijlage 5: Overzicht van de huishoudelijke typeafnemers voor elektriciteit en aardgas

Bijlage 6: Overzicht van de kleine professionele typeafnemers voor elektriciteit en aardgas

6.1 Bijlage 1: Vergunde en actieve leveranciers op 31/12/2021

Tabel 6: Vergunde en actieve leveranciers elektriciteit en aardgas op 31/12/2021

Vergunde leveranciers elektriciteit op 31/12/2021	Vergunde leveranciers aardgas op 31/12/2021	Actief op 31/12?
Antargaz Belgium NV	Antargaz Belgium NV	Ja
Aspiravi Energy NV		Ja
Axpo Benelux SA	Axpo Benelux SA	Ja
Belgian Eco Energy NV	Belgian Eco Energy NV	Ja
Bolt Energie BV	Bolt Energie BV	Ja
	Coretec Trading BV	Ja
Dats 24 NV	Dats 24 NV	Ja
Ecopower CV		Ja
Electrabel NV	Electrabel NV	Ja
Elegant BV	Elegant BV	Ja
Electrawinds Distributie NV		Ja
Elektriciteitsbedrijf Merksplas BV	Elektriciteitsbedrijf Merksplas BV	Ja
Elexys NV	Elexys NV	Ja

Elindus NV	Elindus NV	Ja
Eneco Belgium NV	Eneco Belgium NV	Ja
Energie.be NV	Energie.be NV	Ja
Energie 2030 Agence SA (handelsnaam AECO)	Energie 2030 Agence SA	Ja
	Eni S.p.A	Ja
Enovos Luxembourg SA	Enovos Luxembourg SA	Nee
Eoly NV	Eoly NV	Ja
Essent Belgium NV	Essent Belgium NV	Nee
GETEC Energie GmbH	GETEC Energie GmbH	Ja
Lampiris NV	Lampiris NV	Ja
Luminus NV	Luminus NV	Ja
OCTA+ Energie NV	OCTA+ Energie NV	Ja
	OMV Gas Marketing & Trading Belgium BVBA	Ja
Nano Energies Benelux		Nee
Powerhouse BV	Powerhouse BV	Nee
Power Online NV (handelsnaam MEGA)	Power Online NV	Ja
RWE Supply & Trading GmbH	RWE Supply & Trading GmbH	Ja
Scholt Energy Control NV	Scholt Energy Control NV	Ja
Slim met Energie België BV	Slim met Energie België BV	Ja
Trevion NV	Trevion NV	Ja
TotalEnergies Gas & Power Western Europe NV		Ja
TotalEnergies Gas & Power Limited		Nee

Vlaams Energiebedrijf NV	Vlaams Energiebedrijf NV	Ja
	Wingas GmbH	Ja
Vlaamse Energieleverancier BV	Vlaamse Energieleverancier BV	Nee
Wase Wind CV		Ja
Watz BV	Watz BV	Nee
Yuso BV		Ja

6.2 Bijlage 2: Leveringscijfers en aantal toegangspunten in elektriciteit- en aardgasmarkt

6.2.1 Indeling afnemers

Elke afnemer van elektriciteit of aardgas in Vlaanderen heeft een toegangspunt met een overeenkomstige EAN-code (European Article Numbering), een 18-cijferig uniek identificatienummer waardoor energieleveranciers of netbeheerders onmiddellijk kunnen zien over welke aansluiting het gaat.

Deze toegangspunten worden verder ingedeeld in vier categorieën:

- De afnemers van wie de meterstanden op afstand worden uitgelezen door gebruik te maken van AMR (Automatic Meter Reading);
- De maandelijks gelezen meters of MMR (Monthly Meter Reading);
- De jaarlijks gelezen meters bij huishoudelijke afnemers (inclusief digitale meter);
- De jaarlijks gelezen meters bij niet-huishoudelijke afnemers (inclusief digitale meter), met name de afnemers die als onderneming⁴⁹ een leveringscontract hebben gesloten met de elektriciteitsleverancier.

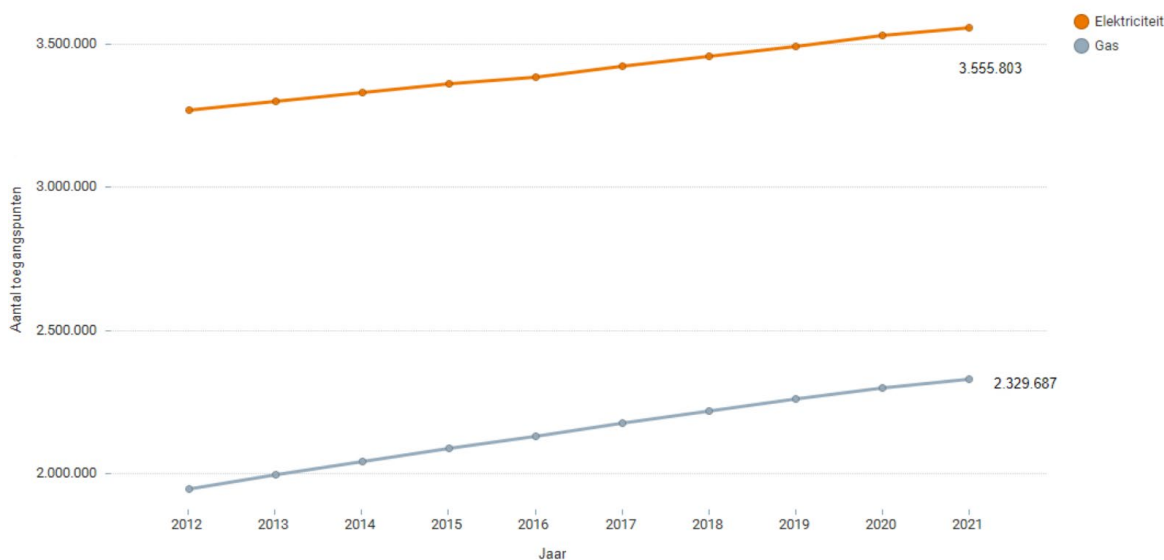
Uit onderstaande Tabel 7 en Figuur 33 blijkt dat het aantal toegangspunten zowel voor elektriciteit als voor gas gestegen zijn ten opzichte van vorig jaar en daarmee de stijgende trend van de laatste jaren doorgetrokken wordt. Het aantal toegangspunten voor elektriciteit steeg met 0,76%. Deze stijging is het gevolg van een stijging van het aantal toegangspunten in alle marktsegmenten, behalve in het segment MMR. Het aantal toegangspunten voor aardgas steeg met 1,26%. Voor aardgas was een stijging merkbaar in alle categorieën. In de logische veronderstelling dat elke afnemer met een aardgasaansluiting ook een elektriciteitsaansluiting heeft, namen bijna 66% van de afnemers van elektriciteit ook aardgas af.

⁴⁹ Zoals bedoeld in Artikel 2, 3^e van de wet van 16 januari 2003 tot oprichting van een kruispuntdatabank voor ondernemingen, tot modernisering van het handelsregister, tot oprichting van erkende ondernemingsloketten en houdende diverse bepalingen.

Tabel 7: Indeling elektriciteitsafnemers en aardgasafnemers op 31 december 2020 en 2021 uitgedrukt in aantal toegangspunten⁵⁰

Metertype	2020		2021	
	Elektriciteit	Gas	Elektriciteit	Gas
AMR	31.804	765	39.884	776
Digitale meter huishoudelijk	-	-	545.502	384.103
Digitale meter niet-huishoudelijk	-	-	111.120	46.184
Jaargelezen huishoudelijk	2.862.531	1.975.448	-	-
Jaargelezen huishoudelijk (klassieke meter)	-	-	2.346.850	1.625.239
Jaargelezen niet-huishoudelijk	621.396	313.657	-	-
Jaargelezen niet-huishoudelijk (klassieke meter)	-	-	506.638	262.575
MMR	13.273	10.747	5.809	10.810

Figuur 36: Evolutie van het totaal aantal toegangspunten (elektriciteit en aardgas)

6.2.2 De totale hoeveelheid geleverde energie in Vlaanderen

6.2.2.1 Elektriciteit

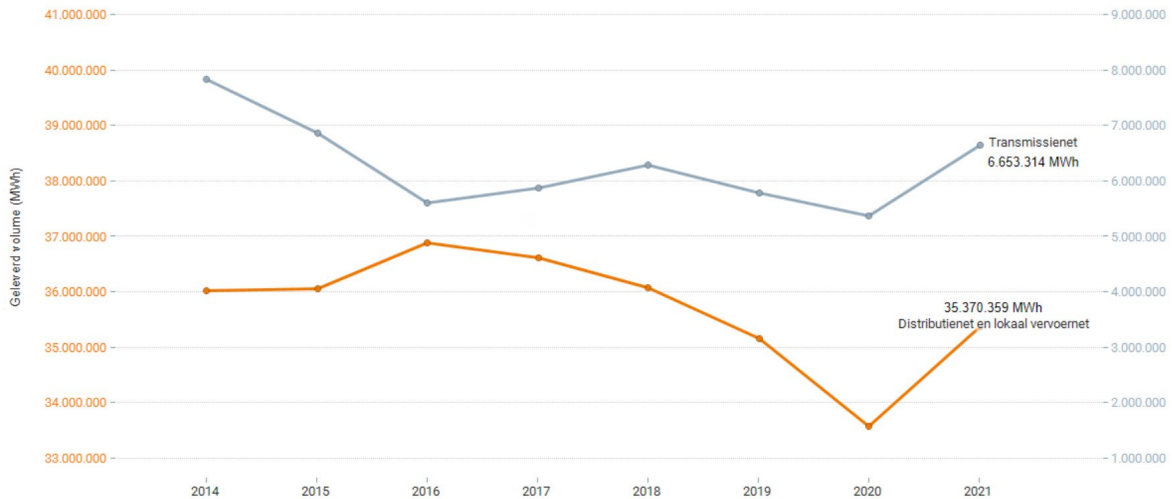
In tegenstelling tot de dalende trend van de laatste jaren zien we in 2021 een stijging van het geleverd volume. In 2021 werd 42,05 TWh elektriciteit geleverd op het distributienet, het lokaal vervoernet en het transmissienet. Dat is een opmerkelijke stijging van 7,9% ten opzichte van 2020 toen 38,96 TWh elektriciteit geleverd werd. Een mogelijke verklaring is het opnieuw aantrekken van de economie na de coronacrisis in 2020. Ook de stijging van het aantal toegangspunten kan een rol spelen.

De verdeling van deze totale hoeveelheid geleverde elektriciteit over de verschillende categorieën van toegangspunten is als volgt:

⁵⁰ Injectiepunten worden niet meegenomen in de statistieken. Achterliggende toegangspunten op de gesloten distributienetten Brussels Airport en BASF Antwerpen worden wel meegenomen. Achterliggende toegangspunten op een gesloten distributienet worden opgenomen in de statistieken van zodra één of meerdere van de achterliggende afnemers gebruik maakt van het recht op vrije leverancierskeuze en er bijgevolg meer dan één elektriciteitsleverancier actief is op het gesloten net.

- AMR: 28.569.151 MWh ofwel 67,94%;
- MMR: 694.094 MWh ofwel 1,65%;
- Jaarlijks gelezen meters: 12.760.427 MWh ofwel 30,35%.

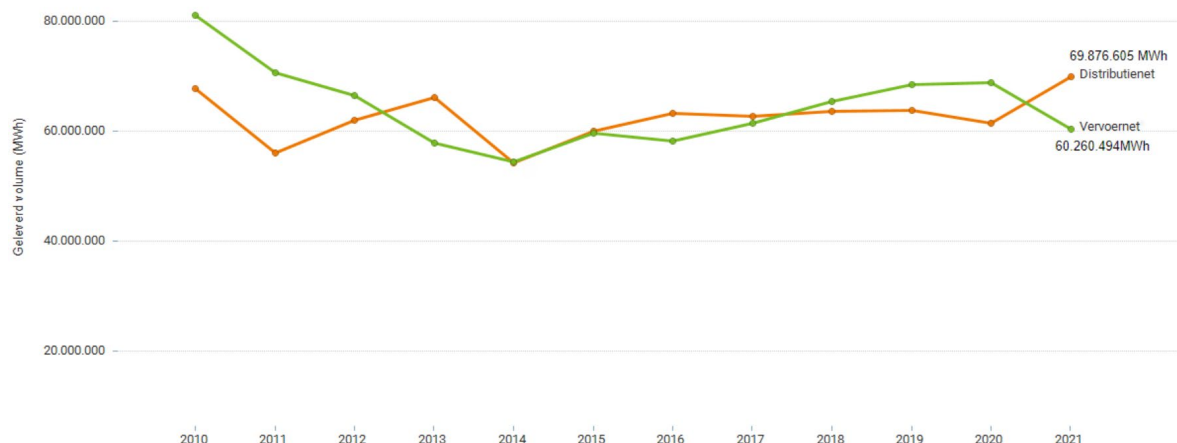
Figuur 37: Geleverde elektriciteit via het transmissienet, distributienet en lokaal vervoernet

6.2.2.2 Aardgas

De geleverde hoeveelheid aardgas op het distributienet steeg, net zoals het volume elektriciteit, ten opzichte van het voorgaande jaar, meer bepaald met 1,58%. Dit ligt in lijn met de stijging van het aantal toegangspunten voor aardgas en de stijging van het aantal graaddagen ten opzichte van 2020 (zie Figuur 32). Ten slotte kan ook de economische conjunctuur een rol spelen in het aardgasverbruik, aangezien aardgas een belangrijke energiebron is voor de industrie. Ook hier kan het optrekken van de economie na de coronacrisis een invloed hebben.

Figuur 38: Geleverd aardgas via het vervoer- en distributienet

6.3 Bijlage 3: Berekening Herfindahl-Hirschman index (HHI)

De **HHI index** is een vaak gebruikte maatstaf voor de concentratiegraad in een sector. Daarbij slaat de term "concentratiegraad" op het aantal aanbieders van goederen of diensten in een bepaalde sector. De berekening is gebaseerd op de verdeling van de markt onder verschillende aanbieders.

De formule is als volgt:

$$HHI = \sum (m_i)^2 \text{ voor } i \text{ gaande van } 1 \text{ tot } n$$

waarbij geldt:

m_i = marktaandeel van aanbieder i (liggend tussen 0 en 1)

n = aantal aanbieders op de markt

Vaak wordt de berekening gemaakt op basis van de marktaandelen die in percentages, dus liggend tussen 0 en 100, worden uitgedrukt. De uitkomst van de berekening ligt dan steeds tussen 0,0001 (volledige mededinging) en 10.000 (monopolie). Bij een HHI gelijk aan 10.000 is er slechts één aanbieder met een marktaandeel van 100 %. Bij een HHI die 0 benadert, zijn er zeer veel kleine aanbieders.

Interpretatie: hoe hoger de indexwaarde, hoe hoger de aanbiederconcentratie

- ongeconcentreerde markt: $0 \leq HHI < 1.000$
- gematigd geconcentreerde markt: $1.000 \leq HHI < 2000$
- geconcentreerde markt: $HHI \geq 2000$

Economisten stellen dat een HHI onder de 2000 duidt op een concurrentiële markt en dat een HHI boven de 2.500 op zware risico's voor de marktwerking wijst

6.4 Bijlage 4: Methodologie evolutie elektriciteits- en aardgasprijzen

Prijsmonitoring

In het kader van de prijsmonitoring berekenen we elke maand voor verschillende typecategorieën van eindafnemers (zie Bijlage 5 en Bijlage 6) de gewogen gemiddelde totaalprijs op jaarbasis. De totaalprijs omvat alle prijselementen.

De grafieken in dit rapport zijn gebaseerd op de meest representatieve typecategorieën. In de betreffende bijlagen hebben we die in het vet aangeduid.

In realiteit kan het eigenlijke verbruik van een gezin of een kleine professionele afnemer sterk afwijken van deze typeprofielen.

Kortingen niet inbegrepen

In de prijzen voor dit rapport wordt geen rekening gehouden met niet-structurele kortingen, zoals een korting voor betaling via domiciliëring of een welkomstkorting voor nieuwe klanten. Deze - door een aantal leveranciers gehanteerde - kortingen kunnen de voor dit rapport berekende prijsniveaus in de praktijk lager doen uitvallen.

Gewogen gemiddelde prijzen

Om de representativiteit van de berekende prijzen te verhogen, past de VREG wegingen per energietype toe:

Eenzijds laten we het **relatieve belang van het distributienetgebied** meewegen in de gemiddelde prijzen. Zo weegt de jaarlijkse kostprijs van de nettarieven in een distributienetgebied met een groot aantal huishoudelijke, respectievelijk kleine professionele, toegangspunten zwaarder door in het gemiddelde dan de jaarlijkse kostprijs van de nettarieven in een distributienetgebied met een klein aantal huishoudelijke, respectievelijk kleine professionele, toegangspunten.

Daarnaast wordt het **marktaandeel van elke leverancier en van zijn contract(en) bij huishoudelijke, respectievelijk kleine professionele, afnemers** gebruikt om de weging tussen de prijzen van de leveranciers en van hun contracten onderling te bepalen.

Wanneer beide wegingen vervolgens worden gecombineerd, krijgen we een gewogen gemiddelde prijs die representatief is voor de elektriciteits- en aardgasprijzen voor gezinnen en kleine professionele afnemers in Vlaanderen.

Deze methodiek wordt duidelijker aan de hand van het volgende voorbeeld. Voor de eenvoud gaan we uit van een situatie met twee leveranciers die in twee netgebieden leveren met elk één contract.

		Leverancier 1	Leverancier 2	
Netgebied 1	Marktaandeel	10,00%	90,00%	
25,00%	Prijs	100,00 euro	150,00 euro	145,00 euro
Netgebied 2	Marktaandeel	20,00%	80,00%	
75,00%	Prijs	120,00 euro	180,00 euro	168,00 euro
		115,00 euro	172,50 euro	162,25 euro

6.5 Bijlage 5: Overzicht van de huishoudelijke typeafnemers voor elektriciteit en aardgas

Elektriciteit:

Typecategorie	Jaarverbruik dagtarief (kWh)	Jaarverbruik nachttarief (kWh)	Jaarverbruik uitsluitend nachttarief (kWh)
Da	600	0	0
Db	1.200	0	0
Dc	1.600	1.900	0
Dc1	3.500	0	0
Dd	3.600	3.900	0
De	3.600	3.900	12.500
De1	7.500	0	12.500

Aardgas:

Type-categorie	Jaarverbruik dagtarief (kWh)	
D1	2.326	Koken en warm water
D2	4.652	
D3	23.260⁵¹	Verwarming en ander gebruik
D3b	34.890	

⁵¹ In 2022 wijzigt het D3-profiel naar 17.000. In dit Marktrapport 2021 wordt met deze wijziging nog geen rekening gehouden.

6.6 Bijlage 6: Overzicht van de kleine professionele typeafnemers voor elektriciteit en aardgas

Elektriciteit:

Type-categorie	Jaarverbruik dagtarief (kWh)	Jaarverbruik nachttarief (kWh)	Jaarverbruik uitsluitend nachttarief (kWh)
la	17.500	12.500	0
lb	29.000	21.000	0

Aardgas:

Type-categorie	Jaarverbruik dagtarief (kWh)
I1	116.280